

JIANG QING HAI
GS. TRẦN VĂN MÃO (biên dịch)

HỎI ĐÁP VỀ KỸ THUẬT NUÔI TRỒNG HOA VÀ CÂY CẢNH

TẬP II

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP

JIANG QING HAI
GS.TS. TRẦN VĂN MÃO
(Biên dịch)

HỎI ĐÁP VỀ KỸ THUẬT NUÔI TRỒNG HOA VÀ CÂY CẢNH

Tập II
KỸ THUẬT NUÔI TRỒNG HOA, CÂY CẢNH NGOÀI TRỜI
(Cây hoa thân cỏ)
(Tái bản lần thứ bốn)

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP
HÀ NỘI - 2006

Biên dịch từ nguyên bản tiếng Trung Quốc:

"400 CÂU HỎI ĐÁP

VỀ NUÔI TRỒNG HOA VÀ CÂY CẢNH"

của Jiang Qing Hai (Tường Thanh Hải)

Nhà xuất bản Khoa học kỹ thuật Giang Tô, 1999

Biên dịch: GS. Trần Văn Mão

LỜI NÓI ĐẦU

Hoa là tượng trưng của cái đẹp, là nguồn cảm giác ngọt ngào của cuộc sống. Khi con người vui vẻ nhìn thấy một đóa hoa tươi sẽ có cảm giác thơm ngọt trong không gian; khi tâm tình không sáng khoái nhìn đóa hoa tươi sẽ thấy một làn gió xuân an ủi, làm mất đi nỗi buồn trong lòng.

Hoa trong cuộc sống con người chiếm một địa vị thẩm mỹ quan trọng. Hoa mẫu đơn, thược dược có đặc sắc thiên tư; hoa sơn trà, nguyệt quế có tính kiêu diễm; hoa cúc thì sán lạn, hoa mai mảnh mai như người con gái đẹp; hoa quế có mùi thơm bay toả đi khắp nơi; hoa hồng có mùi ngọt mê hồn. Hoa phù dung có mùi thơm lan toả trong nước. Còn Hoa lan có mùi thơm êm dịu, làm cho con người trầm tĩnh thoát tục. Người ta ví hoa lan tượng trưng cho người quân tử, tượng trưng cho lý tưởng nhân cách, hoa huệ tượng trưng cho đại sĩ phu, có tính khẳng khái. Các nghệ sĩ cũng phải mượn hoa để tạo hình v.v...

Mấy năm nay nghề trồng hoa, cây cảnh đã phát triển. Người ta dùng hoa tươi để chúc mừng lễ tết, kết hôn, thăm viếng bạn bè và trở thành một vật phẩm tinh thần không thể thiếu được trong môi trường đẹp, cuộc sống đẹp và tâm linh đẹp.

Cây cảnh có nhiều loại: Loại xem lá, xem hoa, xem quả... Nhưng nhiều nhất vẫn là cây cảnh xem hoa. Cây cảnh xem hoa, xem quả thường có xuất xứ ở nhiều vùng khác nhau, thường được trồng trong chậu để ngoài trời

hoặc trồng trên đất vườn; còn cây cảnh xem lá thường xuất xứ ở các vùng nhiệt đới, á nhiệt đới và được trồng vào chậu để trong nhà. Tất cả đều được gọi chung là hoa và cây cảnh.

Từ trước đến nay đã có nhiều sách về cây cảnh của nhiều tác giả, nhưng sách giới thiệu kỹ thuật trồng, chiết ghép cây cảnh, phòng trừ sâu bệnh hại và kỹ thuật trồng cây cảnh hiện đại còn rất ít. Từ cuốn sách: "400 câu hỏi đáp về trồng hoa và cây cảnh" của Jiang Qing Hai, Nhà xuất bản Khoa học kỹ thuật Giang Tô xuất bản năm 1999, chúng tôi đã lựa chọn những câu hỏi phù hợp với điều kiện của Việt Nam, biên dịch và giới thiệu với bạn đọc trong bốn tập sách sau:

- Tập I: Những kiến thức cơ bản về nuôi trồng hoa và cây cảnh;
- Tập II: Kỹ thuật nuôi trồng hoa, cây cảnh ngoài trời (cây thân cỏ);
- Tập III: Kỹ thuật nuôi trồng hoa, cây cảnh ngoài trời (cây bụi và cây thân gỗ);
- Tập IV: Kỹ thuật nuôi trồng hoa, cây cảnh trong nhà.

Nội dung sách rất thích hợp cho những người trồng hoa gia đình, đồng thời có thể làm tài liệu tham khảo cho các nghệ nhân trồng hoa, cây cảnh và những người quản lý cây cảnh các công viên thành phố.

Trong quá trình biên dịch, chúng tôi đã nhận được sự giúp đỡ của các nghệ nhân trồng hoa và cây cảnh, các nhà phân loại thực vật trong nước và sự cổ vũ nhiệt tình của Nhà xuất bản Nông nghiệp.

Tuy nhiên do cây cảnh vô cùng phong phú, tên gọi thường khác nhau, những cảm nhận và nhận thức của con người cũng không giống nhau; về lý luận cũng như thực tiễn đều có những giới hạn nhất định. Vì vậy, những sai sót trong cuốn sách là khó tránh khỏi.

Hy vọng cuốn sách sẽ là tài liệu tham khảo quý, đáp ứng phần nào nhu cầu về trồng hoa và cây cảnh hiện nay của đông đảo độc giả.

Rất mong nhận được những ý kiến quý báu của bạn đọc để sách được hoàn thiện hơn trong lần xuất bản sau.

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn.

Hà Nội, tháng 1 năm 2001

GS.TS. Trần Văn Mão

MỤC LỤC

1. KỸ THUẬT TRỒNG HOA SỐNG 1-2 NĂM	1
Câu 42. Cây hoa trường xuân có những đặc tính gì ? Cách trồng và chăm sóc cây thế nào ?	1
Câu 43. Quản lý và nhân giống cây hoa cầu lửa như thế nào ?	2
Câu 44. Đặc điểm, nhân giống, trồng và quản lý cây hoa mào gà như thế nào ?	3
Câu 45. Đặc điểm, cách nhân giống nuôi trồng và quản lý cây hoa phượng tiên như thế nào ?	4
Câu 46. Cách trồng hoa chuỗi đỏ như thế nào?	6
Câu 47. Trồng và nhân giống cây trinh nữ như thế nào?	7
Câu 48. Trồng cỏ phi yến cần chú ý những gì ?	8
Câu 49. Cây cần ba mẫu có những đặc tính gì ? Nhân giống, trồng và quản lý cây như thế nào ?	9
Câu 50. Trồng cây đậu san hô cần chú ý những gì ?	10
Câu 51. Hoa báo xuân có những đặc tính gì, trồng và quản lý như thế nào ?	12
Câu 52. Trồng và quản lý cây ớt ngũ sắc như thế nào ?	13
II. KỸ THUẬT TRỒNG HOA THÂN CỎ SỐNG NHIỀU NĂM	14
Câu 53. Hoa cúc có bao nhiêu giống loài ?	14
Câu 54. Nhân giống cây hoa cúc như thế nào ?	15
Câu 55. Nuôi trồng và quản lý cây hoa cúc như thế nào ?	16
Câu 56. Làm thế nào trồng cây cúc độc thân ?	18
Câu 57. Nuôi trồng cúc khổng lồ và cúc tháp như thế nào?	19
Câu 58. Làm thế nào để cho hoa cúc nở sớm hoặc nở muộn và qua đông ?	21

Câu 59. Sâu bệnh hại cây hoa cúc và cách phòng trừ ?	22
Câu 60. Cây hoa cúc đồng tiền có những đặc điểm gì ?	23
Câu 61. Trồng và khống chế mùa ra hoa cúc đồng tiền như thế nào ?	24
Câu 62. Đặc điểm nhân giống và trồng vào chậu cây cúc vạn thọ lùn như thế nào ?	25
Câu 63. Nuôi trồng cây cúc chuỗi như thế nào ?	26
Câu 64. Cây cúc sương có những đặc điểm gì, nuôi trồng như thế nào ?	26
Câu 65. Cây mao đài trở có những đặc điểm gì ? Cách nhân giống và nuôi trồng như thế nào ?	27
Câu 66. Cây lô hội có những đặc điểm gì ?	28
Câu 67. Cách nhân giống và nuôi trồng lô hội như thế nào ?	29
Câu 68. Thủy tiên sinh trưởng tốt hay xấu là do những nguyên nhân nào ?	30
Câu 69. Nuôi thủy tiên trong nước và chọn củ thủy tiên để trồng như thế nào ?	31
Câu 70. Điều khắc thủy tiên "càng cua" thế nào ?	33
Câu 71. Vì sao thủy tiên xuất hiện hoa xấu? Phải đề phòng như thế nào?	34
Câu 72. Phòng trừ sâu bệnh hại thủy tiên ?	35
Câu 73. Quản lý cây hoa sen sau khi trồng như thế nào ?	36
Câu 74. Nhân giống cây hoa sen như thế nào ?	37
Câu 75. Trồng, chăm sóc, bảo vệ hoa thủy liên như thế nào ?	38
Câu 76. Trồng cây hoa loa kèn như thế nào ?	40
Câu 77. Nhân giống cây hoa loa kèn thế nào ?	42
Câu 78. Bệnh hại nào thường thấy trên cây loa kèn, phòng trừ như thế nào ?	43
Câu 79. Cách trồng cây hoa lay ơn như thế nào ?	44

Câu 80. Khi trồng lay ơn ta cần chú ý gì ?	46
Câu 81. Làm thế nào để lay ơn nở hoa 4 mùa ?	47
Câu 82. Phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa lay ơn ?	48
Câu 83. Cây lan 1 lá có những đặc điểm gì ? Cách nhân giống và trồng như thế nào ?	49
Câu 84. Cây văn môn có những đặc trưng, tập tính gì ?	50
Câu 85. Nuôi trồng cây văn môn như thế nào?	51
Câu 86. Cây văn môn hai màu có đặc tính gì ?	52
Câu 87. Nuôi trồng cây văn môn trong chậu như thế nào ?	53
Câu 88. Đặc trưng sinh thái cây hoa huệ như thế nào ?	54
Câu 89. Cách trồng cây hoa huệ như thế nào ?	55
Câu 90. Khi nuôi trồng cây hoa huệ ta cần chú ý những gì ?	56
Câu 91. Cây nghệ hương có những đặc trưng gì ?	57
Câu 92. Cách nhân giống cây hoa nghệ hương như thế nào ?	57
Câu 93. Cách trồng cây hoa nghệ hương thế nào ?	59
Câu 94. Trong quá trình chăm sóc cây nghệ hương cần chú ý những điểm gì ?	59
Câu 95. Cây hoa lưỡi đồng củ có đặc điểm gì ?	60
Câu 96. Khi trồng cây hoa lưỡi đồng cần chú ý những gì ?	62
Câu 97. Đặc điểm, cách gieo trồng và phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa trường anh như thế nào ?	63
Câu 98. Đặc điểm và phương pháp gieo trồng cây thiên điều có những đặc điểm gì ?	65
Câu 99. Cần quản lý cây thiên điều mới trồng như thế nào ?	67
Câu 100. Đặc tính, gây trồng và quản lý cây dây thường xuân như thế nào ?	69
Câu 101. Nuôi trồng và quản lý cây hoa hướng dương như thế nào ?	70

Câu 102. Lan bướm có những đặc điểm gì ?	71
Câu 103. Trồng lan bướm như thế nào ?	72
Câu 104. Đặc điểm, cách nhân giống và trồng lan vũ nữ như thế nào ?	74
Câu 105. Đặc điểm và cách trồng lan hoa tím như thế nào ?	76
Câu 106. Lan càn cua có những đặc tính gì ? Nuôi trồng và quản lý như thế nào ?	78
Câu 107. Nhân giống cây lan càn cua thế nào ? Làm thế nào hạn chế hoa vàng, hoa rụng ?	79
Câu 108. Lai lịch và đặc trưng hình thái của lan quân tử như thế nào ?	80
Câu 109. Khi cây con lan quân tử lớn lên thay chậu thế nào ? Nhân giống hữu tính lan quân tử thế nào ?	83
Câu 110. Nhân giống vô tính lan quân tử như thế nào ?	85
Câu 111. Phòng trừ sâu hại cho lan quân tử như thế nào ?	85
Câu 112. Cây hoàng thảo có những đặc trưng gì ?	87
Câu 113. Làm thế nào để nhân giống hoàng thảo?	88
Câu 114. Trồng cây hoàng thảo như thế nào? Cần chú ý những điểm gì ?	88
Câu 115. Cây hoa đậu thơm có đặc trưng gì ?	90
Câu 116. Phương pháp gây trồng đậu thơm như thế nào ?	91
Câu 117. Khi trồng và chăm sóc cây đậu thơm ta cần chú ý những gì ?	92
Câu 118. Thược dược có những đặc điểm gì ? Có những loài nào ?	93
Câu 119. Trồng, quản lý, nhân giống và phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa thược dược thế nào ?	94
Câu 120. Trồng, quản lý và phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa úc kim hương như thế nào ?	96

Câu 121. Cây hoa cẩm chướng có những đặc tính gì ?	98
Câu 122. Nhân giống cây hoa cẩm chướng như thế nào ?	99
Câu 123. Quản lý tia cảnh cây hoa cẩm chướng như thế nào ?	100
Câu 124. Khi hái ngọn cây hoa cẩm chướng cần chú ý những điểm gì ?	102
Câu 125. Quản lý phân và nước đối với cây hoa cẩm chướng như thế nào ?	103
Câu 126. Các biện pháp chăm sóc cây hoa cẩm chướng thế nào ?	105
Câu 127. Muốn hoa cẩm chướng nở quanh năm phải làm gì ?	106
Câu 128. Cây hoa cẩm chướng thường gặp những loài sâu bệnh hại nào ? Cách phòng trừ chúng như thế nào ?	108
Câu 129. Khi hái hoa cẩm chướng cần chú ý những gì ? Nhuộm màu hoa như thế nào ?	109
Câu 130. Cây hoa cẩm chướng nhưng có những đặc điểm gì ? Nhân giống và trồng cây thế nào ?	110
Câu 131. Nhân giống cây anh đào mỹ nữ, nuôi và bảo vệ cây như thế nào ?	111
Câu 132. Nuôi trồng và quản lý cây cỏ cát tường thế nào ?	113
Câu 133. Nuôi trồng bảo vệ cây bách cuốn thế nào ?	114
Câu 134. Dền răng ngựa có những đặc tính gì, nuôi trồng như thế nào ?	115
Câu 135. Nuôi trồng cỏ tai hổ như thế nào ?	116
Câu 136. Cách nhân giống cây lê phượng đỏ như thế nào ?	117
Câu 137. Cách trồng cây lê phượng đỏ vào chậu thế nào ?	118
Câu 138. Đặc điểm chủ yếu của cây hoa tai thỏ ?	119
Câu 139. Cách nhân giống và trồng hoa tai thỏ vào chậu như thế nào ?	120

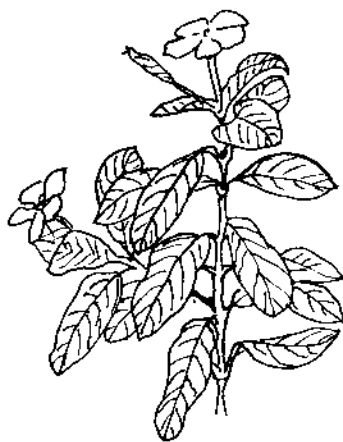
Câu 140. Cần chú ý những gì khi trồng và chăm sóc cây hoa tai thỏ?	121
Câu 141. Cây thu hải đường củ có những đặc điểm gì ?	123
Câu 142. Nhân giống và trồng cây thu hải đường củ vào chậu thế nào ? Cần chú ý những gì ?	124
Câu 143. Trồng cây vĩ hoa tròn như thế nào ?	125
Câu 144. Đặc điểm chủ yếu, cách nhân giống và trồng cây vĩ hoa thơm như thế nào ?	126
Câu 145. Cây lan tím châu phi có những đặc điểm gì ?	127
Câu 146. Cách nhân giống và trồng lan tím châu phi thế nào ?	128
Câu 147. Khi trồng vào chậu cây lan tím châu phi cần chú ý những điểm gì ?	129
Câu 148. Lan Cattley có những loài nào, đặc tính sinh thái, cách nhân giống và trồng như thế nào ?	130
Câu 149. Phân bố, đặc điểm hình thái và sinh thái cây lan Paphio như thế nào ?	131
Câu 150. Đặc trưng chủ yếu của cây lan đầu hổ và cách nhân giống chúng như thế nào ?	133
Câu 151. Trồng cây lan đầu hổ vào chậu và thay chậu như thế nào ?	134
Câu 152. Cây lá sọc dưa có những đặc điểm hình thái và sinh thái như thế nào ?	136
Câu 153. Phương pháp trồng cây lá sọc dưa vào chậu như thế nào ?	137
Câu 154. Cây trường sinh xuân có những đặc điểm gì ?	138
Câu 155. Trồng cây lá bỏng như thế nào ?	140
Câu 156. Đặc điểm và cách nuôi trồng cây chuối rẽ quạt như thế nào ?	141
Câu 157. Đặc điểm và cách gây trồng cây cẩm củ thế nào ?	142

1. KỸ THUẬT TRỒNG HOA SỐNG 1-2 NĂM

Câu 42. Cây hoa trường xuân có những đặc tính gì? Cách trồng và chăm sóc cây thế nào?

Trả lời

Cây hoa trường xuân (*Catharanthes roseus* G.Don.) thuộc họ Trúc đào, là cây sống 1 năm, hoa thẳng, lá xanh tươi bóng, hoa đơn tính hoặc có 2 lá nách, màu đỏ tím, đỏ, trắng, có loại hoa trắng nhụy đỏ, hoa tự hình tán, ra hoa vào các tháng 7-10. Cây hoa trường xuân ít bị sâu bệnh hại, dễ trồng (Hình 1).

Hình 1. Hoa trường xuân

Cây hoa trường xuân nguyên sản vùng Đông Phi và nhiệt đới châu Á, ưa ẩm, không chịu rét, ưa sáng, sợ ngập nước và đất ẩm ướt. Nói chung có thể trồng trên các loại đất, nhưng mọc tốt hơn ở những nơi đất cát, thoáng khí, thoát nước, kiềm. Cây được trồng làm cảnh và làm thuốc.

Cây hoa trường xuân có thể trồng chậu, đất chậu phải tơi xốp nhiều mùn, cây mọc được 6-7 lá thì trồng vào chậu. Cây cao 7-8cm, phải hái ngọn; sau đó hái 2 lần cho

cây có nhiều nhánh, nở nhiều hoa. Không tưới nhiều nước vì đất ẩm quá sẽ ảnh hưởng đến sinh trưởng phát triển của cây. Mùa sinh trưởng tưới phân N, khi ra nụ hoa tưới phân P. Sau khi hoa nở chú ý cắt bỏ những hoa tàn.

Cây ưa sáng và thoáng gió, để vào nơi tối và kín gió cây sẽ bị vàng, không ra hoa. Mùa đông cần bảo đảm nơi có nhiệt độ trên 5°C và khống chế tưới nước, đất chậu nên để khô. Hai năm thay đất chậu 1 lần.

Kỳ quả chín của cây hoa trường xuân vào mùa thu đông. Quả chín vỏ quả dễ bóc, cần kịp thời thu hái. Nhân giống thường bằng gieo hạt vào đầu mùa xuân. Ngoài ra có thể giâm cành, khi cành sống tiến hành cắt ngọn cho ra nhiều nhánh.

Câu 43. Quản lý và nhân giống cây hoa cầu lửa như thế nào ?

Trả lời

Hoa cầu lửa (*Gomphrena globosa* Linn.) còn gọi là hoa cầu lửa đỏ, thuộc họ Dền, sống 1 năm. Cây ra hoa vào mùa thu, hoa nhỏ, mọc trên cành, nhánh, xếp dày thành hình cầu, hoa tự dạng đầu. Hoa màu đỏ tím, hồng, trắng. (Hình 2).

Cây hoa cầu lửa nguyên sản ở Trung Quốc và Ấn Độ, yêu cầu môi trường không nghiêm khắc, nhưng ưa sáng, khí hậu nóng nực, thích sống nơi đất tơi xốp nhiều mùn, thoát nước. Nhân giống hoa cầu lửa bằng cách gieo hạt.

Thu hái hạt, cất trữ đến mùa xuân năm sau gieo. Trước khi gieo cần ngâm vào nước lạnh 1-2 ngày, để tăng tỷ lệ nảy mầm. Ngâm, hong khô xong, trộn với tro bếp rồi gieo. Sau khi mọc cây con cần phải hái ngọn mấy lần, lấy cây có đốt ngắn, dày để trồng. Trong kỳ sinh trưởng cần bón phân, tưới nước và chú ý thoát nước trong mùa mưa.

Hình 2. Hoa cầu lửa

Câu 44. Đặc điểm, nhân giống, trồng và quản lý cây hoa mào gà như thế nào ?

Trả lời

Cây hoa mào gà (*Celosia cristata* Linn.) thuộc họ Dền. Thân nhẵn, cao 30-70cm, lá mọc lệch có cuống, lá có các loại màu đỏ sẫm, xanh, xanh vàng, xanh đỏ, hoa mọc tập trung ở đỉnh như mào gà. Hạt màu đen tím. Màu hoa cũng rất nhiều loại, thường gặp là màu ngọn lửa, còn có các màu khác như tím, vàng da cam, trắng, vàng đỏ. Cây hoa mào gà được trồng nơi đình chùa, loại nhỏ trồng vào chậu (Hình 3). Hoa mào gà nguyên sản ở Ấn Độ. Chúng ưa nóng, không chịu rét, sinh trưởng trong môi trường không khí khô, đủ ánh sáng, đất cát, nhiều mùn.

Nhân giống loài cây này thường dùng phương pháp gieo hạt. Trước đó 1 năm chọn bông hoa to, đẹp, lấy hạt trong lồng nhung, hong khô cất trữ, đến tháng 4-5 bắt đầu gieo. Thời gian gieo hạt nên chọn lúc nhiệt độ 20-25°C. Trước khi gieo hạt cần phun một lần nước và bón một ít phân lên luống, sau 1-2 ngày rắc hạt lên đất mịn.

Hình 3. Hoa mào gà

Sau khi gieo phủ lên một lớp đất mịn mỏng 2-3mm, rồi phủ chiếu hoặc cỏ che nắng; trong 2 tuần không tưới nước để tránh trôi cây con. Nếu đất quá khô có thể dùng vòi phun, phun lên một ít nước, sau 1 tuần hạt nảy mầm, bỏ hết vật che phủ, chờ khi cây mọc được 3 lá thật tiến hành tỉa thưa (nhổ cây con để cự ly 3-4cm), khi cây cao 5-6cm tiến hành chuyển cây cấy, vào tháng 6 thì cây ổn định.

Câu 45. Đặc điểm, cách nhân giống nuôi trồng và quản lý cây hoa phượng tiên như thế nào ?

Trả lời

Hoa phượng tiên (*Impatiens balsamina* Linn.) còn gọi là hoa ngón tay, hoa kim phượng, thuộc họ hoa phượng tiên, nguyên sản ở Trung Quốc và Ấn Độ.

Cây hoa phượng tiên có chiều cao 40-100cm, thân mềm, to, thẳng. Hoa tựa như bướm, có các màu hồng, tím, trắng, vàng, vàng kim, có loài 1 cây có thể nở mấy loại hoa màu sắc khác nhau (Hình 4). Hoa phượng tiên phần nhiều đơn tràng, một số loài nhiều tràng dạng cầu. Theo ghi chép, phượng tiên có trên 200 loài, một số loài đã mất giống.

Hình 4. Hoa phượng tiên

Phượng tiên ra hoa vào mùa hè, quả dạng quả đào, khi chín vỏ ngoài tự nứt, bật hạt ra, tự gieo hạt, nên phải thu hái kịp thời. Hạt hoa phượng tiên có thể dùng làm thuốc tăng hồng cầu, lợi tiểu giải độc, thông kinh thấu cốt, chữa u nhọt và vết thương.

Cây hoa phượng tiên thường nhân giống bằng gieo hạt vào mùa xuân, sau 2 tháng có thể nở hoa, hoa có thể giữ tươi được 2 tháng. Trước lúc gieo hạt, cần tưới nước ẩm lên luống, để giữ ẩm, do hạt bé nên sau khi gieo không tưới nước ngay, để tránh hạt bị rửa trôi. Sau khi gieo phủ lớp đất dày 3-4mm, chú ý che bóng, sau 10 ngày cây mọc.

Hoa phượng tiên ưa sáng, chịu nhiệt, ưa đất tơi xốp nhiều dinh dưỡng, nhưng cũng chịu được đất nghèo. Tỉnh

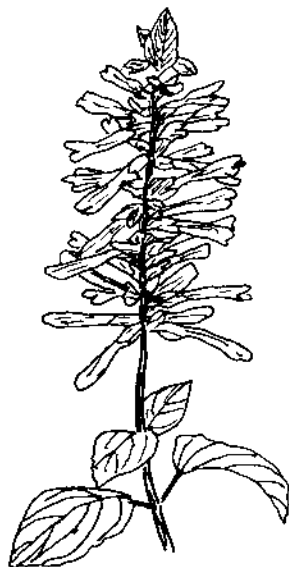
thích ứng của cây mạnh, dễ sống sinh trưởng nhanh. Khi cây được 2-3 lá trồng vào chậu nhỏ một thời gian rồi chuyển vào chậu to hơn, cuối cùng đưa vào chậu có đường kính 20cm, sau 10 ngày tưới nước phân, về sau mỗi tuần tưới 1 lần. Sau khi ổn định tiến hành cắt ngọn, hái hoa ở gốc, như vậy ta sẽ có hoa liên tục.

Cây hoa phượng tiên ít sâu bệnh, thỉnh thoảng gặp bệnh phấn trắng có thể phun Benlat 0,2% để phòng trừ.

Câu 46. Cách trồng hoa chuối đỏ như thế nào ?

Trả lời

Hoa chuối đỏ (*Salvia splendens* Sello.) còn gọi là hoa Giáng sinh thuộc họ hoa Môi, ưa ẩm, ưa ánh sáng, không chịu rét và khô nóng; nhiệt độ thích hợp là 20-25°C. Khi cây con mọc 6-8cm, cần kịp thời tách cây đem trồng, mọc được 12-18cm thì đưa vào chậu (Hình 5).

Hình 5. Hoa chuối đỏ

Đất trồng cây chuối đỏ phải đủ phân, trước mùa sinh trưởng không nên tưới nhiều nước (2 ngày tưới 1 lần), nếu tưới nhiều lá sẽ vàng, rụng; cần chú ý thật khô hãy tưới; đất phải tơi xốp. Cây mọc càng cao cần tăng cường tưới nước, và bắt đầu bón phân, nói chung mỗi

tháng bón 2 lần. Giữa kỳ sinh trưởng cần hái ngọn 3-4 lần, ngoài ra cần hái bỏ nụ hoa, giảm bớt tiêu hao dinh dưỡng. Nếu muốn hoa nở sớm thì trước đó 1 tháng hái nụ hoa, rồi bón thêm phân. Khi trồng hoa vào chậu phải đặc biệt chú ý điều chỉnh nhiệt độ và độ ẩm trong phòng, bảo đảm thông gió để tránh rệp ống, nhện đỏ, rận phấn, nếu phát hiện chúng có thể phun thuốc Rogor 0,1%.

Câu 47. Trồng và nhân giống cây trinh nữ như thế nào ?

Trả lời

Cây trinh nữ (*Mimosa pudica* Linn.) hay cây xấu hổ, cao 20-60cm, thân thẳng có gai lông tơ, lá kép lông chim, hoa dạng đầu, mọc nách. Hoa màu hồng, ngoài có lông, 4 tràng, nở vào mùa hè. Cây có đặc điểm lá khép lại khi chạm vào. Cây trinh nữ ưa ẩm, ẩm, đủ sáng, thoát nước, tính thích ứng mạnh, rất dễ trồng. Nhân giống bằng cách gieo hạt (Hình 6).

Hình 6. Hoa trinh nữ

Thông thường gieo vào tháng 2, hạt chín muộn, muốn thu hái hạt phải gieo sớm hơn. Muốn thức mầm ta thường ngâm

hạt vào nước 30°C sau 1 ngày mới gieo, 10 ngày sau có thể mọc cây, khi cây cao 5-6cm có thể đem trồng vào chậu.

Câu 48. Trồng cỏ phi yến cần chú ý những gì?

Trả lời

Cây cỏ phi yến (*Anemone filisecta* C.Y.Wu) thuộc họ Mao lương, cao 50-60cm. Hoa mọc đỉnh, có các màu lam, trắng, hồng. Hoa có giá trị thương thức cao, thường trồng chậu hoặc trong vườn (Hình 7).

Cỏ phi yến nguyên sản ở Nam châu Âu, ưa sáng, mát mẻ, chịu rét, chịu hạn, kỵ tích nước, mọc trên đất thịt nhiều mùn. Nhân giống cỏ phi yến bằng gieo hạt vào mùa thu; nếu gieo sớm nhiệt độ cao, cây mọc thưa. Sau khi

Hình 7. Hoa phi yến

gieo hạt cần phủ rạ che bóng, cây có 2 lá thì đem trồng. Cây lớn đổi chậu 1 lần và bón phân khô.

Thời kỳ hoa nở cần tăng lượng nước tưới, không để đất quá khô. Quả chín vào tháng cuối mùa hè, sau khi chín quả nứt, cần kịp thời thu hái.

***Câu 49. Cây cần ba màu có những đặc tính gì ?
Nhân giống, trồng và quản lý cây như thế nào ?***

Trả lời

Cần 3 màu (*Viola* sp.) thuộc họ rau Cần, vì hoa có 3 màu phân bố đối xứng trên 5 tràng, tạo thành 2 tràng giống tai mèo, 2 tràng hẹp và 1 tràng mở miệng, nên còn gọi là hoa mặt mèo, khi có gió bay giống bướm nên gọi là hoa bướm. Cây cao 30cm, bộ rễ phân nhánh thành chùm, giữa các lá nách mọc nhiều cuống hoa

Hình 8. Hoa cần 3 màu

dài, trên cuống mọc 1 hoa, đường kính 3-6cm, hoa có 5 tràng, xếp thành dạng mái ngói, thời kỳ ra hoa từ mùa xuân đến mùa thu (Hình 8). Cần ba màu nguyên sản ở châu Âu, qua quá trình lai tạo và chọn lọc, hiện nay có rất nhiều giống khác nhau. Ngoài loại cần ba màu còn có các loại màu trắng, vàng, tím, đen tím, loài hỗn hợp nhiều màu. Có loại hoa to, tràng kép trùng nhau; có loại hoa màu tím sẫm, mùi thơm và có thể chiết tinh dầu thơm.

Muốn nhân giống loại hoa cần ba màu người ta thường dùng phương pháp gieo hạt, ngoài ra có thể giâm cành hoặc chiết cành. Cần ba màu có thể gieo quanh năm, nhiệt độ thích hợp cho nảy mầm là 15-20°C. Giâm

cành vào mùa xuân, lấy cành giữa tán cây rồi cắt thành các đoạn ngắn để làm cành giâm là tốt nhất. Cành đã có hoa không thể làm cành giâm được. Sau khi giâm 3 tuần có thể mọc rễ, chúng có tỷ lệ sống cao.

Cần ba màu ưa mọc nơi mát, thoáng gió, nửa bóng, khá chịu rét, hoa nở 4 mùa, ở vùng nóng nực mọc xấu hơn. Yêu cầu đất không nghiêm khắc, nhưng sinh trưởng tốt ở nơi đất tơi xốp nhiều mùn, ẩm ướt, thoát nước.

Khi cây mọc được 3-4 lá thì chuyển vào chậu, khi chuyển cây phải mang bầu đất, nếu không sẽ rất khó sống. Sau đó phải để nơi râm mát khoảng 1 tuần, rồi đưa ra ngoài sáng. Mùa sinh trưởng có thể tưới nước, bón ít phân, xới xáo, hái ngọn, đến mùa xuân có thể nở hoa. Khi hoa nở cần để nơi râm mát để kéo dài thời kỳ hoa. Quả hình trứng, lúc non uốn cong xuống đất, lúc già hướng thẳng đứng, hạt từ màu trắng biến thành màu nâu sẫm, cần kịp thời thu hái. Hạt gieo ngay trong năm cho tỷ lệ nảy mầm cao.

Trong mùa sinh trưởng có lúc có rệp ống phá hoại, có thể phun thuốc Rogor 0,05% để phòng trừ.

Câu 50. Trồng cây đậu san hô cần chú ý những gì ?

Trả lời

Đậu san hô (*Solanum wrightii* Benth.) có quả tươi, đẹp, đến mùa thu các quả tròn màu đỏ xen lẫn lá xanh rất hấp dẫn; là một loài cây dùng quả làm cảnh.

Cây thuộc cây họ Cà, cao 1m, lá hình bầu dục dài, gốc hẹp, mọc lệch.

Hoa nhỏ màu trắng, hoa tự dạng đuôi tôm, hoa nở vào mùa hè và thu.

Quả hình tròn, đường kính 1-1,5cm, cuống quả 0,8-1cm, khi quả chín từ màu xanh biến thành màu đỏ, mùa đông không rụng. Cây có tính độc, không được ăn (Hình 9).

Hình 9. Hoa đậu san hô

Đậu san hô nguyên sản ở châu Mỹ và nhiệt đới châu Á, ưa ẩm và ẩm, đủ ánh sáng; ưa sống trên đất tơi xốp, nhiều mùn, thoát nước.

Tháng 3-4 gieo hạt vào chậu, khi cây con mọc 2-3 lá, trồng tách ra; đến 5-6 lá lại trồng vào chậu hoặc trồng luống.

Khi trồng vào chậu cần tưới nước, để nơi nửa bóng, sau 1 tuần lại chuyển ra nơi sáng.

Nếu trồng trong vườn chú ý che bóng, đến khi cây cao 30cm có thể đào trồng vào chậu.

Khi có quả cần giữ cho đất ẩm vừa. Mùa hè nóng nực phải thường xuyên tưới nước và che gió mạnh. Mỗi tuần bón tưới nước phân 1 lần, khi có hoa giảm tưới nước giữ đất hơi khô và bón phân P, để tránh rụng hoa.

***Câu 51. Hoa báo xuân có những đặc tính gì,
trồng và quản lý như thế nào ?***

Trả lời

Hoa báo xuân (*Primula malacoides*) còn gọi là cỏ anh đào hạt nhỏ, họ hoa Báo xuân, nguyên sản ở Tây Nam Trung Quốc. Lá hình trứng, mặt sau có phấn trắng, mép răng cưa. Hoa dài 20-30cm, hoa tự hình tán 2-6 tầng, lưng đài hoa màu trắng, có mùi thơm. Tràng hoa có nhiều màu, đỏ sẫm, hồng, đỏ tím, trắng.... Hạt nhỏ, màu nâu, quả nứt. Cây được trồng trên bờ công viên, vườn đá non bộ.

Hoa báo xuân sinh trưởng trong các điều kiện mát ẩm, không chịu nắng, đất tơi xốp, trung tính hoặc hơi chua nhiều mùn. Nhân giống bằng cách gieo hạt. Gieo vào mùa hè có thể nở hoa, gieo vào mùa thu cây mọc chậm, mùa xuân năm sau mới ra hoa.

Thông thường sau khi thu hái hạt cần gieo ngay, không để quá 6 tháng. Do hạt bé nên gieo hạt phải chú ý, trước hết tưới thấm đất sau đó trộn hạt với cát khô rắc đều lên và che tấm nilông không cần phải phủ đất, giữ nhiệt độ 15-20°C, sau 7 ngày nảy mầm, khi cây con có lá thật cấy cây vào bầu cho đến khi cây ra 5-6 lá có thể trồng vào chậu.

Khi trồng cây vào chậu cần chú ý trộn đất. Có thể dùng 3 phần đất lá mục, 1 phần phân hoai, 1 phần cát. Để bảo vệ bộ rễ sau khi hoa nở phải bảo đảm đất chậu ẩm mát, khi mọc chồi mới lại thay chậu.

Cần chú ý để nơi khô mát, tưới nước, mỗi tuần bón phân một lần. Mùa khô nóng cần phải che 30-40%, khi thu hái hạt phải chờ hạt chín rồi thu hái đồng loạt.

Cây hoa báo xuân thường gặp bệnh trắng lá do nhiệt độ thấp, độ ẩm cao bộ rễ khó hút nước. Nếu phát hiện lá bị trắng nên kịp thời chuyển cây vào nơi nhiệt độ cao, thông thoáng, đồng thời phải xới đất làm giảm lượng nước trong đất, để khôi phục sinh trưởng bình thường.

Câu 52. Trồng và quản lý cây ớt ngũ sắc như thế nào ?

Trả lời

Cây ớt ngũ sắc (*Capsicum ammuum* Linn. var *conoides* Irish.) hay ớt 5 màu là biến loài của ớt. Cây sống nhiều năm nhưng trồng 1 năm, cây cao 30-60 cm, nhiều nhánh, thân thẳng, lá mọc lệch. Hoa trắng, nở vào tháng 5-7. Quả mọc chùm trên đỉnh cành. Cùng một cây quả nhiều màu sắc khác nhau xanh, đỏ, vàng, tím, trắng.

Cây ớt ngũ sắc nguyên sản ở vùng nhiệt đới châu Mỹ, ưa sáng, ẩm, ẩm, không chịu rét và khô. Trồng trên vườn và chậu, trồng trước nhà khách, thư viện...

Nhân giống ớt ngũ sắc bằng cách gieo hạt vào mùa xuân; khi cây cao 5-6cm cấy cây vào bầu, cao 10cm thì đem vào chậu. Khi trồng chậu đất phải có phân bón lót, sau khi trồng cần tưới nước, cây cao 20cm cần hái ngọn. Mỗi ngày tưới 1 lần, không để đọng nước; không nên bón quá nhiều phân tránh cành nhánh quá dài. Trong kỳ hoa

nở, không cần tưới nhiều nước, để tránh hoa rụng. Sau khi quả chín, hái đem hong khô cất trữ, để năm sau gieo.

II. KỸ THUẬT TRỒNG HOA THÂN CỎ SỐNG NHIỀU NĂM

Câu 53. Hoa cúc có bao nhiêu giống loài ?

Trả lời

Cây hoa cúc (*Dendranthema morifolium* Tzvel.) thuộc thực vật họ Cúc nguyên sản ở tỉnh Hà Nam Trung Quốc, nay là một loài hoa nổi tiếng thế giới. Hoa cúc đã hình thành khá nhiều loài (trên 3000 loài). Ngoài giá trị thưởng ngoạn, cúc còn giá trị thực dụng như dùng để ăn, pha chè uống và làm thuốc (Hình 10).

Hình 10. Hoa cúc

Dựa vào hình hoa mà chia ra các kiểu: hình cầu, cầu dẹt, hoa sen, thước dực, vòng móc câu, lá kim, móng rồng, gai lông, cúc áo... Dựa vào hình dáng tràng hoa có thể chia ra các loại tràng hoa: phẳng, thìa, ống, móc câu. Dựa vào đường kính của hoa chia ra: cúc lớn (trên 10cm), vừa (6-10cm) và nhỏ (dưới 6cm). Màu sắc của hoa

cúc cũng rất phong phú, vàng, đen, tím, hồng, vàng kim, xanh lục, trắng...

Câu 54. Nhân giống cây hoa cúc như thế nào ?

Trả lời

Nhiều phương pháp nhân giống hoa cúc như: tách cây, giâm cành, ghép, gieo hạt. Ghép và gieo hạt đòi hỏi kỹ thuật cao, quá trình nhân giống khá phức tạp nên trồng hoa cúc gia đình thường dùng phương pháp tách cây và giâm cành.

(1) Phương pháp tách cây. Sau khi hoa nở mùa thu, mùa đông tiến hành cắt thân, không lâu quanh gốc mọc nhiều chồi gốc. Vào tiết thanh minh, đào cây mẹ, tách ra trồng vào đất khác hoặc trồng chậu. Phương pháp này cho nhiều hoa, nhưng hoa không to như cách giâm cành.

(2) Phương pháp giâm cành. Phương pháp này thường tiến hành vào mùa hè. Cắt cành mới mọc trên cây già dài 10cm, để 2-4 đốt ngọn cành, cắt bỏ lá phía dưới, những lá phía trên cắt một nửa lá; cắt bằng phía dưới và cắm vào đất sâu 5cm. Mỗi cây trồng cách nhau 10cm, tưới đẫm nước và che bóng. Đất giâm cành thường là đất vườn trộn với đất vôi tường. Lượng nước tưới nên căn cứ vào sự bốc hơi trong ngày, sau nửa tháng đến 25 ngày là nảy chồi. Sau đó cứ 3 ngày tưới nước phân đạm 1 lần. Một tháng sau là có thể trồng tách ra. Cũng có thể giâm lá, nhưng phải lấy phần lá ở gốc cuống lá có lớp vỏ của cành và có chồi nách lá, cắm như vậy mới mọc chồi mới.

Câu 55. Nuôi trồng và quản lý cây hoa cúc như thế nào ?

Trả lời

Cây cúc có thể trồng chậu hoặc trồng trên đất. Tính thích ứng của cây cúc khá mạnh, yêu cầu điều kiện khí hậu và đất đai không cao, có thể trồng khắp nơi trong nước ta. Hoa cúc ưa ẩm ướt, tránh tích nước, ưa nửa bóng, tránh nắng, là loài cây ưa sáng ngắn. Cây hoa cúc chịu sương lạnh, nơi đất cát, thoáng gió có nhiều mùn, thoát nước phát triển tốt; nhiệt độ trên 10°C là có thể nảy chồi, 20-25°C là nhiệt độ sinh trưởng thích hợp nhất.

Phương thức trồng cây cúc khác nhau tùy theo phương pháp quản lý. Ta cần biết một số phương pháp quản lý cây hoa cúc trồng chậu như sau:

1. Thay chậu. Khi cành giâm nảy chồi, cần chọn lúc trời râm mát để đưa vào chậu. Đất chậu cần chọn đất cát nhiều mùn; trồng ở chậu nhỏ trước, chậu lớn sau, qua 2-3 lần thay chậu, đến tháng 7 mới để ổn định. Chậu ổn định có thể chọn đất hỗn hợp 6 phần lá mục, 3 phần đất cát và 1 phần phân xanh hoai. Tưới đẫm nước rồi để nơi mát, chờ cây mọc ổn định mới đưa dần ra ngoài sáng.

2. Tưới nước. Tưới nước phải đúng lúc, đúng lượng. Mùa xuân cây cúc còn nhỏ, cần tưới ít mới có lợi cho cây ra rễ; mùa hè, cây cúc lớn lên, trời nóng lượng bốc hơi lớn, cần tưới đủ nước, mỗi sáng tưới 1 lần, chiều tưới 1 lần. Trước lập thu phải khống chế lượng nước, khống chế phân bón, không cho cây mọc quá cao. Sau lập thu, trước khi hoa

nở, phải tưới nhiều nước và bắt đầu bón phân, nước phân cần đặc dần. Mùa đông, cành hoa ngừng sinh trưởng, sự tiêu hao nước giảm dần, lượng bốc hơi ít, cần chú ý không chế lượng nước tưới.

Ngoài ra, khi tưới cần phun nước, không tưới quá mạnh. Ngoài việc chú ý lượng nước và số lần tưới, cần phải tùy theo thời tiết mà thay đổi. Mùa mưa, trời âm u tưới ít hoặc không tưới, khi nhiệt độ cao cần tưới nhiều. Nói chung là không khô không tưới, tưới đẫm nhưng không ngập úng.

3. Bón phân. Khi cây đã ổn định, trong chậu cần đủ phân bón lót. Trong quá trình sinh trưởng khi bón thúc không nên bón quá sớm và quá nhiều, cách 10 ngày bón 1 lần phân N. Khi ra nụ mỗi tuần tưới 1 lần nước phân đặc, khi hoa nở, bón thêm 1 lần, sau đó ngừng tưới. Nếu lúc đó bón 1 lần $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ hoặc KH_2PO_4 0,1% thì hoa nở tưới đẹp hơn.

Chú ý trước khi bón phân phải xới đất, chờ đất khô mới bón. Không nên tưới nước phân lên lá, sau khi bón mới tưới nước và phun nước lên lá để rửa sạch lá.

4. Hái đợt tia nụ. Cây cúc lên cao trên 10cm cần hái đợt (bỏ hết lá trên ngọn, chỉ để 4-5 lá gốc). Khi trên nách mọc nhiều chồi mới; được khoảng 5-6 lá, lại hái đợt lần nữa, chỉ để cây có 4-7 cành chính, về sau mọc chồi mới đều phải kịp thời hái bỏ. Hái đợt có thể làm cho cây mọc nhiều cành khống chế độ cao và dáng cây. Khi hái đợt lần cuối cần tiến hành tỉa cành chỉnh hình cây, bỏ bớt cành nhiều nhánh và cành yếu, chỉ giữ 3-5 cành là đủ. Đến tháng 9 khi có nụ cần hái bỏ bớt nụ phía dưới, trên mỗi

nhánh chỉ để 1 nụ hoa ở đỉnh. Như vậy mỗi 1 chậu cúc có 4-7 hoa, hoa sẽ to đẹp.

Câu 56. Làm thế nào trồng cây cúc độc thân ?

Trả lời

Cây hoa cúc có nhiều kiểu hình dáng cây đặc biệt độc đáo. Có thể có nhiều hoa, có thể trồng loại cúc khổng lồ (mỗi cây có hàng trăm hàng ngàn hoa) cúc tháp (lấy cây thanh hao hoa vàng làm gốc ghép ta có thể ghép được nhiều loại hoa có dạng khác nhau như cúc bảo tháp, cúc ngũ sắc... cúc treo (gọi là cúc đuôi phượng, tạo cảnh thành 3 góc, nhiều hoa dày như một núi hoa...) cúc uốn ngược... Trong số loại cúc này, có loại cúc một cây chỉ có 1 hoa to, đẹp, thân to. Những loại hoa này thể hiện một đặc trưng của loài, có tính thưởng thức độc đáo.

Nuôi trồng loại hoa này có 3 phương pháp sau:

(1) Phương pháp hái ngọn. Sau khi giâm cành có cây con tiến hành hái ngọn 2-3 lần. Cuối cùng chọn một thân cây thẳng, chồi mập khỏe, lá tròn đầy để nuôi, còn các cành khác phải tỉa hết. Do nhiều lần hái ngọn, cây thấp rễ nhiều, chăm sóc đầy đủ, cây mọc khỏe.

(2) Phương pháp không hái ngọn. Đối với cây con không hái ngọn, cây không có chồi nách và cành bên. Phương pháp quản lý như sau: mùa hè, nhiệt độ cao kịp thời tưới nước, nhưng lượng nước không nhiều quá; sau lập thu phải bớt nước và phân, không cho cây mọc cao và ra rễ, đồng thời mỗi tuần tưới nước phân urê 200 lần (1 phần

urê, 200 phần nước) phun vào lá, làm cho lá mượt; trong điều kiện như vậy cây sẽ không mọc cao. Sau mùa thu khi có chồi hoa, bắt đầu tưới nước phân, mỗi tuần tưới 3 lần và tăng nồng độ. Khi phát hiện cây ra chồi nách, phải kịp thời hái. Sau khi có nụ chỉ để ở đỉnh một hoa, còn lại các nụ khác phải hái hết.

(3) Phương pháp cắm chồi gốc. Dùng chồi gốc cây mẹ mọc năm trước tiến hành giâm hom, nuôi trong điều kiện nhiệt độ thấp cây sinh trưởng chậm, mùa xuân năm sau đưa lên chậu, tưới nước bón phân, đến tháng 6 cây mọc được 60cm thì hái đợt, để cây mọc chồi gốc. Khi chồi gốc mọc được 10cm, chọn 1 chồi xa gốc có chồi đỉnh và trồng vào chậu, cắt bỏ các chồi gốc còn lại. Sau mùa thu lại bón đủ nước phân, nuôi ngon, ta được cây cúc độc thân lý tưởng.

Câu 57. Nuôi trồng cúc khổng lồ và cúc tháp như thế nào?

Trả lời

Cúc khổng lồ và cúc tháp là cây cúc cao to, thông thường cao 1-1,5m, nhiều nhánh, đường kính tán rộng trên 1m, có cây rộng đến 4m, số hoa có thể từ 100 đến 1000 bông, và trồng loại cây cúc này đòi hỏi mất nhiều thời gian.

Nuôi trồng loại cây hoa này thường dùng phương pháp giâm cành. Vào đầu mùa đông, cắt chồi gốc của cây cúc mẹ, nhiệt độ 15°C cây có thể sinh trưởng bình thường. Khi cây cao 20cm, bắt đầu hái đợt, chỉ để 7-8 lá; về sau

cành bên mọc cao được 20cm hái đợt lần hai, mỗi cành bên chỉ để 3-4 lá. Trong quá trình sinh trưởng, cứ 3 tuần hái đợt 1 lần, để cho các nhánh bên luôn luôn hình thành.

Tháng 4 năm thứ 2 trồng cây xuống đất, về sau không ngừng hái đợt, mở rộng tán cây. Đến tháng 7, tiến hành hái đợt lần cuối. Tháng 8 ta làm một giá tròn bằng tre, để cho các nhánh cố định trên khung tre. Tháng 9 khi cây cúc có nụ hoa phải không ngừng điều chỉnh hoa sau khi hoa nở làm thế nào cho hoa dựa vào nhau xếp theo hoa to hoa nhỏ xen kẽ nhau.

Dùng cây thanh hao làm cây ghép đối với cúc tháp, chồi cúc làm cành ghép; do cây thanh hao cao, nhiều nhánh, bộ rễ phát triển, sinh trưởng nhanh, tán cây có đến trên 4m, số hoa đến hàng ngàn bông.

Cách làm cụ thể như sau: vào mùa đông, thu thập cây thanh hao đem về trồng, tháng 1-3 năm sau bắt đầu ghép cành cúc, mỗi cành thanh hao ghép một chồi cúc. Đến tiết thanh minh trồng ra ngoài trời, cần chú ý dùng tấm polyethylen phủ để chống rét.

Trong quá trình sinh trưởng, phải không ngừng hái ngọn, để xúc tiến ra nhánh bên. Đầu tháng 8 tách cây tháng 9 đưa vào chậu, dùng khung tre cố định cành. Tháng 10 đưa cuống hoa cố định lên khung tre ta đã có được "trăm hoa đua nở".

Khi ghép cành cúc vào cây thanh hao cần chú ý chỉnh hình thành dạng tháp, khi nở hoa sẽ cho ta tháp hoa cúc. Nếu dùng nhiều loại cúc ta sẽ có tháp hoa nhiều màu sắc.

***Câu 58. Làm thế nào để cho hoa cúc nở sớm hoặc
nở muộn và qua đông ?***

Trả lời

Muốn hoa cúc nở sớm hay muộn chỉ cần thông qua chiếu sáng nhân tạo là đạt được mục đích.

(1) Cho hoa nở sớm. Cây hoa cúc là loài cây cần ánh sáng ngắn, thời gian chiếu sáng vượt quá 10 giờ trong ngày là có thể nở.

Muốn hoa nở sớm, phải khống chế thời gian chiếu sáng. Sau khi cây cúc sinh trưởng một thời gian, ở nhiệt độ 25-30°C, thời gian chiếu sáng chỉ 8-10 giờ 1 ngày, trong vòng 2-2,5 tháng nụ hoa nở. Hàng ngày thời gian che có thể buổi sáng hoặc buổi chiều.

(2) Cho hoa nở muộn. Có thể tăng thời gian chiếu sáng để cho hoa nở muộn.

Vào ban đêm tăng giờ chiếu sáng khoảng 3 giờ, trong vòng 1 tháng thì ngừng chiếu sáng, như vậy đến trước Tết dương lịch hoa sẽ nở.

Nhưng cần chú ý, gần mùa đông giá lạnh, cây cúc cần được nuôi trong điều kiện ấm 15-20°C.

Muốn hoa cúc qua đông phải căn cứ vào điều kiện cụ thể mà áp dụng những biện pháp khác nhau.

Những vùng ấm áp, chỉ cần cây khô, cắt thân cây ở độ cao 15cm, tưới nước, rồi dùng lá rụng, đất khô phủ lên, để đoạn thân lộ ra ngoài 3-5cm, như vậy có thể an toàn qua đông.

Câu 59. Sâu bệnh hại cây hoa cúc và cách phòng trừ ?

Trả lời

(1) Những bệnh hại thường gặp. Chủ yếu có các bệnh đốm lá, bệnh đốm nâu, bệnh gỉ sắt, bệnh vàng lá do virus, bệnh tuyến trùng, bệnh thối rễ, bệnh mốc sương.

- Bệnh đốm lá phát sinh vào mùa mưa, khi thời tiết oi bức, không khí ẩm, điều kiện thoáng gió kém. Bệnh có thể làm cho lá rụng, cây chết khô.
- Bệnh đốm nâu hay bệnh khô lá hình thành các đốm có hình dạng kích thước khác nhau. Bệnh nặng có thể thành từng đám, cây chết khô.

Đối với hai bệnh trên, có thể tiến hành phơi ải đất hoặc dùng Zineb khử trùng đất. Khi mới chớm bệnh cần phun Zineb 0,1% hoặc Topsin 0,1% phun 3 lần cách nhau 7-10 ngày.

Đối với bệnh thối rễ cần xử lý đất bằng phơi ải hoặc dùng Formalin 1% hoặc PCNB khử trùng.

Bệnh vàng lá do virus chủ yếu do tiếp ghép và loài côn trùng chích hút lây lan bệnh. Cần chú ý chọn cây chống chịu bệnh khi tiếp ghép, phòng trừ các loài côn trùng chích hút như rệp ổng, bọ trĩ, rận phấn bằng thuốc Rogor 0,1%.

(2) Những sâu hại thường gặp là rệp ổng, nhện đỏ, rận phấn, sâu đo, sâu đục lá, tằm ăn lá cúc, xén tóc, bọ hung và sâu non của một số loài bướm.

Phương pháp phòng trừ sâu hại là cần khử trùng đất bằng phơi nắng đất, bón Furadan 3%; khi có sâu có thể dùng Sumithion 0,1% phun lên cây.

Câu 60. Cây hoa cúc đồng tiền có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Cúc đồng tiền (*Gerbera jamesonii* Bolus) thuộc cây thân cỏ nhiều năm, nguyên sản ở châu Phi, vào thế kỷ 19 nhập vào nước Anh và nay trồng trên toàn thế giới. Cây cao 30-40cm, cuống lá dài, lá tròn ngắn hình thìa, mặt sau lá có lông nhung màu trắng. Hoa tự dạng đầu, màu đỏ, hồng, vàng, vàng da cam, đường kính hoa trên 10cm. Nở hoa quanh năm, nhiều nhất là vào mùa hè và thu. Hoa cúc đồng tiền có màu sắc đẹp, cuống dài, thẳng, dùng làm hoa tươi. Cả cây hoa cúc đồng tiền có thể làm thuốc chữa bệnh.

Hình 11. Hoa cúc đồng tiền

Cúc đồng tiền có rất nhiều loài, dựa vào tràng hoa mà chia ra loài hoa tràng rộng, tràng hẹp, đơn tràng, nhiều tràng (Hình 11). Cây ưa mùa đông ấm áp, mùa hè mát mẻ, đất thoát nước, nhiều mùn, pH 6-6,5.

Cây cúc đồng tiền có thể trồng theo cách gieo hạt và tách cây. Vài năm gần đây người ta dùng phương pháp nuôi cấy mô.

Thu hái xong phải gieo hạt ngay, lúc gieo cắm đầu nhỏ xuống dưới, rồi phủ đất. Tách cây cần tiến hành vào mùa xuân, trước hết đào cây mẹ, cắt bớt rễ và lá, tách cây thành các phần nhỏ có rễ và 1 chồi, vết cắt được bôi lớp bột tro bếp hoặc Benlate để phòng thối rễ.

Câu 61. Trồng và không chế mùa ra hoa cúc đồng tiền như thế nào ?

Trả lời

Trong thời kỳ cây con cần chú ý giữ độ ẩm, không được quá ẩm hoặc ngập nước. Khi tưới nước vào mùa đông phải chú ý không tưới lên lá và đọt cây. Thường xuyên ngắt bỏ lá già, để cây thông thoáng. Nhiệt độ thích hợp cho cây cúc đồng tiền là 15-25°C, mùa đông cần nhiệt độ trên 12°C, được như vậy quanh năm ta sẽ có hoa.

Về phòng trừ sâu bệnh, ta thường gặp bệnh thối rễ do nấm gây ra; khi trồng nên để cổ rễ lộ ra 1-1,5cm, độ pH của đất là 6-6,3. Trước khi trồng dùng thuốc tím 0,1% để khử trùng, sau khi trồng có thể phòng trừ bằng thuốc Topsin, Zineb, Benlate.

Hoa đồng tiền thường nở vào cuối mùa xuân đầu mùa hè. Nếu muốn hoa nở sớm hơn có thể đem cây mới đào vào để ở điều kiện nhiệt độ trên 12°C, nửa tháng bón phân 1 lần và cần chú ý thoáng gió.

***Câu 62. Đặc điểm nhân giống và trồng vào chậu
cây cúc vạn thọ lùn như thế nào ?***

Trả lời

Cúc vạn thọ lùn (*Tagetes patula* Linn.) thuộc họ Cúc, nguyên sản ở Mêhicô, hiện nay được trồng ở nhiều nước; cây cao 30-50cm, mọc cụm, nhiều nhánh, lá nứt sâu, có răng cưa. Hoa tự dạng đầu, đường kính 4cm, hoa dạng lưỡi màu vàng, vàng da cam, hoặc vàng tím, và đỏ tím; hoa đơn tràng, hoặc trùng tràng một nửa. Cúc vạn thọ lùn ưa sáng, nhưng nửa bóng cũng có thể ra hoa, yêu cầu nước và phân vừa phải, có thể trồng trong vườn.

Nhân giống cây cúc vạn thọ lùn bằng gieo hạt và giâm cành. Gieo hạt vào mùa xuân hoặc hè sau 2 tháng hoa nở. Nếu giâm cành cần cắt cành dài 7-10cm, cắm vào đất cát, để nơi khô mát, mỗi ngày phun 2-3 lần nước, khoảng 3-4 ngày có thể mọc 7-8 rễ dài 3-6cm và thành cây mới.

Có thể trồng cúc vạn thọ lùn vào chậu nhựa loại nhỏ, cũng có thể dùng chậu sành. Đất chậu phải có lượng phân vừa phải. Sau khi trồng vào chậu, tưới đẫm nước để nơi khô mát 3-5 ngày, rồi đưa vào nơi có ánh sáng tán xạ để chăm sóc; mùa hè che bóng. Đất chậu bảo đảm không quá khô và quá ẩm, cách 20 ngày bón phân 1 lần, dùng nước phân loãng hoặc phân hóa học. Vào mùa hoa nở không bón phân, chỉ cần tưới nước. Sau khi hoa nở cần cắt hoa tàn và cành cũ để ra cành mới, hàng tuần phải bón phân 1 lần và thường xuyên tưới nước, như vậy sẽ

cho hoa lần nữa. Mùa đông cần giữ ẩm để có hoa phục vụ Tết.

Câu 63. Nuôi trồng cây cúc chuỗi như thế nào ?

Trả lời

Cây cúc chuỗi (*Senecio rowleyanus*) còn gọi là cây chuỗi xanh nguyên sản ở Nam Phi, thuộc cây thân cỏ sống nhiều năm, lá biến đổi thành dạng cầu xanh, đường kính 1cm, bề mặt có vân. Hoa mọc nách lá màu trắng. Cúc chuỗi ưa ẩm, ẩm, ánh sáng tán xạ, chịu hạn, không chịu rét; yêu cầu đất tơi xốp thoát nước.

Nhân giống cây cúc chuỗi bằng giâm cành. Mùa thu cắt cành có lá hình cầu, dài khoảng 7-8cm, vùi trong cát, giữ nhiệt độ 15-22°C, giữ ẩm, sau 20 ngày ra rễ. Sau đó, có thể trồng cây vào chậu, mỗi chậu 3-5 cây con. Đất trồng thường dùng là đất vườn, đất lá mục hoặc than bùn và cát. Mỗi năm thường thay chậu vào mùa xuân hoặc mùa thu.

Cúc chuỗi có lá dày, tròn như chuỗi hạt, trông rất lạ, có thể trồng vào chậu hoặc treo tạo nên cây cảnh đẹp.

Câu 64. Cây cúc sương có những đặc điểm gì, nuôi trồng như thế nào ?

Trả lời

Cây cúc sương (*Senecio cineraria*) còn gọi là cúc mốc, thân cây cao 30-60cm, thân thẳng, nhiều nhánh, cả cây được phủ lớp lông trắng, khi còn non lá gốc cuộn, lá

mọc lệch, có nhiều xẻ thùy; không có cuống lá, hoa nhỏ màu vàng, hoa cái có thể kết trái. Cây cúc sương ư nửa bóng, ẩm; đất tơi xốp thoát nước.

Nhân giống cây cúc sương bằng giâm cành. Mùa mưa, cắt cành khỏe, cắm vào đất, che bóng, giữ ẩm, rất dễ ra rễ. Mùa xuân có thể gieo hạt vào chậu, khi cây con mọc 3-4 lá, đem cấy vào bầu và cao 10cm là trồng vào chậu. Đất chậu thường dùng đất vườn, đất cát, thêm một ít lá mục hoặc than bùn.

Khi có cây con cần chiếu sáng để xúc tiến sinh trưởng, nhưng không để ánh sáng trực xạ. Mỗi năm thay chậu 1 lần, có thể trồng trong vườn hoa để cắt hoa tươi.

Câu 65. Cây mao đài trở có những đặc điểm gì ? Cách nhân giống và nuôi trồng như thế nào ?

Trả lời

Cây mao đài trở (*Pilea cadierei*) còn gọi là cây hải đường đốm trắng, hải đường đuôi gà, thuộc họ Day, nguyên sản ở Việt Nam, hiện nay phân bố ở Nam Trung Quốc. Thân cao 20-40cm, thân chất thịt, nhiều nhánh. Lá mọc đơn đối xứng, lá hình bầu dục dài, có 3' gân; mặt lá màu xanh thẫm, giữa các gân có đốm trắng; cuống lá ngắn. Hoa tự hình tán, mọc nách lá phía trên. Hoa nhỏ, màu vàng trắng, nở vào tháng 10. Cùng chi hiện có hơn 200 loài.

Cây mao đài trở có lá đốm, mùa hè để trong nhà làm cho ta có cảm giác mát mẻ; có thể bày trên bàn làm

việc, trồng xen với các cây khác ngoài vườn, dưới tán cây, cũng có thể cắt lá đem trồng.

Hoa mao đài trở ưa bóng, ẩm, ẩm. Yêu cầu đất không nghiêm khắc, tính thích ứng mạnh.

Nhân giống loài cây này bằng giâm cành hoặc tách cây. Cắt phần cành ngọn vào mùa xuân, thu (mùa thu giâm cành tốt hơn) để trong râm, giữ ẩm, sau 1 tháng có thể trồng vào chậu. Cắm trực tiếp vào chậu có thể mọc cây con, ngoài ra ngâm nước hơn 10 ngày cũng có thể ra rễ. Khi cành giâm sống, đưa cây vào chậu, đất chậu có thể dùng đất vườn. Cách 1-2 năm thay chậu 1 lần.

Cần chú ý: Mao đài trở ưa bóng và ẩm, dưới ánh sáng yếu cây có thể sinh trưởng; mùa hè cần che bóng và tưới nước, định kỳ phun nước lên cây, để giữ độ ẩm. Nói chung mỗi tháng bón phân 1 lần, cần tỉa thưa cắt ngắn cành, giữ nhiệt độ 18-25°C.

Câu 66. Cây lô hội có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Cây lô hội [*Aloe vera* Linn. var. *chinensis* (Haw.) Berg] còn gọi là cây sừng rồng, thuộc họ Loa kèn, nguyên sản ở Nam châu Phi, Ấn Độ, Địa Trung Hải, phân bố ở Vân Nam Trung Quốc. Thân cao 35-50cm, to, các đốt ngắn. Lá mọc vòng xoáy tròn ốc, dài, mép lá có răng cưa, màu xanh xám. Hoa từ chum lá mọc ra, dài hoa dạng ống 6 cánh; hoa màu vàng nhạt hoặc vàng da cam có đốm đỏ, nở vào mùa hè và thu. Quả 3 cạnh.

Chi lô hội có rất nhiều loài, nhiều hình thái khác nhau. Lá dày thẳng như lưỡi kiếm, tượng trưng cho sự dũng cảm kiên cường, thường bày ở hội trường. Mấy năm nay người ta phát hiện trong dịch mô cây chứa nhiều protein, vitamin, enzym hoạt tính và 10 loại nguyên tố vi lượng cho người và đã được dùng làm các loại thuốc chữa bệnh, thuốc bổ và chế phẩm dưỡng da.

Cây lô hội ưa sáng, ẩm, khô, không chịu rét, không chịu bóng, khả năng chống chịu hạn mạnh, yêu cầu đất pha cát, thoát nước, nhiều mùn.

Câu 67. Cách nhân giống và nuôi trồng lô hội như thế nào ?

Trả lời

Nhân giống lô hội bằng tách cây và giâm cành. Tách cây vào mùa xuân. Giâm cành vào cuối xuân, cắt cành có chồi ngọn dài 10-15cm, để nơi mát thoáng gió 1-2 ngày, cắm vào cát, giữ ẩm và ấm sau 1 tháng là ra rễ.

Khi cây sống có thể trồng vào chậu. Đất chậu dùng: 4 phần cát, 4 phần đất vườn và 2 phần đất lá mục. Mỗi năm thay chậu 1.

Khi trồng cây lô hội cần chú ý để nơi đủ ánh sáng. Nhiệt độ trên 25°C vẫn có thể sinh trưởng. Thịt lá cây lô hội dày chứa nhiều nước, khả năng chống chịu hạn mạnh, ngoài mùa hè phải tưới nước ra, các mùa khác chỉ tưới ít.

Hàng tháng bón phân hỗn hợp N,P,K 1 lần.

**Câu 68. Thủy tiên sinh trưởng tốt hay xấu
là do những nguyên nhân nào ?**

Trả lời

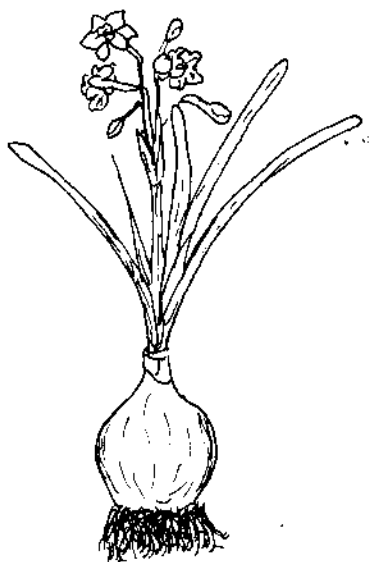
Thủy tiên (*Narcissus tazetta* Linn.) thuộc họ Hành tỏi; mùa thu sinh trưởng, mùa đông nở hoa, mùa xuân tích dinh dưỡng, mùa hè ngủ nghỉ. Nguyên sản ở Trung Quốc, nhất là vùng Phúc Kiến, Thượng Hải (Hình 12).

Thủy tiên là loài cây ưa sáng, ưa ẩm và ẩm, chịu ẩm ướt kỳ khô hạn, sợ rét. Vì vậy trồng thủy tiên cần nắm vững những điều sau đây:

(1) Chiều sáng hợp lý.

Muốn thủy tiên sinh trưởng bình thường, hàng ngày chiếu sáng ít nhất hơn 6 giờ, thiếu ánh sáng, sẽ làm cho lá mọc vống dài, ít hoa hoặc không có hoa, nếu có hoa đầu hoa gãy trông rất xấu. Nhưng không được đem cây phơi nắng, phơi nhiều rất không lợi cho sinh trưởng.

(2) Nước và chất lượng nước. Thủy tiên ưa ẩm, sinh trưởng phát triển cần lượng nước lớn, đến kỳ thành thực trao đổi chất giảm nên lượng nước cũng phải giảm. Thủy

Hình 12. Hoa thủy tiên

tiên cần nuôi trong nước sạch, không dùng nước cứng, nước bẩn hoặc nước lẫn dầu, nếu không sẽ thối rữa, sinh trưởng kém.

(3) Nhiệt độ. Thủy tiên trước kỳ sinh trưởng ưa mát, nhưng về sau ưa ấm. Khi nhiệt độ 20-24°C, độ ẩm 70-80%, rất thích hợp cho sinh trưởng vẩy củ. Nhiệt độ thích hợp cho sự ra hoa là 17-20°C, vượt quá 25°C ức chế sự ra hoa và ảnh hưởng đến hoa nở.

(4) Bón phân. Khi trồng thủy tiên ngoài trời, đối với củ mỗi tháng chỉ cần tưới nước giải 1-2 lần. Nếu phân nitơ quá nhiều, lá cây mọc vống, sự phân chia củ nhanh ảnh hưởng đến sự ra hoa năm đó. Khi nuôi trong nước không cần bón phân, nếu có điều kiện, trong kỳ ra hoa cho thêm một ít N,P,K sẽ cho hoa đẹp hơn.

(5) Đất. Khi trồng thủy tiên ngoài trời, đất phải tơi xốp, nhiều mùn, khả năng giữ nước tốt tầng đất dày, pH 5-7,5 như vậy mới bảo đảm cây sinh trưởng bình thường. Nếu thủy tiên trồng chậu cần dùng 2 phần đất cát pha, 1 phần lá mục, 1 phần cát và trộn một ít phân bón lót. Sau khi trồng cần tưới nước, để nơi có đủ ánh sáng. Không nên bón quá nhiều phân.

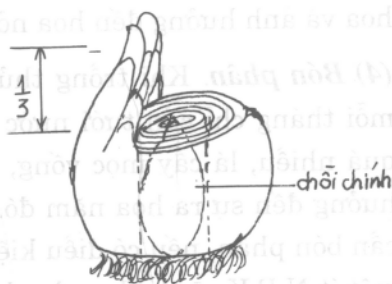
Câu 69. Nuôi thủy tiên trong nước và chọn củ thủy tiên để trồng như thế nào ?

Trả lời

Cây thủy tiên gia đình thường trồng vào nước, do chồi củ cây thủy tiên đã phân hóa, nên ra hoa sau thời gian ngắn, mùa xuân đã cho hoa tươi.

Nuôi trồng thủy tiên trong nước, cần chọn củ khỏe, trước hết phải bóc bỏ nân bên ngoài, sau đó, từ bên trái cắt từ trên xuống đến $\frac{1}{3}$ củ, rồi cắt ngang củ, đồng thời bỏ hai nhát ở bên chồi chính cho đến giữa củ (Hình 13a).

Khi cắt không gây vết thương đến chồi. Ngâm vào nước 1 ngày đêm, cho nhựa chảy ra, sau đó rửa sạch rồi để thẳng đứng vào nước, xung quanh để các hòn sỏi, cát, thạch anh hoặc vỏ sò, vỏ ốc cố định. Nước chỉ ngập $\frac{1}{3}$ củ là vừa, không để quá sâu hoặc quá nông. Sau khi đổ

Hình 13a. Cắt củ thủy tiên

nước vào, ban ngày để nơi ẩm đủ ánh sáng, buổi tối đưa vào phòng. Trước khi đưa vào phòng tốt nhất đổ bớt đi một ít nước để phòng lá mọc vống dài. Sáng sớm hôm sau, phải thêm nước và đưa ra ngoài sáng. Khi đổ nước cần chú ý không được làm đổi hướng củ. Thủy tiên vừa đưa vào chậu, có thể mỗi ngày thay nước 1 lần, về sau 2, 3 ngày thay 1 lần, khi bao hoa mọc lên, mỗi tuần thay 1 lần, sau khoảng 40 ngày là hoa nở. Thủy tiên mặc dù có khả năng chịu rét, nhưng trong điều kiện nhiệt độ thấp cây sinh trưởng chậm, hoa ra muộn, cho nên mùa xuân phải tăng nhiệt độ. Kỳ ra hoa nên đưa chậu hoa vào nơi lạnh (nhiệt độ không cao hơn 12°C) và cho đủ sáng. Như vậy lá thủy tiên sẽ ngắn, màu đậm, dáng đẹp.

Muốn làm cho lá thủy tiên ngắn mập, màu đậm, vấn đề mấu chốt là chọn củ tốt. Khi mua củ thủy tiên ta cần chọn củ to, khỏe, màu đẹp.

Chọn củ to: Chọn theo cân, mỗi kg khoảng 40 củ là tốt, số củ càng ít, củ càng to mập. Đường kính củ khoảng 23cm.

Chọn dáng củ: Dựa vào hình thái củ ta chọn củ tròn dẹt, chắc, vỏ ngoài có vân dọc rộng, màu sáng. Củ màu nâu bóng là tốt.

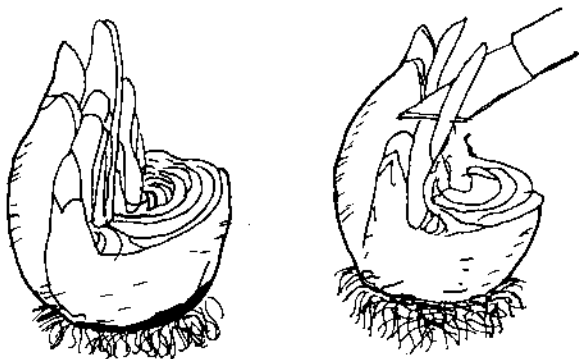
Chọn chồi: Dùng tay bóp nhẹ, nếu là chồi hoa củ chắc có trụ và đàn hồi, nếu chồi lá thì củ xốp, lép không đàn hồi.

Câu 70. Điều khắc thủy tiên "càng cua" thế nào ?

Trả lời

Lấy củ thủy tiên, dùng dao cắt đi những bẹ không dùng để tạo dáng thành hình dạng: "con cua", "ông lão" "già bút", "quả đào tiên", "con thỏ", "bình hoa", "tháp bảo",... làm tăng giá trị thẩm mỹ, nên người ta gọi là thủy tiên càng cua (Hình 13b). Điều khắc thủy tiên càng cua phải chuẩn bị các loại dao sắc, chọn củ thủy tiên to, bóc bẹ, chọn cắt một mặt. Dùng dao cắt bụng củ (không nên sâu quá), cắt dọc theo chồi hoa, bóc ra từng bẹ củ. Lấy mũi dao chọc vào các chồi lá. Do cây sinh trưởng không đồng đều làm cho chồi hoa và chồi lá sinh trưởng uốn cong, tạo thành dáng càng cua, trông rất hấp dẫn.

Sau khi điều khắc xong, để ngâm trong nước nửa ngày đến 1 ngày, rửa sạch nhựa, đặt mặt cắt vào bông khủ trùng, sau 2-3 ngày bỏ bông và nuôi vào chậu nước.

Hình 13b. Mặt cắt thủy tiên càng cua

***Câu 71. Vì sao thủy tiên xuất hiện hoa xấu ?
Phải đề phòng như thế nào ?***

Trả lời

Trong quá trình nuôi thủy tiên trong nước, cây có thể bị gãy, hoa khô. Đó là do một số nguyên nhân sau:

- 1) Chất lượng củ kém. Do củ bé, chồi hoa không phát triển, hoặc củ phát triển thành thực, nhưng do có sâu bệnh, cây mọc yếu.
- 2) Quản lý nước không thoả đáng. Nếu thay nước không thường xuyên, nhiệt độ quá cao, thông gió kém, làm cho hoa yếu. Ngoài ra khi thay nước để củ bị thương cũng có thể làm cho hoa xấu.
- 3) Mùa nuôi trồng không thích hợp. Nếu nuôi trước tiết sương giáng, kỳ ngủ nghỉ hoặc nhiệt độ lên cao cũng làm cho thủy tiên mọc kém.

Để khắc phục tình trạng này trước hết phải chọn củ trồng tốt, chọn củ mọc 3 năm, đường kính 7-10cm, đáy có

chùm rễ phẳng. Trước lúc nuôi phải ngâm nước 2 ngày, lấy ra bóc bẹ ngoài. Khi nuôi tốt nhất dùng nước đường. Nếu dùng nước máy 1-2 ngày cần phải thay nước, không nên động vào củ, làm thay đổi hướng củ. Phải bảo đảm 6 giờ chiếu sáng hàng ngày, thông gió, giữ nhiệt độ 10-15°C. Khi trời không có gió, quang đăng, buổi trưa đến 3 giờ đem thủy tiên ra ngoài trời phơi.

Câu 72. Phòng trừ sâu bệnh hại thủy tiên ?

Trả lời

Thủy tiên có một số bệnh hại như: Bệnh khô lá, bệnh đốm nâu, bệnh tuyến trùng.

1. Bệnh khô lá thường phát sinh trên lá, bắt đầu từ ngọn lá hình thành các đốm vàng rồi lan rộng dần thành đốm lớn màu nâu, xung quanh có viền vàng; trên đốm có nhiều bột đen. Khi nhiệt độ cao, không thoáng gió bệnh càng nặng.

Phương pháp phòng trừ: Lúc trồng cần bỏ bẹ khô, dùng thuốc tím 1% rửa 2-3 lần. Chú ý thoáng gió trong phòng và khống chế nhiệt độ phòng. Khi bị bệnh dùng thuốc Zineb 0,1% hoặc dùng nước Boocđô 0,3% phun lên cây.

2. Bệnh đốm nâu. Bệnh thường phát sinh vào mùa xuân hè. Chủ yếu là hình thành các đốm vàng, nâu, nâu sẫm trên lá; hình thoi dài. Bệnh có thể làm cho lá xoắn lại và chết khô.

Phương pháp phòng trừ: Nếu phát bệnh phun thuốc Daconil 0,2%, phun 3-4 lần cách nhau 5-7 ngày.

3. Bệnh tuyến trùng. Tuyến trùng xâm nhiễm qua khí khổng làm cho lá và củ hình thành các đốm vân nâu vàng, rồi khô dần từ dưới lên trên. Trên củ hình thành đốm nâu thối và lõm xuống.

Phương pháp phòng trừ. Mỗi chậu cây thủy tiên bón 15-25g Furadan. Nếu củ có tuyến trùng cần dùng nước ấm 40-45°C thêm vào 0,5% dung dịch Formalin ngâm trong 3-4 giờ. Nếu bệnh quá nặng nên loại bỏ và đem đốt đi.

Câu 73. Quản lý cây hoa sen sau khi trồng như thế nào ?

Trả lời

Công tác chăm sóc quản lý là khâu quan trọng trong nuôi trồng hoa sen. Khi nhiệt độ thấp, nước trong chậu cần có một lớp mỏng, khoảng 2cm, bình thường cứ 2-3 ngày đổ nước 1 lần, giữ cho mức nước khoảng 4-8cm. Bởi vì ít nước có lợi cho đất hấp thụ nhiệt, xúc tiến chồi mới mọc. Dù lá

Hình 14. Hoa sen

đã to, cũng không thể để nước quá sâu, nên để lá đến đâu nước đến đó (Hình 14). Trong mùa nóng nước bốc hơi nhanh nên kịp thời thêm nước. Cần bảo đảm chất lượng

nước sạch. Trồng sen vào chậu gia đình nên sử dụng phân thể rắn trộn với phân hoai, trong mùa sinh trưởng cần 2-3 lần bón phân. Khi bón phân cần viên thành viên bằng quả đào bỏ vào gốc, tránh tiếp xúc với rễ. Cần tránh nước phân rơi vào lá. Dù tưới nước hay bón phân cũng không được quá nhiều.

Vào mùa đông, cần đổ hết nước trong chậu, loại bỏ lá cành khô và vật tạp, phơi 1-2 ngày, đem chậu cất vào nơi ấm, tưới một ít nước ấm, giữ cho đất ẩm ướt. Cần chú ý không cất vào nơi có hơi than ảnh hưởng đến cây con.

Câu 74. Nhân giống cây hoa sen như thế nào ?

Trả lời

Nhân giống hoa sen thường dùng phương pháp tách cây nhưng cũng có thể gieo hạt.

Có thể trồng cây hoa sen vào đầm, ruộng, vào chậu hoặc vại.

(1) Phương pháp tách cây. Trước hết phải làm công tác chuẩn bị. Nếu trồng hoa sen lớn cần chuẩn bị vại (không đục lỗ) trong vại bỏ đất trồng giàu dinh dưỡng, đổ nước vào làm thành bùn (vớt bỏ vật tạp) và thêm một ít phân gà, phân lợn làm phân lót. Thời gian trồng nên vào mùa xuân hè, khi nhiệt độ lên tới 25°C. Hoa sen ưa mọc nơi đủ ánh sáng, ẩm áp. Chậu và vại nên đặt ở nơi hướng Đông Nam, tránh gió. Ngoài ra, khi đào ngó sen làm giống của cây năm trước, cần đào cây chồi đỉnh có 2 đốt hoàn chỉnh, đem chồi đỉnh đặt nghiêng vào trong bùn, sâu 15-20cm,

sau khi trồng 1 tuần không nên đổ nước, để cho ngó sen cố định trong bùn, xúc tiến nảy chồi. Khi mới mọc lá nhỏ, cuống lá dài mềm, lá nổi trên mặt nước. Tùy theo lá nổi và độ dài cuống mà đổ nước. Từ khi trồng đến khi ra hoa mất khoảng 110 ngày.

(2) Phương pháp gieo hạt. Nói chung, hạt sen có vỏ rất cứng. Chọn hạt sen có vỏ, dùng mũi dao bóc đỉnh hạt khoảng 2-3mm, làm cho nước có thể ngấm vào, bỏ vào nước ngâm 2-3 ngày, chờ hạt phình lên gieo vào chậu (đất chậu được xử lý giống như phương pháp tách cây). Sau đó bỏ chậu vào vại nước, giữ 3-4cm nước trên mặt chậu. Để 8-10 ngày trong điều kiện nhiệt độ 25-30°C, sẽ có chồi nhỏ, rồi lớn dần thành lá, đến năm thứ 2 cây sẽ ra hoa.

Câu 75. Trồng, chăm sóc, bảo vệ hoa thủy liên như thế nào ?

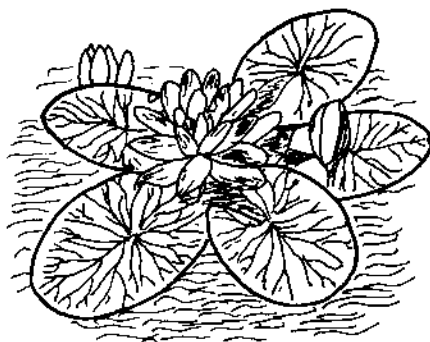
Trả lời

Hoa thủy liên (*Nymphaea stellata* Will.) còn gọi là sen nổi, hoa súng, sen tỳ ngọ, thuộc họ Thủy liên, sống nhiều năm. Nguyên sản ở Đông Nam Á, ưa sáng, nhiệt độ cao, ẩm ướt và thông gió, chịu rét. Đất không cần có nhiều chất hữu cơ. Nhân giống có thể dùng phương pháp gieo giống tách cây, thường tiến hành vào cuối tháng 3, đào củ cắt thành từng đoạn dài 10-15cm, sau đó đem trồng.

Tiến hành trồng chậu vào tháng 3-4, giữ nhiệt độ 25-30°C, sau nửa tháng nảy chồi (hạt phải cất trữ vào

nước) khi cây con mọc được 2-4 lá, lại tách trồng vào chậu (Hình 15).

Trồng cây thủy liên vào chậu nên tiến hành vào mùa xuân, hàng năm tách cây thay chậu 1 lần, tốt nhất chọn chậu có đường kính trên 30cm, khi bộ rễ cây mới phát triển đầy đủ. Đất chậu nên dùng là đất bùn hoặc đất vườn rau; dưới đáy chậu cần

Hình 15. Hoa thủy liên (súng)

bỏ thêm các mảnh móng chân súc vật hoặc các mảnh xương làm phân bón. Sau khi lấp đất trồng cây, trên mặt chậu phủ một lớp cát, bùn ruộng, rồi ngâm chậu vào nước, mặt nước cao hơn mặt đất, cần để nơi thoáng gió đủ ánh sáng. Tùy theo nhiệt độ tăng lên, lá rộng dần, mà tăng cường tưới nước, mùa hè độ cao mặt nước sâu hơn, độ sâu có thể đến 20cm, nhưng không nên ngâm ngập lá, nên thay vào buổi sáng.

Mùa nhiệt độ cao cần chú ý bảo đảm nước sạch, sau khi nở hoa, phải kịp thời cắt bỏ lá khô, cuống lá, cuống hoa chết, nhưng sau khi hoa tàn không được cắt cuống hoa để chúng hoàn thành giai đoạn kết trái. Mùa sinh trưởng, nếu sinh trưởng kém, cần bỏ thêm phân hoặc nước giải. Thủy liên là cây dương tính, kỳ sinh trưởng

cần ánh sáng, nếu để trong tối, mặt nước dễ có rêu xanh, cây sinh trưởng yếu. Thủy liên thường mỗi năm nở hoa 1 lần, sau mùa hoa cây chết khô, lấy củ từ bùn lên, cất vào nhà kính hoặc đất cát có nước; cũng có thể vào tiết hàn lộ, đổ nước ra, cất lá khô, rồi đưa vào phòng qua đông, năm thứ 2 lại tiến hành trồng vào chậu.

Trong quá trình sinh trưởng phát triển của cây hoa thủy liên, nếu ánh sáng không đủ, thông gió kém, không chỉ ảnh hưởng đến sinh trưởng mà còn gặp một số loài sâu bệnh hại. Chủ yếu là rệp ống. Khi phát hiện rệp cần phun thuốc DDVP 0,1% hoặc dùng nước thuốc lá (50 g lá thuốc, thêm vào 5 lít nước, đun sôi rồi dùng). Ngài đêm hại thủy liên, chủ yếu là sâu non ăn hại vào ban đêm, sau đó cuốn lá thành vỏ bảo vệ, kịp thời vớt bắt sâu non, trong kỳ phát sinh, phun Sumithion 0,1% phòng trừ.

Câu 76. Trồng cây hoa loa kèn như thế nào ?

Trả lời

Hoa loa kèn (*Lilium* spp.) có rất nhiều loài, màu hoa phong phú, hình dáng hoa cũng biến đổi, có mùi thơm quanh năm, nên là một loài hoa được thế giới ưa chuộng. Hoa loa kèn thích hợp với trồng vườn, trồng chậu; củ có thể ăn và làm thuốc. Cây hoa loa kèn nguyên sản ở Trung Quốc, Nhật Bản, Triều Tiên, ưa ẩm, đủ ánh sáng, yêu cầu nhiều mùn, tầng đất dày, thoát nước tốt. Nhiều loài ưa sống trong đất hơi chua (Hình 16).

Cây hoa loa kèn ưa bóng, thời gian trồng thích hợp vào cuối thu. Trước khi trồng 1 tháng phải bón lót phân,

xới đất, có thể dùng rác và tro làm phân. Khi trồng phải trồng sâu (độ sâu gấp 3-4 lần đường kính rễ).

Trong thời kỳ sinh trưởng cần tưới nước, không nên xới cỏ tránh gây vết thương cho rễ cây. Có thể phủ 1 lớp mùn cưa để tránh cỏ dại mọc giảm bớt được nhiệt độ đất, có lợi cho sinh trưởng của cây.

Thường dùng 1 phần đất vườn, 1 phần đất mùn và 1 phần đất cát. Đáy chậu cần bón lót phân hoai, một ít bột xương và tro.

Yêu cầu phân của cây hoa loa kèn không cao, thông thường vào mùa xuân chỉ bón một ít lúc ra hoa là đủ, để cho củ to kỳ ra hoa bón 1-2 lần P, K.

Sau khi ra hoa cắt bỏ những hoa tàn, làm giảm bớt lượng tiêu hao dinh dưỡng.

Trong mùa sinh trưởng cần tưới nước, nhưng phải xới xáo, bảo đảm không khí vào đất.

Mỗi năm phải thay chậu 1 lần, ngoài ra hàng tuần phải lắc chậu, nếu không cây dễ mọc vống cao ảnh hưởng đến mỹ quan.

Hình 15. Hoa loa kèn

Câu 77. Nhân giống cây hoa loa kèn thế nào ?

Trả lời

Cách nhân giống cây hoa loa kèn có: gieo hạt, tách củ, giâm bẹ và tách chồi cây.

(1) Gieo hạt. Phương pháp như sau: Mùa thu thu hái hạt, cất trữ, đến mùa xuân năm sau đem gieo. Sau khi gieo 20-30 ngày hạt nảy mầm. Thời kỳ cây con cần che bóng. Mùa thu phía dưới đất đã có củ, có thể đào lên trồng. Cách gieo hạt mọc cây con cũng phải tùy loài, phải nuôi lâu sau 3 năm mới có hoa. Phương pháp này không thích hợp cho nuôi trồng hoa loa kèn trong gia đình.

(2) Tách củ nhỏ. Nếu cần nhân một cây hoặc nhiều cây, có thể áp dụng phương pháp sau: Thông thường những củ già có thể mọc nhiều củ nhỏ, tháng 9-10 thu hoạch cây hoa loa kèn, chỉ cần tách mấy củ nhỏ, cất trữ vào cát để trong phòng qua đông, mùa xuân năm sau đem trồng vào chậu. Nuôi đến tháng 9-10 năm thứ 3 là có thể mọc củ lớn. Phương pháp này ta thu được lượng ít hơn, chỉ thích ứng với nghề trồng hoa gia đình.

(3) Giâm bẹ. Phương pháp này có thể nhân được số lượng vừa phải. Mùa thu đào củ lên, lấy bẹ củ già, dày. Mỗi bẹ cần để một ít rễ, hong khô, sau đó cắm vào chậu hoa hoặc hòm đựng cát, để 2/3 gốc cắm vào giá thể, giữ cho giá thể ẩm và nhiệt độ khoảng 20°C, sau nửa tháng sẽ mọc rễ. Nhiệt độ mùa đông cần giữ ở 18°C, cát không nên quá ẩm. Nuôi đến mùa xuân năm sau, gốc củ mọc bẹ nhỏ,

tách ra trồng vào chậu, tăng cường quản lý, sau 3 năm là có hoa nở.

(4) Tách chồi. Nhân giống bằng tách chồi cây chỉ thích hợp cho một số loài. Phương pháp như sau: Lấy nụ chồi nách lá phía dưới gốc đem nuôi, chúng sẽ mọc thành củ và ra hoa, thường phải mất 2-4 năm. Để xúc tiến hình thành các chồi nách nhỏ, sau khi hoa nở có thể nén ngã cây và lấp đất vào, hoặc lấp đất cao vào cây có 3-4 lá nách, chúng có thể hình thành chồi.

Câu 78. Bệnh hại nào thường thấy trên cây loa kèn, phòng trừ như thế nào ?

Trả lời

Bệnh hại cây hoa loa kèn thường gặp là bệnh khảm lá, bệnh thối củ, bệnh đốm lá, bệnh khô lá.

(1) Bệnh khảm lá thường làm cho lá xoắn lại, hoa không ra nụ. *Phương pháp phòng trừ.* Chọn cây không bị bệnh để trồng; tăng cường phòng trừ các loài sâu chích hút như rệp ổng, ve lá; nếu phát hiện cây bệnh cần chặt bỏ đốt đi.

(2) Bệnh đốm lá. Khi mới bị bệnh trên lá có các chấm vàng, rồi lan rộng thành đốm nâu, trên đốm có chấm đen rồi lan rộng cả lá. *Phương pháp phòng trừ.* Hái lá bệnh, phun thuốc Zineb 0,2% để phòng lây lan.

(3) Bệnh thối củ. Sau khi bị bệnh củ có các đốm nâu, cuối cùng cả củ biến thành màu nâu. *Phương pháp phòng trừ.* Lúc mới bị bệnh phun thuốc Amobam 0,3%.

(4) Bệnh khô lá. Trên lá bệnh hình thành các đốm hình tròn hoặc bầu dục. Bệnh nặng cây có thể chết khô.

Phương pháp phòng trừ. Cần chú ý thông thoáng gió, tăng cường quản lý, khi mới bị bệnh cần cắt lá, cứ 7-10 ngày phun 1 lần nước Boocđô 1% hoặc Tuzet 0,1%, phun 3-4 lần.

Câu 79. Cách trồng cây hoa lay ơn như thế nào ?

Trả lời

Hoa lay ơn (*Gladiolus gandavensis* Van Houtt) nhiều màu, tươi lâu, lá xanh, là loài hoa phổ biến trên thế giới. Hoa lay ơn còn gọi là hoa lan lay ơn, nguyên sản ở châu Phi và bờ biển Địa Trung Hải, ưa sáng, thông thoáng gió, nhiệt độ thích hợp 20-23°C, tránh oi bức và nước ẩm lạnh, nơi đất nhiều mùn, thoát nước, pH 5,6-6,5. (Hình 17).

Hình 17. Hoa lay ơn

Trước khi trồng, phải tiến hành chọn củ không bị bệnh, không có đốm, nảy chồi, mọc rễ, không có vết thương, hình cầu dẹt, độ lớn trung bình, vì củ to quá già, nhiều chồi, ảnh hưởng đến sự ra hoa.

(1) **Trồng chậu.** Thường trồng vào tháng 3-4, đất chậu trồng lay ơn phải có P, K. Độ sâu vùi củ thay đổi theo độ lớn của củ, nói chung khoảng 5-10cm. Sau khi trồng phải để trong điều kiện thoáng gió, hướng về Đông Nam, kịp thời tưới nước, giữ ẩm cho đất. Sau khi cây con mọc được 3-4 lá, chồi hoa bắt đầu phân hóa mới tưới ít nước, để tránh cây mọc vống cao.

Khi cây mọc được 30cm, tốt nhất dưới đất phủ 1 lớp tro bếp, rồi lấp sâu 3cm, như vậy có thể xúc tiến củ lá to khỏe, đồng thời dự phòng các bệnh thối rễ. Sau khi ra hoa, tránh để khô và cũng không tưới nhiều nước, vì cây lay ơn rất sợ khô hạn nhưng cũng sợ úng, nên tăng số lần tưới nước.

Thời kỳ ra hoa cây lay ơn dễ bị đổ, làm cho cuống hoa bị cong, giảm chất lượng hoa, cho nên cần cắm que tre và buộc để giữ cây khỏi đổ. Khi hoa nở, chuyển cây vào nơi bóng mát và phun một ít nước, có thể kéo dài thời kỳ hoa. Nếu muốn cắt hoa, nên chỉ cắt 3-4 bông và cắt từ lá thứ 4 trở lên. Sau khi ra hoa vẫn tiếp tục tưới nước, bón phân. Đối với lay ơn không cần bón nhiều, trong kỳ sinh trưởng chỉ bón 4 lần. Lần thứ nhất bón khi cây có 2 lá, lần thứ 2 khi có nụ hoa, lần thứ 3 khi hoa đã nở, lần thứ 4 sau khi cắt hoa.

Sau khi hoa nở 40 ngày, 1/3 số lá bị vàng là có thể đào cây từ chậu đem trồng ngoài đất vườn, chăm sóc củ để về sau có thể ra hoa. Cũng có thể sau khi đào, hong khô cắt lấy củ, tách các củ mới, cất trữ trong mùa đông nơi khô mát. Tốt nhất là để kho lạnh nhiệt độ 2-4°C.

(2) Trồng vào đất vườn. Căn cứ vào điều kiện khí hậu của các vùng khác nhau mà bố trí thời gian trồng hợp lý. Vùng Nam Trường Giang thường trồng vào tháng 3 đến tháng 7. Để cung cấp cho nhu cầu tham quan và cắt hoa tươi, khi trồng cần phân ra từng đợt trồng để ta luôn luôn có hoa tươi. Cần chú ý là: sau khi cây con mọc phải tránh sương muối, tránh nóng; có thể trồng sớm và trồng muộn: trồng sớm nên vào tháng 2-3, trồng muộn và đầu tháng 7.

Câu 80. Khi trồng lay on ta cần chú ý gì ?

Trả lời

Người ta thường trồng trên luống. Vì trồng luống cây ít bị đổ, không ảnh hưởng lớn đến sinh trưởng phát triển. Trước khi trồng phải cày ải phơi đất để khử trùng, mỗi ha bón 37.500kg phân chuồng, sau đó làm luống. Luống rộng 1m cao 10cm, độ dài luống tùy theo tính hình thoát nước mà quy định. Giữa luống để rãnh làm lối đi rộng 50cm. Sau khi làm xong luống cần làm phẳng, nhặt hết vật tạp.

Sau khi cây con mọc, phải kịp thời trừ cỏ, khi thời tiết khô cần tiến hành tháo nước vào hoặc tưới, kỳ ra nụ và bắt đầu nở hoa cần bón phân P, K, để phát triển thành thực. Tháng 9 lá biến màu vàng, lượng nước ít phải đào củ, loại bỏ củ xấu, xử lý khử trùng. Khử trùng củ bằng cách dùng Arazan (nhiệt độ 46°C) ngâm 15 phút, rồi rửa sạch bằng nước lã 10 phút, sau đó rải đều, để nơi khô mát hong khô, phân cấp to, vừa, nhỏ để cất trữ và chú ý phòng rét vào mùa đông.

Câu 81. Làm thế nào để lay ơn nở hoa 4 mùa ?

Trả lời

Khi trồng lay ơn trong vườn, cần chọn các loại khác nhau mà áp dụng các biện pháp gieo khác nhau để ta có hoa quanh năm. Nếu trồng vào tháng 3-7 cứ nửa tháng trồng 1 đợt, thì từ giữa tháng 6 ta luôn luôn có hoa. Cũng có thể tháng 8-9 trồng một đợt, sau mùa thu làm chao đây, tháng 11-12 hoa nở. Nếu trồng vào tháng 10-12 thì từ Tết dương lịch đến mồng 1 tháng 5 ta sẽ luôn có hoa.

Điều đáng chú ý là nếu trồng vào tháng 8-9, sau thời kỳ sinh trưởng phải bảo đảm 15 giờ chiếu sáng nếu không khó ra hoa. Để mùa đông và mùa xuân có hoa phải khống chế ánh sáng và nhiệt độ.

Đầu mùa xuân củ hoa lay ơn phải được ngâm nước 1 ngày đêm, sau đó trồng vào chậu, để trong điều kiện nhiệt độ và độ ẩm cao, xúc tiến ra rễ, nảy chồi. Chờ chồi mọc được 6cm đem vào nơi có ánh sáng mặt trời, khi mọc được 9-12cm lại chuyển vào nơi có nhiệt độ thấp, sau đó đầu tháng 4 trồng ra vườn.

Trồng hoa lay ơn trong nhà kính có thể làm cho hoa nở sớm 1 tháng, nếu tăng chiếu sáng 5 giờ, tháng 3-4 có thể nở hoa.

Nếu hoàn toàn nuôi trong nhà kính, có thể tháng 11 trồng củ, giữ nhiệt độ trên 25°C đồng thời ban đêm chiếu sáng, thì tháng 3 đã có hoa nở. Đối với loại hoa nở muộn, có thể cuối tháng 9 trồng vào chậu, tháng 11 chuyển vào nhà kính thì tháng 12 đến tháng 2 năm sau hoa sẽ nở.

Câu 82. Phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa lay ơn ?

Trả lời

Trồng hoa lay ơn đơn giản, quản lý không cần nghiêm khắc, nhưng từ khi dẫn giống củ đến lúc trồng được 2-3 năm thường xuất hiện hiện tượng sinh trưởng kém, hoa nhỏ, héo củ, thậm chí làm cho cây chết.

Nguyên nhân chủ yếu là do sâu bệnh hại. Hiện nay ta thường gặp một số bệnh như: bệnh khô lá, bệnh thối củ, và một số loài sâu hại như: bọ trĩ, sên.

* **Bệnh khô lá:** Bệnh thường phát sinh trên ngọn lá, ban đầu xuất hiện các đốm vàng rồi lan rộng dần, trên đốm bệnh có bột màu đen. Khi gặp điều kiện nhiệt độ cao, ẩm bệnh phát sinh nhiều và lây lan mạnh. Nối chùng bệnh hại nặng vào các tháng 7-9.

Phương pháp phòng trừ: Chọn củ không bệnh để trồng, trước khi trồng cần xử lý khử trùng củ bằng cách ngâm củ vào dung dịch thuốc tím trong 15 phút; khi mới chớm bệnh phun nước Boocđô 1% 8-10 ngày phun 1 lần (hoặc phun Tuzet 0,1% hoặc Zineb 0,1%).

* **Bệnh thối củ.** Sau khi củ nhiễm bệnh xuất hiện các đốm lõm xuống, xung quanh đốm màu đen, vết bệnh mềm, trên đó có một lớp mốc đen, mô bệnh màu xám đen, củ khô héo.

Phương pháp phòng trừ: Khi đào củ không để củ bị thương, cần xử lý khử trùng, rồi cất trữ nơi thoáng gió, khô mát.

* **Bọ trĩ hại hoa.** Chúng có thể hại hoa, lá, củ non. Khi hoa bị hại, sâu non chích hút nhựa để lại các chấm trắng, hoa xoắn lại. Ban ngày chúng lẩn vào dưới lá, ban đêm bò lên hoạt động gây hại.

Phương pháp phòng trừ: Khi bị hại có thể bọc túi polyethylen lại, bên trong bỏ đĩa thuốc DDVP xông hơi, diệt sâu.

* **Sên.** Sên thường gây hại chồi non, lá non. Lá bị hại thường bị thủng, hoa và lá bị hại thường để lại vết trắng. Nếu phát hiện cây bị hại ta thường phun nước vôi hoặc nước amoniac pha loãng 100 lần.

Câu 83. Cây lan 1 lá có những đặc điểm gì? Cách nhân giống và trồng như thế nào?

Trả lời

Cây lan 1 lá (*Aspidistra elatior*) thuộc họ Loa kèn, nguyên sản ở Nam Phi, hiện được trồng ở nhiều nước. Rễ mọc bò lan, có đốt và vẩy, lá mọc đơn, màu xanh sẫm. Lá dài 70cm, cứng, gốc hẹp, hình thành cuống dài dạng rãnh. Hoa dạng chuông, màu nâu tím, quả cầu mỗi quả 1 hạt. Ta thường gặp một số biến loài lan 1 lá đốm trắng.

Lan 1 lá ưa bóng, dễ trồng, lá thẳng, rộng, xanh có giá trị mỹ quan; có thể trồng ngoài vườn, trồng chậu hoặc đưa vào phòng họp, phòng triển lãm, cửa hàng để trang trí. Thường dùng phương pháp tách cây. Mùa xuân kết hợp việc thay chậu với cắt cây cùng rễ, có 3-5 chồi lá, cắt bớt một phần rễ già, hái lá khô, rồi trồng vào chậu, mỗi

chậu 1 cây. Sau nửa năm ta có chậu lan một lá đẹp. Cây lan 1 lá yêu cầu đất tơi xốp nhiều dinh dưỡng, ưa bóng, nếu để ngoài nắng lá cây bị vàng. Cho nên cần phải che bóng hoặc để trong nhà bên cửa sổ hoặc hành lang. Mùa hè nên giữ nhiệt độ 15-20°C, nhiệt độ không khí khô lá sẽ bị thô cứng, vì vậy cần phải tưới ẩm đất và mặt lá. Mỗi tháng tưới 1 lần phân N, K, chú ý thông thoáng gió. Cây lan 1 lá thường bị rệp sáp gây hại, nên dùng thuốc Rogor 0,1% để phòng trừ.

Câu 84. Cây vân môn có những đặc trưng, tập tính gì ?

Trả lời

Cây vân môn (*Zantedeschia aethiopica* Spreng.) còn gọi là môn nước, là loài cây thân cỏ sống nhiều năm, cao 60-70cm, có củ chất thịt, lá to hình mũi tên, mép nhẵn, màu xanh, có lúc có đốm trắng, cuống lá dài. Thân hoa cao hơn lá, hoa màu vàng, hình ống tròn, có bao màu trắng, vàng, hồng, phía trên là hoa đực, dưới là hoa cái (Hình 18). Trong nghề làm vườn ta thường gặp 3 loại: Loại cuống xanh, cây cao to, bao hoa hơi vàng; loại cây cuống đỏ, bao hoa trắng

Hình 18. Hoa vân môn

và loại cây cuống trắng, bao hoa trắng. Vân môn hoa trắng nở hoa vào cuối đông đầu xuân, vân môn hoa vàng nở hoa vào mùa hè.

Cây vân môn bắt nguồn từ Nam Phi, ưa ẩm và ẩm, kỳ sinh trưởng ưa sáng; đặc biệt sau khi hoa nở chúng cần đủ sáng. Nhiệt độ thích hợp từ 15-25°C, 15°C là thích hợp nhất, nhiệt độ ban đêm trên 10°C là điều kiện tốt cho hoa nở, dưới 10°C, cây sinh trưởng kém. Có thể trồng từ tháng 10 đến tháng 3 năm sau.

Nhân giống bằng phương pháp tách cây, trước mùa thu 2 tháng có thể xử lý cây trong điều kiện nhiệt độ thấp 10°C, sau khi trồng sinh trưởng phát triển tốt. Do khó thu được hạt, tuổi thọ hạt rất ngắn, cho nên ít dùng cách gieo hạt. Nếu phải gieo hạt thì thu hái xong gieo ngay vào chậu giữ nhiệt độ 20°C chỉ 2-3 ngày là nảy mầm.

Câu 85. Nuôi trồng cây vân môn như thế nào ?

Trả lời

Cây vân môn ưa sáng nhưng cũng chịu bóng. Mùa đông nắng nhiều hoa nở nhiều. Chúng ưa đất pha cát nhiều mùn. Đầu xuân sau khi nở hoa lần đầu (hoặc mùa thu) đào lấy củ chồi mọc quanh củ mẹ, trồng riêng vào chậu hoặc vào vườn. Trồng xong cần tưới đủ nước, để trong nơi râm mát và giữ ẩm, khi nảy chồi di chuyển vào nhà lều polyethylen, có đèn chiếu sáng để nuôi.

Trong thời kỳ sinh trưởng cách 20 ngày bón tưới nước phân 1 lần. Nước phân phải dùng phân hoai, mùa sinh trưởng 10 ngày tưới 1 lần phân N, P, K. Không tưới

vào lá để tránh thối lá. Ngoài ra trong mùa sinh trưởng cần thường xuyên tưới nước, sáng sớm và chiều tối phun nước vào đất. Lúc lá sum suê cần phải cắt lá kích thích ra cành hoa.

Cây vân môn nở hoa vào mùa xuân, cắt bớt những hoa tàn, hoa xấu tránh tiêu hao dinh dưỡng. Tháng 5-7, vân môn bước vào kỳ ngủ nghỉ, nên tưới ít nước, chờ cây vàng khô đào lấy củ cắt trừ rồi lại trồng. Nếu không cho cây ngủ nghỉ, cuối tháng 6 cắt vào nơi râm mát thoáng gió. Mỗi ngày tưới 2-3 lần, ban ngày nhiệt độ lên cao vân môn vẫn ra hoa. Khi nhiệt độ thấp chuyển vân môn vào phòng, khống chế việc tưới nước, hàng tuần tưới lên lá 1 lần. Nếu trời khô thì phun mù vào phòng và chú ý bật đèn sáng, đến tháng 12 tưới 1-2 lần nước phân.

Khi cây vân môn sinh trưởng tốt thường hay gặp rệp ống gây hại, có thể phun Rogor 0,1% để phòng trừ.

Câu 86. Cây vân môn hai màu có đặc tính gì ?

Trả lời

Cây vân môn hai màu (*Caladium bicolor* Vent.) còn gọi là vân môn đốm, là cây thân cỏ sống nhiều năm, lá hình tai voi có đốm màu, rất đẹp, là một cây trồng làm chậu cảnh quan trọng. Loài cây này nguyên sản ở Brazil sống trong môi trường nóng ẩm, đất chầy. Mùa sinh trưởng vào tháng 6-10, nhiệt độ thích hợp là 21-30°C, vào mùa đông nhiệt độ thích hợp là 15-20°C. Không chịu được nhiệt độ thấp và sương muối.

Đất trồng vân môn hai màu là đất pha cát, sau khi trồng cần tưới nhiều nước, trước khi cây mọc được 3 lá không bón phân, để cây ngoài ánh sáng tán xạ mỗi ngày mấy giờ, giữ nhiệt độ 25-30°C, cách 15 ngày tưới 1 lần nước phân hoai. Mùa hè 1 ngày tưới 2 lần. Ngoài ra trong mùa sinh trưởng cần kịp thời cắt bỏ lá già, nếu ra thân hoa cần cắt bỏ, để cây mọc lá mới.

Cây vân môn hai màu để trong nhà khách, nhà ở luôn luôn cho ta có cảm giác mát mẻ như trong rừng mưa nhiệt đới nên cây này được nhiều người ưa trồng. Do có nhiều dạng lá khác nhau, rễ khí sinh, các phần khác màu xanh nên ta cần chọn giống đẹp để gây trồng.

Cây vân môn yêu cầu ánh sáng không cao, nên trồng nơi ẩm, râm mát, thoát nước, nhiều mùn, chua, nhiệt độ cao trên 10°C.

Câu 87. Nuôi trồng cây vân môn trong chậu như thế nào ?

Trả lời

Khi trồng chậu có thể dùng đất trộn mùn cưa, phân ngựa. Cách trồng như sau: lấy một chiếc gậy tròn dài 1m, xung quanh bọc xơ dừa hoặc rêu, buộc dây thép, sau đó dựng vào chậu. Xung quanh cột trụ trồng mấy cây con vân môn, thường xuyên tưới nước để cây mọc rễ bám vào xơ dừa hoặc rêu. Khi cây mọc lên cần dựa vào mỷ quan để điều chỉnh. Cây vân môn nuôi trong điều kiện nhiệt độ 25-32°C, vào tháng 6-9 cây mọc nhanh, cần nước và tránh

ánh sáng trực xạ. Mùa đông giảm tưới nước. Chậu hoa để nơi bề hiên nhà khách hoặc trong nhà, có thể bỏ vào cát ẩm rất có lợi cho sinh trưởng.

Nhân giống cây này bằng phương pháp tách cây, lấy cây con mọc 1-2 đốt có 1 lá, cắm vào cát là có thể mọc rễ. Cũng có thể cắt ngang cây già có lá vàng để xúc tiến nảy chồi.

Câu 88. Đặc trưng sinh thái cây hoa huệ như thế nào ?

Trả lời

Cây hoa huệ (*Polianthes tuberosa* Linn.) có hoa màu trắng, mùi thơm, dễ cắm lọ, bó thành bó, bỏ vào làn, có thể trồng ở quanh vườn, bên bờ đá.

Hoa huệ nguyên sản ở Mêhicô và Nam Mỹ, phân bố rộng rãi ở các nước ôn đới và thế giới.

Huệ là cây thân cỏ sống nhiều năm. Có củ hình tròn dài tựa như cây tỏi. Thân thẳng không phân nhánh, gốc mọc lá thành chùm, lá dài, không có răng cưa, mọc lệch. Hoa thẳng, mọc ở đỉnh. Mỗi hoa tự có khoảng 20 bông, nở từ dưới lên, hoa trắng mùi thơm, ban đêm càng thơm. Kỳ nở hoa dài thời kỳ hoa nở vào các tháng 7-11. Ta thường thấy loại hoa đơn tràng, màu trắng sữa, khá thơm, mỗi cây có 20-25 bông. Loại cây này thấp, khoảng 80-100cm. Trong gây trồng ta còn gặp một biến loài có hoa nhiều tràng, đài hoa màu tím nhạt, hương vị nhạt hơn, nhưng nhiều hoa, mỗi cây có 24-32 bông, cây cao và to hơn.

Huệ thích nơi ẩm và ẩm, hướng mặt trời, phân bón tốt. Vùng nhiệt đới và á nhiệt đới không có thời kỳ ngủ nghỉ, nở hoa 4 mùa. Ở nhiệt độ 19°C là phân hóa chồi hoa, 20-25°C là hoa nở. Yêu cầu đất không nghiêm khắc lắm, đất tơi xốp nhiều mùn, thoát nước tốt là điều kiện tốt cho hoa huệ sinh trưởng.

Câu 89. Cách trồng cây hoa huệ như thế nào ?

Trả lời

Cây hoa huệ qua đông trên vườn, dùng cách tách cây để trồng. Mùa xuân đào lấy củ, phân ra củ to củ bé, muốn trồng có hoa ngay trong năm thì chọn củ to trên 2,5cm để trồng, còn củ bé và củ con để nhân giống, nuôi 1-3 năm mới có hoa.

Khi trồng vào vườn, củ to thì trồng nông, củ nhỏ trồng sâu, lúc phủ đất phải để chồi lộ ra ngoài mặt đất, từ khi trồng đến khi nảy chồi mất 1 tháng. Nếu đào củ vào mùa thu, phải cất trữ ở nơi khô ráo, nhiệt độ 4-5°C. Đào củ không nên đào sớm, do chồi hoa chưa hình thành dễ làm cho cây không ra hoa; cất trữ không nên quá ẩm, dễ làm cho củ bị thối không ra hoa.

Đất trồng hoa huệ thuộc đất kiềm nhẹ, đất nhiều mùn pha cát là thích hợp nhất. Đất trồng phải rộng khoảng 1-1,2m, bón đủ phân rồi trồng theo hàng cách nhau 20-30cm, nếu đất quá chặt xung quanh hố trồng bổ thêm ít cát, nếu đất ẩm, mạch nước ngầm cao thì không nên tưới nước. Thời gian trồng đến khi ra hoa là 4 tháng.

***Câu 90. Khi nuôi trồng cây hoa huệ
ta cần chú ý những gì ?***

Trả lời

Khi trồng ta cần chú ý: Sau khi trồng 1 tháng mọc chồi thì tưới nước; khi ra lá bộ rễ sinh trưởng phát triển, tưới nước không nên quá nhiều, chờ hoa lên đồng mới tưới đủ nước.

Ngoài phân bón lót, khi hoa ra đồng cứ 15 ngày bón thúc nước phân (1 phần phân, 5 phần nước), trước khi bón phải xới đất, sau khi bón 1 ngày phải tưới nước. Khi bón cần chú ý không nên bón nhiều phân N mà phân P là chính để phòng lá dài và tím lá, giảm giá trị thương thức.

Khi trồng hoa huệ thường xuất hiện hiện tượng không ra hoa, ngoài nguyên nhân do củ nhỏ không phát triển, cát trữ không thỏa đáng, chồi hoa bị sương muối hoặc thối mốc, cây trồng năm trước không ra hoa, chưa nắm vững quản lý nước phân cho cây...còn có nguyên nhân điều chỉnh ánh sáng và nhiệt độ, trồng nơi bóng. Những mùa mưa bão, khi đồng hoa cao 60cm lập tức dùng cây que buộc chặt.

Ta thường trồng hoa vào mùa xuân, mùa hè thu ra hoa, mùa đông ngủ nghỉ. Muốn cho hoa huệ nở trước mùa xuân phải thiết kế một nhà kính, trồng cây vào tháng 10 và giữ nhiệt độ 25°C, chú ý quản lý nước, phân, ánh sáng và thoáng gió ta sẽ thu được hoa huệ theo ý muốn.

Câu 91. Cây nghệ hương có những đặc trưng gì ?

Trả lời

Cây nghệ hương (*Freesia hybrida*) thuộc chi Lan hương tuyết, họ Đuôi diệc, nguyên sản ở Nam Phi, hiện nay được trồng khắp nơi; là một loài thân cỏ, rễ củ, sống nhiều năm. Củ hình trứng, hình nón, vỏ ngoài mỏng màu nâu. Lá hình kiếm nhỏ, mọc lệch. Thân hoa mọc một bên thân chính, hình dáng đặc biệt. Hoa mọc chùm mỗi chùm có 8-16 bông, bông hoa mọc bên trên cuống hoa. Hoa hình phễu hẹp, dài 6-8cm, màu hồng, đỏ da cam, vàng sữa, vàng kim, tím lam, trắng; hoa đơn tràng hoặc đa tràng.

Cây nghệ hương sinh trưởng vào mùa đông nở hoa vào mùa xuân, ngủ nghỉ mùa hè. Nhiệt độ thích hợp cho cây nghệ hương là 18-23°C, nhiệt độ cho phân hóa chồi là 8-13°C, hoa phát triển ở 13-18°C. Sau khi ra hoa 1-2 tháng cây vàng héo, củ bước vào kỳ ngủ nghỉ. Đến tháng 8 kết thúc ngủ nghỉ. Cây nghệ hương ưa sáng, nhưng kỳ cây con và kỳ hoa nở tốt nhất phải che bóng; ưa đất pha cát tơi xốp, nhiều mùn, thoát nước.

Câu 92. Cách nhân giống cây hoa nghệ hương như thế nào ?

Trả lời

Cây hoa nghệ hương có hoa nhiều màu sắc, mềm mại, mùi thơm tựa như hoa lan, rất thích hợp cho trồng hoa cắm lọ, có một mùi thơm thoang thoảng trong nhà rất hấp dẫn.

Nhân giống cây nghệ hương bằng hạt và tách cây. Nhân giống bằng hạt thường dùng cho loài mới và cây khỏe. Tháng 5-6 hạt chín, sau khi thu hái hạt, làm sạch để nơi thoáng gió hong khô, cất trữ. Gieo vào tháng 9-11, tỷ lệ nảy mầm 60-70%. Để nâng cao tỷ lệ nảy mầm trước lúc gieo cần ngâm nước rồi bỏ vào tủ lạnh 4-5°C khoảng 3 tuần.

Nhiệt độ thích hợp cho phát triển là 15-18°C, sau khi gieo khoảng 2 tuần là nảy mầm, qua nửa năm ra hoa, nhưng lượng hoa ít, phải nuôi thêm 3 tháng mới cho củ để làm giống trồng.

Sau khi cắt hết hoa, cây sẽ hình thành củ to, xung quanh củ to có nhiều củ nhỏ. Ta có thể phân ra củ bằng hạt lạc, củ bằng hạt đậu để bán.

Chọn củ nặng 10g đem trồng bón đủ phân xung quanh gốc sẽ mọc nhiều củ nhỏ. Mỗi mét vuông có thể có 150 củ nhỏ, phủ đất lên 2cm. Sau khi ra mầm cứ 2 tuần phun Zineb 0,1% 1 lần, để tránh mốc củ. Đem trồng củ nhỏ, non năm đó sẽ ra hoa, nhưng cành hoa nhỏ. Để có hoa to tốt nhất là cắt bỏ nụ hoa, chăm sóc. Khi lá vàng đào lấy củ, nói chung là vào tháng 5, cần đào lúc trời nắng. Củ được phải sạch đất, xử lý Daconil 0,2% rồi để nơi khô mát, mùa hè đưa vào phòng cất trữ, lấy củ già.

Những cây hoa trên 2 năm lấy củ được xếp vào củ già, củ già thường cho ta cành hoa to khỏe, nhưng dễ bị thoái hóa, chống chịu bệnh kém, cho nên cần có biện pháp làm khỏe củ già bằng cách khử trùng củ và đất trồng tạo ra giống và hoa có chất lượng cao.

Câu 93. Cách trồng cây hoa nghệ hương thế nào ?

Trả lời

Cây nghệ hương là loài cây rất nhạy cảm với nhiệt độ, nên thời gian trồng thích hợp là điều quan trọng. Những vùng á nhiệt đới thời gian trồng củ to vào đầu tháng 10, củ vừa vào cuối tháng 9; củ nhỏ vào đầu tháng 9. Trồng sớm hay muộn đều ảnh hưởng đến sinh trưởng, chất lượng và sản lượng củ. Những vùng Nam á nhiệt đới có thể trồng sớm hơn 10 ngày. Nếu vì mục đích lấy hoa, kỳ trồng phải căn cứ vào thời kỳ hoa nở. Ví dụ những vùng cao lạnh hơn có thể trồng vào tháng 8, cuối tháng 1 đến đầu tháng 2 có thể hái hoa; những vùng ấm áp hơn có thể trồng vào đầu tháng 9 đến tháng 12, tháng 2- 4 có thể cho hoa.

Nghệ hương trồng nơi đất cát nhiều mùn thoát nước, trước khi trồng có thể bón lót phân chuồng hoai. Những nơi nhiễm bệnh nặng cần tiến hành luân canh, nếu không có điều kiện luân canh phải khử trùng đất. Làm luống rộng 0,8-1m, mỗi mét vuông trồng 40-100 củ, phủ đất.

Câu 94. Trong quá trình chăm sóc cây nghệ hương cần chú ý những điểm gì ?

Trả lời

Trước hết cần chú ý quản lý nước tưới. Khi tưới nước cần chú ý không để rửa trôi đất để lộ củ. Kỳ dinh dưỡng không nên tưới nhiều nước, khi ra rễ cũng tưới ít

nước tránh củ thối mốc, sau khi hoa nở tưới ít nước. Khi lá vàng khô, ngừng tưới nước để tránh thối củ.

Làm giàn giữ cây: Để tránh cành nặng bị đổ cần làm giàn 2 tầng, mắt giàn rộng 15cm. Khi cây lên cao giàn phải kéo lên cao để giữ cây khỏi đổ.

Phòng trừ bệnh hại: Cây nghệ hương thường bị bệnh thối củ. Khi củ bị thối mặt đất xung quanh củ biến màu nâu, lá khô héo. Phương pháp phòng trừ là trước lúc trồng phải khử trùng đất, luân canh.

Khống chế kỳ ra hoa: Muốn cung cấp hoa vào ngày tết ta làm như sau: chọn củ tốt, vào tháng 8 ngâm củ vào thuốc kháng sinh streptomycin 10 ngàn đơn vị trong 24 giờ, rửa sạch, quạt khô, bỏ vào hòm giấy (vách có lỗ) cho vào tủ lạnh giữ nhiệt độ 10°C trong 40 ngày, đến cuối tháng 10 trồng, mỗi mét vuông trồng 100 củ, sau khi trồng dùng giàn che bóng 50% trong vòng 1 tháng, cuối tháng 11 đầu tháng 12, dùng lều polyethylen giữ ẩm. Làm như vậy kỳ nở hoa sẽ sớm hơn 80 ngày. Nếu chia ra nhiều đợt trồng ta sẽ có hoa từ Tết dương lịch đến tháng 3.

Câu 95. Cây lưỡi đồng củ có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Hoa lưỡi đồng củ (*Iris* spp.) thuộc chi Đuôi diệc, họ Đuôi diệc, thuộc loài cây thân củ sống nhiều năm, nguyên sản ở Tây Ban Nha và Địa Trung Hải. Ngày nay được nhập giống và trồng rộng rãi khắp thế giới, là 1 trong 10 loài hoa cảnh đẹp nhất thế giới.

Củ hình trứng, vỏ ngoài màu nâu, đường kính 1-3cm, lá hình kiếm, giữa có rãnh sâu, mặt lá chất phấn. Thân hoa thẳng to, cao 45-50cm, hoa đơn tính, màu tím lam, tràng uốn xuống dưới. Quả dài hình bầu dục, có 3 múi, kỳ hoa nở vào tháng 3-4 (Hình 19).

Hình 19. Hoa lữ đông

Cây hoa lữ đông có tính thích ứng rộng, chịu rét, ít bệnh hại, ưa sáng, hơi chịu bóng, tránh nóng nực. Yêu cầu độ ẩm cao, chịu khô hạn, thích ứng với đất cát pha thoát nước. Nói chung sinh trưởng vào mùa đông, nở hoa vào mùa xuân, đầu hè ngủ nghỉ.

Nhân giống cây hoa lữ đông bằng cách tách củ, cứ 2 năm lấy củ 1 lần, trồng vào mùa thu. Củ to hay nhỏ tùy theo loài, khoảng 6cm là cây ra hoa. Nếu trồng bằng hạt thì sau 2-3 năm mới ra hoa. Mấy năm nay nhiều nước đã trồng bằng chồi nách, vấu củ, vẩy hoa và thu được thành công.

Khi trồng cây lữ đông yêu cầu phải thoát nước, tránh gió, hướng đông nam. Làm luống cao, bón đủ phân P,K, có thể dùng phân gà, phân ngựa để bón. Khi chọn củ cần chú ý loại bỏ củ bị bệnh, trồng cự ly 10x20cm, độ

sâu 9-12cm; với củ nhỏ trồng cự ly 5x20cm, sâu 3-5cm. Độ sâu đất phủ gấp đôi chiều cao củ. Thời gian trồng nên vào tháng 10-11, những vùng núi lạnh có thể trồng sớm hơn, vào tháng 9. Sau khi trồng tưới đẫm nước, mùa đông phải che kín, bảo vệ.

Câu 96. Khi trồng cây hoa lười đông cần chú ý những gì ?

Trả lời

Củ cây lười đông yêu cầu nhiệt độ 15-22°C, ban đêm thích ứng với nhiệt độ thấp, thời kỳ phân hóa chồi hoa có nhiệt độ là 5-20°C, thích hợp ở 13°C, thời gian phân hóa là 3 tuần, nhiệt độ cao trên 25°C sẽ ảnh hưởng đến sự phân hóa hoa. Cho nên trong quá trình nuôi dưỡng phải điều chỉnh nhiệt độ, mùa đông phải giữ nhiệt độ thích hợp.

Điều chỉnh độ ẩm: đất không nên quá ẩm, để tránh bị thối củ tăng cường quản lý nước, phân. Đầu xuân, giai đoạn ra đọt phải thường xuyên tưới nước; giai đoạn củ nhỏ cần phải tưới nước phân.

Thu hái củ kịp thời: Khi cây đã bước vào thời kỳ ngủ nghỉ, cứ 2 năm thu hái 1 lần. Chọn lúc trời nắng đào củ, phân loại thành 3 cấp củ; cất trữ nơi khô, thoáng, mát, đến mùa thu đem trồng.

Phòng trừ bệnh hại. Cây lười đông thường có bệnh vàng lá do virus làm cho cây sinh trưởng kém, giảm chất lượng hoa và củ. Cần phun thuốc phòng trừ virus A. Trong điều kiện thời tiết nóng cần áp dụng biện pháp làm lều che

bằng polyethylen để khống chế nhiệt độ và độ ẩm thích hợp cho cây.

Điều chỉnh mùa ra hoa. Phương pháp như sau: củ được trồng vào lúc trước mùa ra hoa 50-80 ngày vào đất trong lều mái che. Nhiệt độ thời kỳ đầu cần khống chế ở 13°C, khi hoa có đồng tăng nhiệt độ lên 16-20°C và tăng cường tưới nước, chiếu đủ sáng và thoáng gió. Như vậy sẽ điều khiển hoa nở sớm 1-2 tháng. Nếu muốn nở hoa vào mùa xuân thì phải đào củ vào tháng 5, hong khô cho vào hòm, tháng 9 cất vào kho lạnh ở nhiệt độ 10°C, tháng 10-11 đem ra ruộng trồng. Tháng 12-1 giữ nhiệt độ thích hợp, tháng 1 đến tháng 3 ta có hoa bán.

Câu 97. Đặc điểm, cách gieo trồng và phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa trường anh như thế nào ?

Trả lời

Cây hoa trường anh (*Limonium sinuatum* Linn.) thuộc chi Trường anh họ Tuyết lan, thuộc cây thân cỏ sống nhiều năm hoặc 2 năm, màu hoa đẹp, đều có thể trồng thành đám, trồng bên tường, bên khe suối và ven rừng. Cây có lông, cao 60-100cm, lá xẻ, dài 20-25cm, gốc hoa phân nhánh, dạng tán, thưa, cành hoa dài, hoa màu xanh tím, tím nhạt, lam, hồng, vàng, trắng.

Các loài trường anh được trồng có trần châu xanh (Pearl Blue), nhung lam (Blue velvet), lam biển (Marine Blue), đỉnh tuyết (Snow Top), ngoài ra còn có loài trường anh nhiều lá sữa (*L. latifodium*).

Cây trường anh ưa khí hậu khô mát, ưa sáng, vùng có ít đá vôi, kỵ nóng nực và ẩm ướt.

Hạt trường anh sau khi gieo hạt 1 tuần là có thể nảy mầm, ngoài việc gieo hạt cũng có thể thực hiện phương pháp nuôi cấy mô.

Thông thường gieo hạt trường anh vào tháng 8-9, sau 4 tuần là xuất hiện cây con có lá thật. Khi cây có 5-6 lá có thể trồng vào luống hoặc trồng chậu. Cũng có thể gieo hạt vào tháng 4-5 để trồng và đến cuối năm có hoa nở. Việc tưới nước phân sau khi gieo trồng là khâu quan trọng, bảo đảm cho mùa đông cây ra rễ đầy đủ. Trong thời kỳ hình thành hoa, nước và phân phải đầy đủ, nếu không cành hoa sẽ ngắn nhỏ. Giữa kỳ sinh trưởng phải giữ được nhiệt độ thích hợp, ban ngày 16-18°C, ban đêm 10-13°C. Phần lớn thời kỳ phát triển của cây trường anh là 90-150 ngày. Mùa đông lạnh thường kéo dài thời kỳ phát triển. Mùa hè nhiệt độ lên cao, nếu che nắng và giảm nhiệt độ có thể kéo dài thời gian thu hái hoa và tăng sản lượng hoa. Mùa đông quét sạch lá già xúc tiến việc ra chồi mới và hình thành lá non, nếu ra hoa sớm cành hoa sẽ yếu cần phải cắt bỏ tránh tiêu hao dinh dưỡng. Mùa đông nếu nhiệt độ quá thấp dưới 10°C, sẽ có ít cành hoa cần phải tăng cường quản lý.

Cây trường anh thường bị một số bệnh như đốm than, đốm lá, thối cổ rễ, và thối rễ. Khi bị bệnh cần cắt bỏ và đốt lá bệnh, phun thuốc Benlate 0,2%, Topsin 0,1%, cách 10 ngày phun 1 lần, phun 3-4 lần. Ngoài ra dùng thuốc Boocđô 1% hoặc Tuzet 0,1% thay nhau phun 3-4

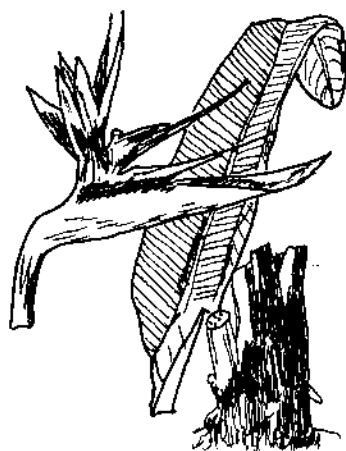
lần. Đối với bệnh đốm lá có thể dùng các thuốc trên, hoặc dùng Zineb phòng trừ hiệu quả tốt hơn.

Các loài sâu hại thường gặp là sâu xám, rệp sáp, bọ trĩ, nhện lá. Đối với sâu xám có thể dùng Sumithion 0,1% để phun, với rệp sáp dùng thuốc Decis 0,05%, cách 10 ngày phun 1 lần; đối với bọ trĩ và nhện lá có thể dùng Sumithion, Metron 0,1% bón vào mỗi huyệt 5-10g.

Câu 98. Đặc điểm và phương pháp gieo trồng cây thiên diều có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Cây thiên diều (*Strelitzia reginae*) là cây thân cỏ sống nhiều năm, thuộc chi Thiên diều họ Chuối rẻ quạt, nguyên sản ở các nước Nam Châu Phi và châu Mỹ nhiệt đới, đều có thể trồng cả các vùng á nhiệt đới, trồng khắp nơi ở nhiều nước trên thế giới là một trong những loài hoa nổi tiếng thế giới. Có thể trồng cây thiên diều để trưng bày ở hội trường, trồng ở các đình chùa, là cây phong cảnh tự nhiên rất hấp dẫn (Hình 20). Thân cao 1m, rễ mềm, thân lá to hình bầu dục, hình kim hoặc hình trứng, chất

Hình 20. Hoa thiên diều

da, có cuống dài, mọc đối xếp thành 2 hàng. Dáng hoa độc đáo, bao màu tím, đài hoa màu vàng da cam, tràng hoa màu lam sẫm, nhụy màu trắng.

Cây thiên điều là cây chiếu sáng dài, ưa nắng, sợ ánh sáng trực xạ. Yêu cầu ẩm áp, ẩm ướt, thoáng gió, tránh ngập nước, không ưa rét, sợ sương muối. Cây thiên điều có thể mọc trên đất giàu dinh dưỡng, tơi xốp nhiều mùn, pha cát. Vùng nguyên sản hoa nở vào mùa xuân, vùng khác nở vào mùa hè cho đến tháng 10. Mỗi kỳ nở hoa kéo dài 30-40 ngày, hoa nở đơn độc chỉ 15 ngày.

Người ta thường dùng 2 phương pháp gây trồng là gieo hạt và tách cây.

(1) Phương pháp gieo hạt. Sau khi thụ phấn bằng nhân tạo, 80-100 ngày sau hạt sẽ chín, cần thu hái và gieo ngay. Việc gieo thường tiến hành vào giữa tháng 2 đến tháng 3. Trước khi gieo cần ngâm hạt vào nước khử trùng 0,1% sau 6-8 giờ. Luống gieo phải là đất tơi xốp, giàu dinh dưỡng, nhiều mùn. Gieo hạt xong phun nước và đặt tấm polyethylen, giữ nhiệt độ 25-30°C, độ ẩm không khí 70-80%, sau 15 ngày khi hạt nảy mầm bỏ tấm che và tiến hành chăm sóc.

Cần chú ý khống chế độ ẩm đất tránh quá ẩm làm rễ thối. Khi cây con ra 2 lá, đem trồng vào luống với cự ly cây và hàng là 15x15cm, cách nửa tháng rắc 1 lớp phân, mùa thu bón phân P.K để tăng sức đề kháng. Sau 2 năm cây cao 50cm, mỗi cây có 8-10 cành, có thể đem trồng vào vườn để sản xuất hoa.

(2) Phương pháp tách cây. Mỗi năm cây thiên điều có thể mọc ra 4 cây con. Do gieo hạt phải mất mấy năm mới cho hoa, nên hiện nay phần nhiều dùng phương pháp tách cây để trồng.

Nói chung thời gian tách cây vào mùa xuân hay thu, cây mới tách càng nhiều rễ càng tốt, khi nhiệt độ ổn định trên 20°C chọn cây có khoảng 6 lá tiến hành cắt cây, bôi tro hoặc sếp rồi để nơi râm mát 2 giờ sau đem trồng, sau 1 tháng cần tăng cường chăm sóc quản lý, trong năm hoặc năm sau có thể có hoa nở.

Khi làm luống cần cho luống cao 40-50cm, rộng 1,80cm, tạo hình mai rùa, cự ly cây và hàng là 50-60x80-90cm, có thể để hàng dày.

Tốt nhất đem cây ngâm vào thuốc kích thích ra rễ trong 1 giờ, không nên trồng sâu quá, tránh ảnh hưởng ra rễ, sau khi trồng cần tưới đủ nước, tuần đầu tưới mỗi ngày 1 lần, về sau giảm dần, nhưng không để quá khô.

Câu 99. Cần quản lý cây thiên điều mới trồng như thế nào ?

Trả lời

Sau khi trồng cần phải quản lý cây bằng cách tạo đủ ánh sáng, giờ chiếu sáng ngày là 6,5 giờ, tránh nắng. Vì vậy cần chú ý đến điều chỉnh nhiệt độ, độ ẩm, dinh dưỡng và ánh sáng.

* **Khống chế nhiệt độ.** Nhiệt độ thích hợp cho sinh trưởng và phát triển cây thiên điều là 13-24°C. Vì vậy trồng vào

tháng 3-4 và tháng 10 là thích hợp nhất. Mùa hè nhiệt độ cao cây dễ bị khô, phát sinh bệnh, cho nên cần phải che bóng, chú ý thoáng gió; mùa đông cần phải che bằng tấm polyethylen.

Nhiệt độ trong mùa ra hoa là 15-24°C, nhiệt độ thấp sẽ kéo dài thời kỳ ra hoa. Nhiệt độ 20-24°C là thích hợp cho sự ra hoa, nhiệt độ 18°C có thể rút ngắn thời kỳ ra hoa 5-7 ngày; nếu nhiệt độ 28°C có thể ra hoa nhưng hoa rất bé và thời kỳ ra hoa rút ngắn được 2-3 ngày, nhiệt độ 32°C, hoa nở rất chậm, 35°C thì không ra hoa nữa.

* **Bón phân.** Nhu cầu phân bón của cây thiên điều ở dạng trung bình phải lấy việc bón lót là chính, trong thời kỳ sinh trưởng cứ 10-15 ngày bón thúc N, P, K 1 lần. Trong kỳ hình thành hoa bón photphat canxi 2-3 lần, mỗi lần cách nhau 10-15 ngày.

* **Tỉa cành.** Đặc điểm của loại hoa này là 1 lá 1 hoa, nên kịp thời cắt bỏ lá khô, lá bệnh để tập trung nuôi chồi hoa mới, giảm bớt được bệnh hại, tiêu hao ít dinh dưỡng.

* **Phòng trừ sâu bệnh.** Cây thiên điều thường bị một số loài sâu như rệp sáp, bọ hung, ngài túi. Có thể dùng biện pháp bắt diệt và phun thuốc. Cần thoát nước tốt để tránh bệnh thối cổ rễ, bệnh gỉ sắt.

* **Khống chế thời kỳ ra hoa.** Muốn để cây thiên điều ra vào mùa xuân, trước mùa xuân 50 ngày đem cây đặt vào nhiệt độ 5-7°C, cho cây ngủ nghỉ sau đó chuyển cây vào nhiệt độ 18-22°C và chiếu sáng 6 giờ mỗi ngày, tăng cường tưới nước phân.

***Câu 100. Đặc tính, gây trồng và quản lý
cây dây thường xuân như thế nào ?***

Trả lời

Dây thường xuân (*Hedera nepalensis* K.Koch. var *sinensis* Rehd.) còn gọi là dây trường xuân, thuộc họ Ngũ gia bì, nguyên sản ở vùng Nam núi Thái Sơn Trung Quốc, sống lâu, bốn mùa ra hoa, là một cây cảnh trồng chậu rất lý tưởng.

Dây thường xuân có rễ khí sinh, cành non mềm có lông mềm dạng vẩy. Lá mọc lệch, chất da. Lá cành dinh dưỡng hình tam giác dạng trứng, lá cành quả hình bầu dục, mép nhẵn, cuống lá dài. Hoa tự dạng tán, nở hoa vào tháng 8-9, màu vàng nhạt, thành thực màu đỏ hoặc vàng.

Dây thường xuân có thể làm thuốc chữa cảm gió, hoạt huyết, tiêu viêm, chữa bệnh thấp khớp, đau lưng, vết thương.

Dây thường xuân có tính thích ứng mạnh, không yêu cầu gì đặc biệt đối với môi trường, là một loài cây dây leo âm tính điển hình, không cần ánh sáng trực xạ, chịu khô hạn, chịu đất nghèo dinh dưỡng, sống tốt trong đất pha cát ẩm, nhiều mùn, tránh đất kiềm.

Dây thường xuân thích nghi trồng ở đình chùa. Mùa sinh trưởng giữ ẩm trong chậu, không nên quá khô và chú ý thông thoáng gió. Nên tưới ít phân loãng mỗi năm 2-3 lần. Khi trồng cây ổn định có thể tỉa bớt cành để ra nhiều cành mới, về sau hàng năm vào mùa xuân tỉa ít cành để tránh cành nhánh mọc quá dài.

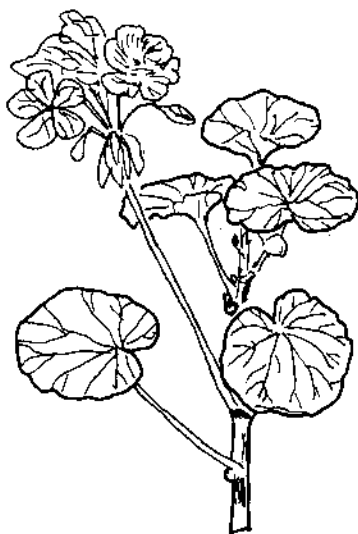
Câu 101. Nuôi trồng và quản lý cây hoa hướng dương như thế nào ?

Trả lời

Hoa hướng dương (*Pelargonium hortorum* Balley.) thuộc cây thân cỏ sống nhiều năm. Mùa hoa dài, có thể ra hoa mùa hè, tháng 10 đến tháng 4-5 năm sau cũng có thể ra hoa.

Hướng dương ưa ẩm, đất tơi xốp, sợ ngập úng, nhiệt độ cao cây mọc kém, cây ngủ nghỉ (Hình 21).

Cây hướng dương có thể trồng chậu, đất chậu thường dùng là đất lá rụng trộn với đất cát, thêm một ít bột xương. Mỗi năm thay chậu 1 lần vào tháng 8-9. Trước lúc thay chậu cần tỉa thưa, chỉnh hình, cắt bớt rễ. Hàng năm vào tháng 4 đem cây ra ngoài nơi thoáng gió. Để cho cây không ngừng ra hoa tăng cường tưới phân loãng, 10 ngày tưới 1 lần. Tưới nước bình thường không nên tưới nhiều nước. Đến mùa hè nóng cây bước vào ngủ nghỉ, nên đưa cây vào nhà bệ cây. Mùa thu là mùa ra hoa cần kết hợp tưới nước bón ít phân loãng. Sau mùa hoa cần tỉa cành, xúc tiến phân nhánh.

Hình 21. Hoa hướng dương

Cây hướng dương mọc nhanh hàng năm đều phải tỉa cành, mỗi năm 3 lần: mùa xuân, mùa hè và mùa thu. Căn cứ vào thể sinh trưởng của cây cần để cây có 3-5 cành chính, các cành dài cũng phải được tỉa bớt. Cây hướng dương mọc được 1 năm chỉ cần cắt ngắn ít cành. Sau khi tỉa cành thường đòi hỏi một thời gian hồi phục, nên sau đó nửa tháng phải bón thúc phân, cho cây không ngừng ra chồi, nở hoa. Để tránh cây mọc quá cao, cần phải hái ngọn, cho mọc nhánh bên và nhiều hoa.

Nhân giống cây hoa hướng dương thông thường dùng phương pháp giâm cành. Giâm cành vào mùa xuân tỷ lệ sống cao hơn mùa thu. Cách làm cụ thể là: Cắt đầu cành có chồi đỉnh 6-8cm, cắt các đốt phía dưới, cắt bỏ lá gốc, sau khi vết cắt khô, cắm vào chậu cát hoặc sỏi, sâu 1/3 đến 1/2 cành giâm, rồi tưới nước ẩm. Sau đó 2 ngày tưới 1 lần, để ở nhiệt độ 18-20°C. Sau 20 ngày mọc rễ và chờ khi cây con cao 2-3cm là đưa vào chậu, chậu để nơi râm, khi cây mọc chồi mới có thể chuyển vào nơi quản lý bình thường.

Câu 102. Lan bướm có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Lan bướm (*Phalaenopsis amabilis* Rchb.) còn gọi lan đuôi diệc, lan hồ điệp, thuộc họ Lan, nguyên sản ở các nước nhiệt đới Đông Á, hiện phân bố ở Philippin, Malaysia, Thái Lan, là loài cây thân cỏ thường xanh, phụ sinh, thân ngắn lá to dày; rễ trắng hoặc xanh nhạt, cuống dài nhiều đốt, mỗi cành có 7-12 bông, nhiều nhất là 70

bông. Trong nhiều loài hoa lan, hoa màu đỏ tím là quý nhất; cuống dài nhiều hoa, hoa nở 3 mùa xuân, hè, thu. Ngoài ra có hoa đốm đỏ trắng, tuyến đỏ trắng, tuyến hồng, đài hoa có 2 vòng, vòng ngoài có 3 cánh, vòng trong 3 cánh, hình trứng tròn ngược. Hoa nở vào tháng 3-6, mỗi lần nở kéo dài 7-10 ngày, một số loài kéo dài 20 ngày. Số giống ban đầu của lan bướm đã có khoảng 70 loài, thông qua lai tạo đã có đến 530 loài. Đài Loan là trung tâm cải tạo giống loài lan bướm này.

Do cuống hoa có khả năng tái sinh, khi cắt hoa nên cắt dưới cuống hoa cách rễ 2-3 đốt, để cho thân hoa ra hoa lần nữa. Lan hồ điệp tựa con bướm, màu hoa đẹp, khi nở giống như đàn bướm bay trong lùm cây xanh, nên còn có tên gọi là “Đương lan hoàng hậu”. Một bông hoa phong lan có thể tặng cô gái trẻ, hoa cài ngực cho khách quý. Lan ưa nhiệt độ cao, ẩm nhiều, thông thoáng gió, ưa bóng, không chịu rét. Nhiệt độ thích hợp là 15-30°C, độ ẩm tương đối 70%, là loại hoa ưa cường độ ánh sáng lớn cả ngày chiếu sáng 40%.

Nhân giống hoa lan này có 4 cách: gieo hạt, cắt cành, tách cây và nuôi cấy mô. Một số loài hoa lan có chồi nách có thể làm cây con trồng, sau khi mọc rễ dài cũng có thể cắt nuôi thành cây mới.

Câu 103. Trồng lan bướm như thế nào ?

Trả lời

Thông thường người ta trồng lan lên tấm xốp hoặc tấm xơ dừa và trồng chậu.

Cách thứ nhất, lấy tấm xốp dài 30cm rộng 20cm, chọn cây có 4-5 lá nhiều rễ lấy rong rêu bao bọc thân và rễ, sau đó dùng dây nilông buộc lại, hoặc dùng đinh móc đóng cố định, tránh gây vết thương rễ. Rong phải ẩm, tránh buộc rong rồi mới tưới nước.

Cách thứ hai, chọn chậu nung có lỗ, chọn dùng rong, mùn xốp, hạt than, gạch, vỏ cây làm nguyên liệu trồng. Trước khi trồng cần khử trùng chậu và vật liệu trồng, khi trồng lấy một ít rong bao quanh thân rễ, không nên vùi kín, làm ảnh hưởng đến hô hấp và sinh trưởng. Lan bướm trồng chậu mỗi năm phải thay vật liệu mới, sau khi lan ra hoa hoặc ra cuống hoa tiến hành thay chậu, khi thay chậu chỉ đánh vỡ chậu và luôn luôn bảo toàn bộ rễ, vì rễ bị đứt không mọc lại được.

Điều mấu chốt của việc trồng lan bướm là không chế nhiệt độ và độ ẩm, sau đó là ánh sáng, gió, bón phân.

Nhiệt độ: Nhiệt độ thích hợp nhất là ban ngày 25-28°C, ban đêm 18-20°C, nhiệt độ cao hơn 35°C và thấp hơn 10°C đều ngừng sinh trưởng, những vùng á nhiệt đới mùa đông nhiệt độ xuống đột ngột, cần chú ý phòng rét cho lan.

Độ ẩm: Độ ẩm không khí phải lớn, vật liệu trồng chậu không nên quá ẩm. Cây vừa trồng và thay chậu khả năng hút nước kém, tưới ít nước; mùa mưa phun độ ẩm không khí lớn cũng chỉ tưới ít nước. Mùa hè phải tưới đủ nước, sáng sớm và chiều tối tưới 1 lần; mùa thu khô số lần tưới nhiều hơn, lượng nước ít nên dùng bình phun nước để phun giữ độ ẩm. Mùa đông ánh sáng yếu, 10 ngày hoặc nửa tháng không tưới nước cũng không ảnh hưởng gì đến

sinh trưởng, vật liệu chỉ để hơi ẩm là được. Trong kỳ mọc chồi hoa, vì cần nhiều nước nên tăng cường tưới.

Ánh sáng: Phải che bóng vừa, trong kỳ cây con để khi ra hoa cần tăng dần độ chiếu sáng. Mùa hè để phòng cháy lá, nên che bóng 70%; mùa thu, đông và xuân ánh sáng phải đủ mới có lợi cho sự ra hoa.

Thoáng gió: Lan bướm yêu cầu môi trường sinh trưởng phải thông thoáng. Lều lớn trồng phong lan phải có ống thông gió, trong lều phải quạt, ngoài việc ngăn ngừa lạnh mùa đông, hàng ngày phải thông gió thay đổi không khí.

Phân bón: Lan bướm có khả năng chịu phân rất kém, tuyệt đối tránh bón phân tươi, phân đặc chỉ bón vào mùa sinh trưởng, có thể mỗi tuần phun 1 lần dung dịch $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ hoặc KH_2PO_4 0,1% vào lá, chú ý không phun vào đợt cuống hoa, cuống lá. Mùa đông do phân hóa chồi hoa nhiều có thể phun phân K 0,05% để phòng ít hoa hoặc không ra hoa. Khi ra nụ có thể bón phân để tránh nụ hoa khô.

***Câu 104. Đặc điểm, cách nhân giống và trồng
lan vũ nữ như thế nào ?***

Trả lời

Lan vũ nữ (*Oncidium leucosum*) thuộc họ Lan, nguyên sản ở các nước nhiệt đới Brazil, Peru, Mêhicô, phân bố ở giải quần đảo Tây Ấn Độ.

Cây lan vũ nữ cao 20-90cm, lá hình kiếm, màu xanh nhạt, lá mỏng, 2-3 lá mọc một củ giả hình trứng, lá mọc

lệch thành hình quạt, gốc có rễ khí sinh màu trắng, cây mọc khỏe rễ trắng càng nhiều. Thân hoa mọc từ gốc vẩy giả, hoa mọc trên nhánh ngắn của thân, màu đỏ, hung nâu, hồng, vàng, xanh hoặc trắng. Mỗi cây 1 năm mọc 2 lần hoa, hoa dài 30-40cm. Gốc trắng của nhiều hoa lan vũ nữ có một đai lưng lõi lên, trên có đốm nhỏ (Hình 22).

Lan vũ nữ có 2 loại: hoa to và hoa nhỏ. Lan vũ nữ là một trong 3 loài hoa được thế giới công nhận đẹp, trở thành loài hoa quan trọng để cắm nghệ thuật. Mỗi cành hoa phải có 1/3 số bông hoa nở mới được hái và thường có hơn 100 hoa trên 1 cành, cắt ra thành từng đoạn để bán. Chúng cũng thường được trồng vào chậu.

Hình 22. Lan vũ nữ

Lan vũ nữ có tính thích ứng mạnh. Ưa ẩm, ẩm, khá chịu rét, tránh quá ẩm, ưa ánh sáng đầy đủ, tránh nắng; yêu cầu môi trường thông thoáng gió.

Ngoài phương pháp nuôi cấy mô nuôi được một lượng lớn cây con, nhân giống bằng tách cây là có hiệu quả nhất. Vào mùa xuân chọn một cây già và 1 chồi non, cắt cùng với rễ trắng, tách ra trồng vào chậu. Cây con trồng sau 1 năm sẽ có hoa nở.

Phần lớn cây lan vũ nữ được trồng chậu. Bộ rễ khi sinh, yêu cầu xung quanh cây phải thông thoáng, cho nên cần chọn loại chậu sành nông, nhiều lỗ nhỏ hoặc dung tích nhỏ. Đáy chậu cần thêm một ít gạch vụn hoặc đá phong hóa, than gỗ vụn, xơ dừa, để thuận lợi cho việc giữ ẩm thấm nước, sau khi trồng phủ lên một lớp rơm ướt.

Khi trồng 4-6 tuần phải chuyển chậu vào nơi ánh sáng tán xạ, tưới ít nước, để đất hơi ẩm. Cây mọc lên cần chú ý khống chế nhiệt độ trong khoảng 20°C; mùa đông phải giữ được trên 5°C; ngày mùa đông ngắn nên phải chiếu sáng bù, mùa hè phải che bóng 50-60%. Trong mùa mưa phùn nên tưới ít nước để phòng úng nước, thối củ; mùa hè, cây bước vào thời kỳ sinh trưởng, buổi sáng mỗi ngày phải tưới 1 lần; mùa đông cây ngủ nghỉ nên tưới ít nước, thường 3-4 ngày 1 lần. Khả năng hút phân của cây lan vũ nữ khá tốt, thông thường phun phân tổng hợp pha loãng 500 lần, mỗi tháng 2 lần, cách 10 ngày tưới dung dịch KH_2PO_4 pha loãng 1000 lần. Không nên bón phân đặc, càng không nên bón nước giải, phân người và phân gia súc.

Câu 105. Đặc điểm và cách trồng lan hoa tím như thế nào ?

Trả lời

Lan hoa tím (*Matthiola incana*) còn gọi là cây thảo quế, thuộc họ hoa Thập tự; nguyên sản vùng Địa Trung Hải, hiện được trồng phổ biến khắp thế giới.

Lan hoa tím thuộc loài cây cỏ sống 2 năm hoặc nhiều năm, cây cao 30-60cm, cây có lông hình sao màu xám, thân thẳng, gốc có lõi gỗ. Lá mọc lệch, hình bầu dục dài. Hoa mọc thành chùm ở đỉnh, cuống hoa to, có 4 tràng, 4 đài dạng chữ thập, hoa màu tím nhạt hoặc đỏ thẫm (Hình 23). Kỳ ra hoa vào tháng 4-5. Quả dạng sừng, chín nứt ra.

Hình 23. Hoa lan tím

Nhân giống lan hoa tím bằng phương pháp gieo hạt. Khi để lại cây giống cần chú ý cách ly không để lai giữa các loài ảnh hưởng đến chất lượng hạt. Lan hoa tím ưa ẩm, mát, thoáng gió, mùa hè sợ nóng, yêu cầu đất tơi xốp, giàu dinh dưỡng và thoát nước. Mùa mưa phun dễ gặp sâu bệnh hại.

Sau khi thu hái hạt là tiến hành gieo hạt vào tháng 9-10, luống gieo trước hết phải tưới đủ nước, gieo xong không tưới nước vào hạt. Sau 2 tuần hạt nảy mầm, cây ra lá thật, cần đưa cây đi trồng. Cây lan hoa tím có rễ cọc phát triển, rễ phụ ít, nên di chuyển sớm để bị hồng rễ.

Chú ý chọn đất trồng phải là đất giàu mùn, độ dày tầng đất lớn, độ chua pH 6-7. Bón đủ phân N, P, K theo tỷ lệ 2:1,5:2, cự ly hàng trồng thông thường là 15x15 hoặc

20x20cm; không nên trồng quá dày, sau khi trồng cần tưới nước xúc tiến sinh trưởng.

Đối với cây lan hoa tím nhu cầu ánh sáng phải đầy đủ, trong toàn bộ quá trình sinh trưởng phát triển phải có đủ ánh sáng. Do mùa đông cần ấm, mùa hè cần mát, nhiệt độ luôn luôn phải ở 10-25°C, khi phân hóa chồi hoa, đòi hỏi nhiệt độ thấp, sau đó lại cần ngày chiếu sáng dài để nở hoa. Sau khi trồng cần phải tưới nước thường xuyên, tùy theo màu lá mà bón phân. Từ tháng 1 trở đi đến khi ra hoa lượng phân phải tăng dần, lượng phân K là chính.

Căng lưới khi cây cao 60cm để phòng cây đổ khi đã có cành hoa, phải tiến hành căng lưới giữ cây và nâng dần theo chiều cao cây. Các bệnh thối cổ rễ, ngai cải, sâu đục cây thường xuyên xuất hiện cần chú ý phun thuốc phòng trừ 7-10 ngày 1 lần.

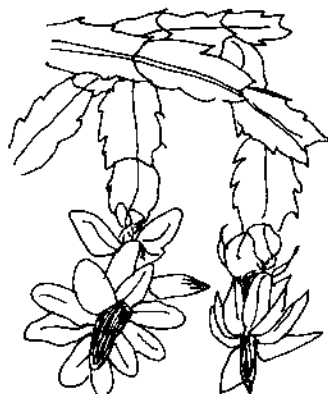
Câu 106. Lan càn g cua có những đặc tính gì ?

Nuôi trồng và quản lý như thế nào ?

Trả lời

Lan càn g cua (*Zygocatus truncatus*) thuộc họ Xương rồng, cây thân cỏ sống nhiều năm nguyên sản ở các nước rừng mưa nhiệt đới Nam Mỹ, phụ sinh trên thân cây to hoặc kẽ núi đá, ưa râm mát, độ ẩm cao, không chịu rét, nhiệt độ thích hợp là 25°C. Mùa đông nhiệt độ 10-12°C, không nên thấp hơn 5°C. Lan càn g cua có củ mọc chùm, hoa mọc đơn ở đỉnh, tràng hoa uốn ra ngoài, có màu

hồng, đỏ sẫm, đỏ tím, hoa đẹp. Kỳ hoa nở từ tháng 10 đến tháng 3 năm sau (Hình 24). Cây lan càn gư của thích hợp cây trồng chậu, che bóng, ưa đất giàu dinh dưỡng, tơi xốp, thoát nước và hơi chua. Đáy chậu nên bỏ phân hoai, phân gà để bón lót. Cây lan càn gư của thuộc cây ngắn ngày, sợ ngập nước, bình thường tưới một ít phân loãng. Trước khi ra hoa tăng ít phân P. Sau khi hoa nở, hè cây bước vào thời kỳ ngủ nghỉ và phải khống chế lượng nước tưới. Lan càn gư của không chịu được rét, nên mùa đông phải đưa vào phòng nuôi.

Hình 24. Hoa lan càn gư của

***Câu 107. Nhân giống cây lan càn gư của thế nào ?
Làm thế nào hạn chế hoa vàng, hoa rụng ?***

Trả lời

Nhân giống cây lan càn gư của không khó, có thể trực tiếp giâm thân, hoặc ghép. Giâm thân có thể tiến hành 3 mùa xuân, hè và thu. Mùa thu giâm thân tốt hơn. Khi giâm có thể cắt mấy đốt thân, hong khô 1-2 ngày, cắm vào đất cát tơi xốp, rồi tưới một ít nước. Về sau cách 3-5 ngày tưới 1 lần, không để đọng nước, sau 1 tháng là ra rễ, nảy chồi mới. Nhân giống bằng thân, cây không đẹp lắm,

hoa không nhiều. Ghép cây lan càn cua được tiến hành vào 2 mùa xuân và thu. Phương pháp ghép như sau: Gốc ghép thường được chọn là cây xương rồng, khử trùng dao và cắt ngang thân cây, rồi cắt thành hình chữ V, sau đó chọn cành không non, không già có 2-3 đốt của cây lan càn cua. Thân cành ghép phải dẹt hai bên, bóc vỏ, cắt một nhát hai bên rồi cắm vào gốc ghép, sâu khoảng 2-3cm. Sau đó dùng sợi tằm nilông buộc chặt, để vào nơi mát, tránh mưa. Khi tưới nước không nên tưới nhiều, không tưới vào vết ghép, sau nửa tháng là sống. Ghép cây lan càn cua ta sẽ có những loài hoa đẹp, sinh trưởng nhanh, hoa nhiều, thường nở hoa trong năm.

Lan càn cua đòi hỏi thời gian chiếu sáng ngắn, sợ nóng của ánh sáng trực xạ, nên cần phải che bóng, thông gió, phun nước vào thân, sẽ tránh được vàng cây. Khi có nhện đỏ phá hoại cũng làm cho cây vàng. Rụng nụ hoa và rụng hoa là do thiếu dinh dưỡng, gió rét về và đất quá ẩm, cho nên khi chăm sóc cần chú ý tưới nước và bón phân, mùa đông cần mang vào phòng để tránh rét. Theo kinh nghiệm khi lan càn cua nhiều hoa, trước khi hoa nở 40-70 ngày, mỗi ngày phải để trong buồng tối 12 giờ.

Câu 108. Lai lịch và đặc trưng hình thái của lan quân tử như thế nào ?

Trả lời:

Thực ra lan quân tử không phải thuộc họ Lan mà thuộc họ Hành tỏi có tên khoa học là *Clivia nobilis* Lindl. Lan quân tử là cây thân cỏ sống nhiều năm, chất thịt,

chất thô, thân chia củ và vẩy giả. Lá hình kiếm, mọc lệch dài 30-50cm, một chùm hoa có thể mọc 10-60 bông, nở hoa vào mùa Xuân, nhiều nhất vào mùa Đông, hoa nhỏ, kéo dài 10-20 ngày, hoa lớn 2-3 tháng. Mỗi quả có 1 hạt hoặc nhiều hạt (Hình 25).

Lan quân tử là một loài hoa nguyên sản ở Châu Phi du nhập vào Trung Quốc hơn 100 năm, thể hoa mềm mại, hoa đẹp, lá xanh tựa bích ngọc, được mọi người ưa thích. Lan quân tử được trồng có 2 loài: lan quân tử lá hẹp và lan quân tử hoa lớn. Lan có giá trị thương thức rất cao. Lan quân tử có rễ chất thịt,

Hình 25. Hoa lan quân tử

trong rễ có chứa một lượng nước nhất định, cho nên chúng có khả năng chịu hạn. Tuy nhiên, mùa Hè không khí khô vẫn không nên quên tưới nước. Khi tưới nước cần chú ý căn cứ vào tình hình khô của chậu nhưng lượng tưới không nên nhiều để giữ cho chậu ẩm vừa. Nói chung mùa Xuân mỗi ngày cần tưới 1 lần, mùa Hè dùng vòi phun phun lên mặt lá và xung quanh, mỗi ngày phun 2 lần; mùa Thu cách 1 ngày tưới một lần. Mùa Đông mỗi tuần tưới một lần, nhưng cần chú ý phải nắm vững các tình hình cụ thể khác nhau. Nếu trời nắng phun nhiều, trời râm phun ít, mưa thì không tưới. Khi nhiệt độ cao,

không khí khô thì một ngày cần tưới nhiều lần. Nếu có điều kiện phải dùng nước mềm để tưới như nước mưa, nước sông, sau đó là nước ao, hồ, kém nhất là dùng nước máy. Có thể dùng thùng, chậu đựng nước máy để sau 2-3 ngày tưới. Như vậy để các chất có hại lắng đọng, cũng có thể để cho các chất trong nước oxy hóa làm sạch làm cho nhiệt độ nước gần với nhiệt độ của chậu.

Cây hoa thường rất ưa phân bón nhưng cũng phải có mức độ, nếu bón quá nhiều gây khô héo, thối rễ. Sinh trưởng, phát triển ở các giai đoạn khác nhau thì nhu cầu dinh dưỡng khác nhau cho nên cần áp dụng phương pháp bón phân thích hợp như bón lót, bón thúc, bón ngoài rễ.

- *Bón lót*: Mục đích của bón lót là tạo điều kiện sinh trưởng, phát triển thoải mái dinh dưỡng cho cây. Bón lót với lan quân tử tiến hành lúc thay chậu 2 năm một lần, phân bón lót thường dùng phân chuồng hoai, phân xanh, phân bã đậu.
- *Bón thúc*: Chủ yếu là xúc tiến sinh trưởng, bón thúc với lan quân tử thường dùng bột cá, bột xương. Khi mới trồng chỉ bón ít, về sau khi lá to thì tăng dần lượng bón phân. Khi bón thường sâu 2-3cm nhưng cần chú ý không bón gần bộ rễ. Đối với phân thể rắn thường mỗi tháng một lần. Bón phân thể lỏng thường phải ngâm phân hoai trong nước 30-40 lần đối với cây trong chậu, 40 lần đối với cây con, 20 lần với cây lớn. Sau khi tưới nước phân 1-2 ngày phải tưới 1 lần nước trong và 1 lần nước để phân thấm vào bộ rễ, phát huy hiệu quả của phân. Trước khi tưới 1-2 ngày không

nên tưới nước. Thời gian bón phân thường vào buổi sáng. Khi tưới cần tưới vào quanh chậu, chú ý tránh tưới vào lá, vào cây. Ngoài ra thời gian bón phân cũng khác nhau, mùa xuân và mùa đông nên tưới P và K như là bột cá, bột xương; mùa thu bón một số dịch thấm của lông động vật, sừng, chân động vật hoai, pha loãng 30-40 lần.

- *Bón phân ngoài rễ:* Phương pháp này chủ yếu là bổ sung dinh dưỡng trong đất để giải quyết vấn đề thiếu phân làm cho cây con sinh trưởng nhanh hơn, hoa quả mập hơn. Bón phân ngoài rễ bằng phun nước pha loãng, phun bằng bình phun vào mặt lá cây để các nguyên tố dinh dưỡng ngấm vào tế bào biểu bì và khí khổng, thông thường người ta dùng nước giải, KH_2PO_4 , $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$. Lúc phun phải phun vào 2 bên mặt lá. Trong mùa sinh trưởng 4-6 ngày phun một lần. Thời gian ngủ nghỉ 2 tuần phun 1 lần, thời gian phun là sau khi mặt trời mọc, sau khi hoa nở thì ngừng phun. Cần chú ý là phương pháp này chỉ áp dụng khi nào thiếu phân.

Câu 109. Khi cây con lan quân tử lớn lên thay chậu thế nào? Nhân giống hữu tính lan quân tử như thế nào?

Trả lời

Lan quân tử sau khi trồng 2 năm phải thay chậu bởi vì khi cây lớn lên chậu con không thích ứng, dinh

dưỡng trong đất bị hấp thu khá nhiều, sâu bệnh hại có thể nhiễm vào bộ rễ. Thời gian thay chậu vào mùa Xuân (trước Cốc vũ) và mùa Thu khi nhiệt độ khoảng 20°C là thích hợp nhất. Trong đất dinh dưỡng nên thêm một ít bột xương hoặc $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$. Khi thay chậu trước hết dùng dao vạch xung quanh chậu. Sau đấy dùng tay đỡ giữ cổ rễ và lật chậu đổ cây ra rồi đưa vào chậu khác. Khi trồng cây phải để vào giữa chậu, cắt bớt rễ quá dài, lắc chậu để rễ tiếp xúc với đất, tưới đều 1 lần nước.

Dùng phương pháp gieo hạt để nhân giống lan quân tử. Phương pháp này dùng khá phổ biến, ưu điểm của phương pháp này là có thể nhân giống hàng loạt, nhưng trước hết phải sử dụng thụ phấn nhân tạo, tốt nhất là thụ phấn khác gốc. Vì thụ phấn khác gốc tỷ lệ kết hạt cao hơn thụ phấn cùng gốc rất nhiều.

Phương pháp thụ phấn: Sau khi hoa nở 2-3 ngày, bao hoa thành thực, nhụy hoa tiết chất nhầy là lúc thụ phấn tốt nhất. Khi thụ phấn dùng bút lông quét hết phấn trên nhị, để phấn rơi vào đầu nhụy. Muốn tỷ lệ kết hạt cao thường tiến hành vào 9-10 giờ sáng và 2-3 giờ chiều. Sau 8-9 tháng quả chín biến thành màu tím đen là có thể thu hái quả, sau 10-20 ngày bóc vỏ quả lấy hạt. Trước lúc gieo hạt ngâm vào nước ấm 30-35° sau 20-30 phút, vớt ra rửa sạch gieo vào đất chậu để trong nhiệt độ 20-25°C, độ ẩm 90%, sau 1-2 tuần hình thành rễ phôi.

Phương pháp chọn đất để gieo hạt: đất tơi xốp nhiều mùn, trộn với 1/3 cát mịn. Lan quân tử ưa đất hơi chua, pH 6-6,5. Thời gian gieo hạt lan quân tử không

nghiêm khắc, có thể tiến hành trong các mùa xuân, thu, đông. Nhưng nhiệt độ phải bảo đảm 20-25°C.

***Câu 110. Nhân giống vô tính lan quân tử
như thế nào ?***

Trả lời

Nhân giống vô tính thường dùng nhất là tách cây. Trước hết phải chuẩn bị một số chậu hoa, tốt nhất là chậu sành. Nếu dùng đất mùn và cát mịn thì cần dùng thuốc tím 0,05-0,1% khử trùng. Chuẩn bị dao sắc để cắt và một ít tro bếp trát lên vết thương để phòng thối cây.

Khi tách cây trước hết đổ cây trong chậu ra, bỏ bớt đất, tìm các chồi nác, dùng dao cắt tách cây con, chấm vào tro bếp, hút hết nhựa. Sau đó trồng cây con vào chậu và phủ cát lên. Sau khi trồng tiến hành tưới nước. Hai tháng sau sẽ mọc rễ mới, 1-2 năm sẽ cho hoa.

Dùng phương pháp tách cây, tính di truyền ổn định, có thể giữ được đặc trưng loài.

***Câu 111. Phòng trừ sâu hại cho lan quân tử
như thế nào ?***

Trả lời

Lan quân tử thường gặp rệp sáp. Rệp thường tụ tập trên lá non, cành non chích hút nhựa và tiết ra chất kích thích bệnh bồ hóng. Mỗi năm phát sinh nhiều lứa. Rệp gây hại nặng có thể làm cây chết.

Phương pháp phòng trừ: Thường xuyên quan sát phát hiện rệp và dùng que cao đi nếu xuất hiện nhiều có thể dùng thuốc sữa Rogor 0,1% phun 1-2 lần để diệt.

Lan quân tử có một số bệnh: Thối gốc, thối nhũn, đốm than.

Bệnh thối gốc. Trên gốc cây ở tầng vỏ mục hình thành các đốm bệnh, sau đó trên đốm xuất hiện nhiều sợi trắng và hạch nhỏ như hạt cải, gốc bị thối.

Phương pháp phòng trừ: Trước khi trồng vào chậu, đất chậu cần khử trùng. Đơn giản là phơi đất ở 60°C trong 24 giờ. Đảo đất nếu phát hiện sợi trắng thì đốt đi, đồng thời rắc vào đất bột lưu huỳnh; khi mới bị bệnh tưới vào đất Daconil 0,2%, mỗi tuần tưới 1 lần, tưới 2-3 lần.

Bệnh thối nhũn: Nấm bệnh thường xâm nhập qua vết thương. Khi bị bệnh, lá xuất hiện các đốm vàng, rồi nâu mềm, trên đốm có nước chảy ra.

Phương pháp phòng trừ: Tách cây bệnh, bỏ đất xung quanh, cắt bỏ lá bệnh, phơi nắng nhưng giữ cho thoáng gió. Nếu cây bị bệnh nhiều dùng thuốc tím 5% ngâm trong 1 giờ, rồi rửa nước sạch.

Bệnh đốm than: Bệnh này thường phát sinh trên mép lá hoặc ngọn lá khi trời oi bức, mưa nhiều. Ban đầu là những đốm nâu nhỏ, rồi lan rộng tạo thành các đốm vân vòng đồng tâm, xung quanh có viền vàng, bệnh có thể làm cho cây khô héo. Đất chậu quá ẩm, nhiều phân N dễ phát sinh bệnh này.

Phương pháp phòng trừ: Chậu hoa phải để nơi thông thoáng đủ ánh sáng. Đất chậu không nên quá ẩm. Tăng

lượng P, K giảm N. Khi phát hiện cây bị bệnh cần phun thuốc Daconil 0,1%, 6 ngày phun 1 lần, phun 3-5 lần sẽ thu được hiệu quả.

Câu 112. Cây hoàng thảo có những đặc trưng gì ?

Trả lời

Cây hoàng thảo (*Dendrobium nobite* Lindl.) còn gọi là hoàng phi hạc thuộc họ Lan; nguyên sản ở Ghinê có nhiệt độ và độ ẩm cao, nhiều nước vùng nhiệt đới và á nhiệt đới như Thái Lan, Malaysia, Niuzilân đều trồng.

Cây hoàng thảo là loài cây khí sinh thân cỏ, sống nhiều năm. Rễ nhỏ, mảnh, đầu rễ màu xanh, có mũ rễ, bộ rễ phát triển.

Thân củ dài nhiều đốt tựa như gậy tre, màu xanh vàng, giữa thân to, chứa nhiều nước và dinh dưỡng.

Lá dày, chất da, bóng, mọc lệch trên các đốt. Một chồi hoa có thể mọc 1-3 bông hoa, 1 bông hoa có 3 đài, 2 tràng và 1 tràng dạng lưới.

Hoa màu đỏ tím, kỳ hoa nở khoảng 2 tuần, cả chùm hoa có thể giữ được 1 tháng. Khi cắt hoa phải chờ hoa nở gần hết (khoảng 70%) mới cắt để tránh hoa khô rụng.

Hoàng thảo yêu cầu nhiệt độ cao, ẩm nhiều, mát mẻ, đủ ánh sáng, tránh phơi nắng và mưa, chịu hạn, không chịu rét, dễ sinh trưởng trong các giá thể cát sỏi giàu dinh dưỡng, ẩm và thoáng khí.

Câu 113. Làm thế nào để nhân giống hoàng thảo?

Trả lời

Muốn nhân giống hoàng thảo hiện nay ở nhiều nước dùng phương pháp nuôi cấy mô; cũng có thể bằng cách tách cây ra để trồng. Người ta thường chọn cây sống 4 năm có nhiều cây con mọc thành cụm; vào tháng 3-4 cắt 2-3 cụm chồi mới, đem trồng.

Sau khi trồng 1 tháng tưới nước, không bón phân và bắt đầu chăm sóc cắt bớt các thân cành già. Có thể cắt cả cành già vào bể nước hoặc cắt thành 2-3 đốt cắm vào bể nước, rồi trồng vào nơi ẩm ướt, dưới bóng cây hoặc che bóng, chồi và cây mới sẽ hình thành.

Câu 114. Trồng cây hoàng thảo như thế nào ?

Cần chú ý những điểm gì ?

Trả lời

Trong kinh doanh hoa tươi phần nhiều người ta chọn cây con của phương pháp nuôi cấy mô, vừa không có bệnh vừa mọc nhanh. Cây con trồng vào xơ dừa, cây lớn trồng vào chậu, chậu phải có các lỗ thông hơi.

Vật liệu trồng phải giữ nước và thông thoáng khí, thường lấy mùn cưa, xơ dừa, than củi, gạch vụn là chính. Đáy chậu bỏ 5 phần than củi, gạch vụn, mùn cưa hoai hoặc xơ dừa, 3 phần than bùn và 2 phần phân hoai trộn vào nhau làm đất trồng. Chậu và vật liệu trồng phải ngâm rửa sạch.

Trong quá trình trồng và quản lý cần chú ý:

Quản lý nước phân. Hàng ngày phải tưới 10-15 phút. Thời kỳ sinh trưởng phải bảo đảm đủ nước, trong mùa khô nóng buổi tối phun nước lên lá, lên mặt đất để giảm nhiệt độ và tăng độ ẩm. Sau khi thân phình to, phải cung cấp đủ nước cho chúng phân hóa chồi hoa, khi chồi hoa bằng hạt gạo, cần tăng nước cho cành hoa sinh trưởng. Mùa đông không phun nước vào đỉnh cây làm thối đọt.

Cây con cần được bón phân đạm là chính, khi cây mọc cao bón hỗn hợp đạm và lân (N, P), trong kỳ sinh sản có thể thêm một ít phân K. Có thể mỗi tuần bón 1 lần hỗn hợp phân tổng hợp 0,1%, trước khi phân hóa chồi hoa nếu có thể bón 1 lần KH_2PO_4 0,2% để tăng sản lượng, vào mùa đông không cần bón phân.

Khống chế ánh sáng và nhiệt độ. Cây hoàng thảo cần chiếu sáng khoảng 12 giờ, những ngày chiếu sáng dài rất có lợi cho cây sinh trưởng, hoa tươi đẹp. Mùa đông nên để nơi có ánh sáng mặt trời, mùa hè che bóng 50%.

Nhiệt độ thích hợp cho sinh trưởng là 25-30°C, nhiệt độ phân hóa chồi hoa là 25-28°C, trên 35°C và dưới 15°C cây ngừng sinh trưởng, 12°C cây rụng lá.

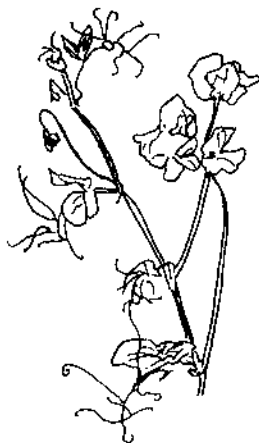
Phòng trừ sâu bệnh. Cây hoàng thảo thường bị bệnh đốm đen, cần chú ý dinh dưỡng và thông gió; 10-15 ngày phun một lần thuốc Daconil hoặc Benlat 0,2%. Ba mùa xuân, hạ, thu cần chú ý phòng trừ ốc, sên. Trong kỳ ra hoa, cành hoa dài 20cm, cần có cọc chống bảo đảm cho cành hoa mọc thẳng.

Câu 115. Cây hoa đậu thơm có đặc trưng gì ?

Trả lời

Đậu thơm (*Lathyrus odoratus*) thuộc chi Đậu ván thơm, họ Đậu.

Nguyên sản ở Italia, Xrilanca. Hiện nay được trồng rộng rãi khắp các nước. Hoa cây đậu ván khá đẹp, có thể trồng loại mọc cao làm hàng rào, có thể trồng loại cây thấp vào chậu làm cảnh. Cây đậu ván thơm thuộc loài cây thân cỏ dây leo sống 1-2 năm.

Hình 26. Hoa đậu thơm

Lá mọc lệch, lá phức dạng lông chim, một đôi lá gốc mọc bình thường, lá nhỏ phía trên uốn cong chia ra 3 nhánh.

Hoa mọc nách, có mùi thơm, màu tím, xanh lam, đỏ hoặc trắng, cũng có loài có đốm, có loài mép tràng dạng lượn sóng. Kỳ hoa vào tháng 5-7, quả chín vào tháng 6-7. Người ta thường trồng loại cây có hoa nhiều cánh nửa trùng và hoa trùng, có loài chỉ mọc cao 15-20cm và loại chỉ trồng trong nhà kính cho hoa mở sớm. Nếu dựa vào kỳ ra hoa có thể chia ra hoa mùa đông, hoa mùa xuân và hoa mùa hè (Hình 26).

Cây đậu thơm ưa nơi mát mùa hè, không khí ẩm, kỵ rét, sợ nóng nực. Kỳ phát dục yêu cầu đủ ánh sáng, hơi bóng. Cần không khí lưu thông, rất sợ gió khô nóng. Cây đậu thơm có rễ thẳng, yêu cầu tầng đất sâu, giàu dinh dưỡng, khô, không cần đất quá ẩm. Không ưa di chuyển cây, đào cây con đem trồng nơi khác cây rất khó sống.

Câu 116. Phương pháp gây trồng đậu thơm như thế nào ?

Trả lời

Phương pháp gieo hạt. Chọn hạt của cây trồng sinh trưởng tốt. Trước lúc gieo, hạt được ngâm vào nước ấm 24 giờ, để thúc mầm. Sau khi gieo cần tưới nước, sau 7 ngày cây mọc. Nhiệt độ thích hợp cho nảy mầm là 20°C. Nên gieo vào mùa xuân và mùa thu là thích hợp. Gieo thẳng cây sẽ mập hơn di cây đem trồng. Có thể gieo vào bầu polyethylen, mỗi túi gieo 1 hạt. Loại cho mùa đông thích hợp gieo vào tháng 8-9. Loại hoa mùa xuân cần gieo vào tháng 10-11. Mỗi luống gieo 2 hàng, cự ly hàng là 30-40cm, cự ly hố thay đổi theo loài. Loại gieo mỗi hố 1 cây cách nhau 20cm, loại mỗi hố 2 cây cách nhau 25-30cm. Loại hoa mùa xuân có thể gieo mỗi hố 2 hạt; hoặc 3 hạt, hố cách hố là 30-40cm.

Phương pháp giâm cành non. Phương pháp này ít dùng, chỉ dùng cho nơi có điều kiện làm nhà kính và chọn được loài tốt. Sau mùa xuân chọn cành cắt hết lá cắm vào cát, giữ ẩm, 15 ngày sau ra rễ. Cách này ra hoa nhanh nhưng

tuổi thọ ngắn. Khi trồng ta làm như sau: Cuốc xới đất, bón lót đủ phân, làm luống cao theo hướng bắc nam, giữa luống có đường đi tỉa cành và hái hoa.

Câu 117. Khi trồng và chăm sóc cây đậu thơm ta cần chú ý những gì ?

Trả lời

Khi trồng và chăm sóc cây đậu thơm ta cần chú ý mấy vấn đề sau:

(1) Không chế nhiệt độ: Nhiệt độ thích hợp là 10-15°C vì vậy cần có nhà kính và điều hoà nhiệt độ.

(2) Ánh sáng: Hoa mùa xuân và mùa hè đòi hỏi ánh sáng ngắn, kỳ hoa nở ánh sáng dài. Loại hoa mùa đông hoa không chịu ảnh hưởng của ánh sáng ngắn. Trồng trong nhà kính phải bảo đảm chiếu sáng đầy đủ, nếu gặp trời mưa liên tục, cần phải bổ sung ánh sáng và chú ý không khí lưu thông.

(3) Hái ngọn, dụng cây: Hái ngọn phải đúng lúc, khi cây cao 15-20cm, cần tiến hành hái đọt chỉ để 2-3 đọt, để cho ra nhánh bên, làm tăng thêm cành hoa. Mỗi một cành hoa cần có cột đỡ và buộc cành vào, luôn chú ý cắt đi những râu cuốn không để bò lung tung, để cành hoa mọc thẳng, có lợi cho thấu quang thoáng gió, giảm tiêu hao dinh dưỡng.

(4) Quản lý kỳ ra hoa: Cành hoa đậu thơm rất nhiều, thời kỳ ra hoa lâu dài, ưa tỉa cành. Mùa ra hoa đầu tiên

thường ngắn và ít hoa, nên cắt bỏ, kết hợp 7-10 ngày tưới nước và bón phân 1 lần. Hàng ngày phải tháo nước vào, chú ý xới đất, cuốc cỏ, giữ cho đất ẩm. Thường xuyên cắt bỏ hoa xấu, hoa tàn, không cho ra quả.

(5) Phòng trừ sâu bệnh: Trong môi trường khô nóng, nhất là trồng trong nhà kính, thường phát sinh nhện đỏ, cần chú ý phòng trừ bằng Decis 0,05%.

(6) Khống chế mùa ra hoa. Để có hoa vào Tết dương lịch và Tết âm lịch, phải áp dụng biện pháp giữ ẩm, trong quá trình trồng; gieo vào tháng 8-9, sau khi có cây con phải giữ nhiệt độ thích hợp, tháng 12 đến tháng 3 năm sau sẽ có hoa nở.

Câu 118. Thuộc dược có những đặc điểm gì ? Có những loài nào ?

Trả lời

Thuộc dược nguyên sản ở Trung Quốc là loài cây thân cỏ sống nhiều năm. Rễ chất thịt, mọc chùm, không có rễ cọc. Thân thẳng, cao 50-80cm. Lá xẻ dạng chân chim. Hoa nở vào tháng 5 (Hình 27), màu sắc hoa đẹp, to, hình giống hoa mẫu đơn, mọc ở đỉnh cành và nách

Hình 27. Hoa thuộc dược

lá, cuống hoa dài. Hạt chín vào tháng 9, hình cầu, chất sáp, màu đen.

Căn cứ vào giá trị sử dụng cây hoa thực được chia ra cây làm thuốc, cây cảnh. Loại cây cảnh lấy hoa là chính, có nhiều loài, màu sắc hoa phong phú.

Dựa vào màu sắc mà chia ra hoa màu trắng, màu đỏ, màu vàng, màu tím. Dựa vào hình hoa chia ra hoa đơn tràng, hoa nhiều tầng tràng. Ngoài ra còn dựa vào sự ra hoa sớm muộn mà chia ra hoa sớm, hoa vừa và hoa muộn.

Câu 119. Trồng, quản lý, nhân giống và phòng trừ sâu bệnh hại cây hoa thực được thế nào ?

Trả lời

Cây thực được ưa ẩm và hơi khô, dễ trồng trên đất cát, 토i xộp, thoát nước, đất trung tính hoặc hơi kiềm. Thực được ưa sáng, tránh nắng, mùa hè ưa mát mẻ, thích mọc nơi nửa bóng nửa sáng, chịu rét, chịu hạn. Trước khi trồng cần bón phân hoai, phân bột xương.

Tưới nước và bón phân thường tiến hành phối hợp nhau, trước mùa hoa 1 tháng và sau hoa nở nửa tháng tưới 1 lần nước. Mỗi lần bón phân tưới nước, phải kịp thời xới xáo đất. Khi có nụ hoa chỉ giữ hoa đỉnh, cắt bớt nụ hoa bên.

Cây thực được kỵ tích nước. Kỳ hoa thực được rất ngắn, chỉ 8-9 ngày, nơi râm mát có thể kéo dài nửa tháng. Sau khi hái hoa cần cắt cuống hoa, tránh tiêu hao

dinh dưỡng. Cuối thu nên bón 1 lần phân, có lợi cho ra hoa năm sau.

Nhân giống hoa thuộc được chủ yếu là tách cây. Yêu cầu mùa tách cây là rất nghiêm khắc. Tốt nhất là vào cuối tháng 9 đến đầu tháng 10, nếu tách cây vào mùa xuân sẽ không có hoa.

Cây thuộc được mọc được 3-4 năm mới tách cây. Phần cây tách phải có 4-5 chồi, cắt bỏ phần rễ thô dưới chồi 5cm, sau đó hong 1-2 ngày, chờ vết cắt khô mới đem trồng. Vùi cây không nên quá sâu, dưới chồi đỉnh 5cm là vừa, sau đó phủ đất tưới nước.

Cũng có thể nhân giống bằng cách gieo hạt, hạt phải thu hái và trồng trong năm vì hạt để lâu sẽ mất khả năng nảy mầm. Nhân giống bằng gieo hạt phải mất 4-5 năm mới cho hoa, sinh trưởng chậm, dễ biến dị.

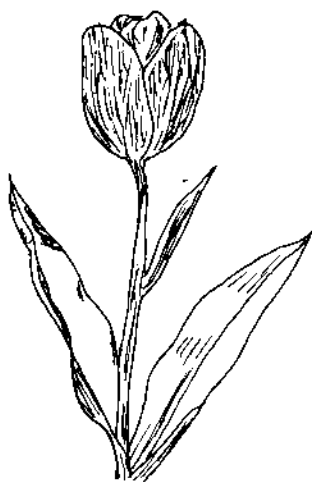
Những bệnh hại thường thấy trên cây hoa thuộc được là bệnh đốm lá, bệnh thối rễ; sâu hại thường thấy là nhện đỏ, rệp ống.

- *Bệnh đốm lá* thường phát sinh vào mùa mưa nóng, trên lá xuất hiện các chấm vàng rồi lan ra thành đốm nâu tròn. Có thể dùng nước Boócđô 0,5% hoặc Zineb 0,1% để phòng trừ.
- *Bệnh thối rễ* chủ yếu do đất tích nước. Sau khi bị bệnh rễ thối đen, có thể dùng rượu 60° rửa sạch rồi trồng lại.
- *Đối với nhện đỏ và rệp ống* có thể dùng Rogor 0,03% hoặc DDVP 0,05% để phòng trừ.

***Câu 120. Trồng, quản lý và phòng trừ sâu bệnh
hại cây hoa úc kim hương như thế nào ?***

Trả lời

Cây úc kim hương thuộc họ hoa Loa kèn, sống nhiều năm, là một loài hoa nổi tiếng thế giới. Cây úc kim hương nguyên sản ở Thổ Nhĩ Kỳ và Địa Trung Hải, khả năng chịu rét mạnh, ưa đất cát tơi xốp, giàu mùn, thoát nước, ngủ nghỉ vào mùa hè, trồng vào mùa thu, mùa đông sinh trưởng trong đất, tháng 3-5 nở hoa. Cát trữ củ ở nhiệt độ 20-25°C (Hình 28).

Hình 28. Hoa úc kim hương

Nhân giống úc kim hương bằng cánh trồng củ con, nuôi đến tháng 2-3 hoa nở; cũng có thể gieo hạt, nhưng phải 4 năm sau mới có hoa, nên dùng cách tách củ để trồng là chính. Đến tháng 6 sau khi lá khô, đào củ bỏ đất bùn, hong khô, cất giữ nơi khô mát. Tiến hành trồng vào vườn hay chậu vào cuối tháng 10. Khi trồng vào đất cự ly hàng là 15cm, sâu 15-20cm, bón đủ phân, phủ đất dày 4cm. Sau khi trồng tưới nước đẫm. Trong thời kỳ sinh trưởng không cần tưới nước, chỉ giữ ẩm vừa, trước mùa đông tưới 1 lần nước. Đến mùa xuân năm sau khi ra lá, để bảo đảm đất ẩm, cách 15 ngày tưới 1 lần. Khi chồi mới

ra, có thể bón 1 lần phân tổng hợp, cho lá to. Sau khi hoa tàn, ngoài việc để cây mẹ lấy hạt, các cây còn lại cần cắt cuống hoa, để tập trung dinh dưỡng cho củ phát triển, lúc đó số lần tưới nước phải giảm bớt. Khi trồng cây úc kim hương vào chậu, phải chọn củ to, mỗi chậu trồng 2-3 củ. Khi đất chậu khô phải tưới nước, không để tích tụ nước. Sau khi mọc lên trên mặt đất cứ 10 ngày tưới 1 lần nước phân loãng, từ khi có nụ hoa đến trước khi hoa nở cần bón thêm 1 lần phân N, P, K. Bình thường cần bỏ chậu nơi có ánh sáng. Nếu đem cây vào phòng ấm có thể làm cho hoa nở sớm vào mùa xuân.

Trong thời kỳ trồng cây úc kim hương ta thường gặp các bệnh như sau: Bệnh thối rễ, bệnh mốc xám, bệnh lụi hoa và các loài sâu: bọ trĩ, rệp, nhện.

Bệnh thối rễ. Cây con và củ sau khi bị bệnh trên lá chết khô. Củ mềm nhũn, trên củ mọc nhiều hạt màu trắng rồi biến nâu. Phương pháp phòng trừ bệnh này chủ yếu là chú ý thông gió, khống chế nhiệt độ 17-20°C; trước khi trồng cần xử lý đất, phát hiện củ bệnh phải nhổ bỏ, dùng Zineb 0,2% phun lên cây còn lại.

Bệnh lụi hoa. Trên tràng hoa xuất hiện các đốm hoặc vân dài, lá cũng bị bệnh này. Bệnh do virus gây ra. Phòng trừ bệnh này kịp thời phun thuốc Rogor 0,1% diệt rệp ống làm lây lan bệnh.

Nhện chân gai. Ở trong đất hoặc củ và làm cho củ thối, lá vàng héo. Phương pháp phòng trừ loại nhện này bằng cách phun Decis 0,1%.

**Câu 121. Cây hoa cẩm chương có
những đặc tính gì ?**

Trả lời

Cây cẩm chương (*Dianthus carrryophyllus*) thuộc họ Cẩm chương. Nguyên sản ở bờ Bắc Địa Trung Hải, Nam châu Âu. Hiện nay được trồng chủ yếu ở các nước Italia, Mêhicô, Hà Lan, Colombia, Nhật Bản, Ixraen, Mỹ và Trung Quốc (Hình 29).

Cẩm chương là loài cây thân cỏ sống nhiều năm, cây cao 60-100cm, thân thẳng, phân nhiều nhánh, lá dài, mép không có răng cưa, phần trên hơi uốn cong, đối xứng, màu xanh xám có phần trắng; hoa mọc 2-3 chùm trên cành hoặc mọc đơn, hình tán có mùi thơm, đài hoa hình ống có 5 cánh, tràng hoa hình quạt, phía trong nhẵn nhéo có màu hồng, màu đỏ, màu tím, màu vàng da cam, màu trắng v.v... và có nhiều loại màu khác nhau trên một hoa.

Hình 29. Hoa cẩm chương

Mùa ra hoa từ tháng 5 đến tháng 10, hoa cẩm chương có 300 loài, chủ yếu có cẩm chương, cẩm chương

bao râu, cẩm chương thiếu nữ. Loài cẩm chương thơm có 1.000 loài biến chủng. Về mặt nghệ thuật người ta dựa vào độ lớn của hoa để phân loại.

Cẩm chương là loại ưa sáng, cường độ thấp nhất là $2,15 \times 10^4$ Lux, cho nên phải đủ ánh sáng mới sinh trưởng tốt. Cẩm chương ưa sống nơi mát mẻ, không chịu nóng, nhiệt độ thích hợp từ 12-20°C. Những loài có màu hoa khác nhau thì yêu cầu nhiệt độ khác nhau, màu vàng 20-25°C, màu đỏ cao hơn 25°C.

Cẩm chương thích nghi với môi trường không khí tương đối khô. Thời gian trồng lý tưởng là mùa hè mát mẻ, độ ẩm thấp, mùa đông thông gió, ẩm.

Cẩm chương ưa đất thịt, hơi kiềm, nhiều mùn, tơi xốp và thoát nước. Đất trồng phải giữ ẩm, tránh liên canh và ngập nước.

Câu 122. Nhân giống cây hoa cẩm chương như thế nào ?

Trả lời

Phương pháp nhân giống cây hoa cẩm chương thường bằng gieo hạt và giâm cành, phần nhiều dùng lai hữu tính.

Gieo hạt: Vào mùa thu, nhiệt độ thích hợp gieo hạt là 18-20°C. Sau khi gieo 1 tuần có thể nảy mầm, nhưng phải qua di chuyển cây và nuôi cây con, sau 2-3 tháng có thể thành cây.

Phương pháp giâm cành: Cành giâm nên chọn trên cây mẹ, cây mẹ phải là giống nguyên chủng. Nếu nguồn khác phải là cây có những chồi bên và có những điều kiện sau:

- 1) Tuổi phải vừa phải.
- 2) Tính chất nở hoa phải tốt.
- 3) Chỗ lấy cành phải không chế dưới 6 đốt.
- 4) Chỉ số phân đoạn là 0.

Nếu coi nhẹ 4 điểm trên sẽ gây ra hiện tượng không phân hóa chồi, giảm chất lượng cây con. Hệ số nhân giống của cây mẹ lấy cành là 1/25 đến 1/30 là vừa. Thời gian trồng cây mẹ phải căn cứ vào số lượng cành và thời gian cây con. Nói chung vào tháng 10-12 đến mùa xuân năm sau là dùng cây con. Mật độ trồng là 10-15cm, kỳ sản xuất cây mẹ thường là 12-13 tháng. Giống cây quá già thì tính chống chịu giảm xuống.

Câu 123. Quản lý, tỉa cành cây hoa cẩm chướng như thế nào ?

Trả lời

Đối với hoa cẩm chướng quản lý cây mẹ là rất quan trọng và phải chú ý mấy điểm sau đây:

- Đất trồng phải được xử lý, khử trùng bằng xông hơi, phải đủ lượng mùn và nước phân tốt mới bảo đảm đủ dinh dưỡng cho cây sống.
- Phải định kỳ phun thuốc phòng trừ bệnh hại.
- Sau khi nhân giống cây mẹ từ 15-20 ngày, cây cao được 20-40cm phải hái ngọn chỉ để cây cao 10cm (4-5

chối), làm cho cây mọc nhiều cành bên và khống chế chiều cao cây 20-30cm.

- Mỗi tuần lấy một chồi khỏe để làm cành giâm, đồng thời phải cắt bỏ những chồi yếu.
- Góc cành giâm phải có vỏ của thân, nhưng không làm tổn thương cây mẹ, phải tránh dùng dao có nấm, vi khuẩn gây vết thương.
- Giữ sinh trưởng tốt cho cây mẹ, mùa sinh trưởng phải bón phân. Mỗi ha bón 15 kg NH_4NO_3 , 45kg KNO_3 , 5kg B, 35kg $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ pha chế thành dung dịch theo tỷ lệ 10-8, 4-6 tuần phun 1 lần.

Khi thu thập cành giâm tốt nhất là chồi bên mọc 2-3 đốt (đốt ngắn) ở giữa thân, nếu hái dưới thân thì sinh trưởng yếu, khả năng ra rễ kém. Những cành giâm quá dài phải cắt bớt để 6-8 lá, dài khoảng 8-10cm. Trước lúc giâm phải xử lý bột ra rễ IBA hoặc NAA để xúc tiến ra rễ. Nếu chưa giâm ngay phải bỏ cành giâm vào kho lạnh, nhiệt độ 1°C và phủ vải ướt, như vậy có thể duy trì được 2-3 tháng không bị hỏng. Phương pháp này có thể thu hái cành giâm ở thời gian khác nhau và tiến hành nhân giống giâm cành cùng một lần để dễ quản lý.

Thời gian giâm cành về mặt lý luận có thể tiến hành bất cứ thời gian nào trong năm nhưng do nhiệt độ, nhu cầu của thị trường có thể giâm cành vào cuối tháng 9 đến cuối tháng 4 năm sau và tốt nhất vào tháng 11 và tháng 3 năm sau.

Vào mùa hè trong điều kiện đủ ánh sáng phải phun nước để đạt được hiệu quả giâm cành. Ở vườn ươm giâm

cành vào mùa đông phải tìm cách tăng nhiệt độ để xúc tiến ra rễ.

Thông thường trồng cắm chường nửa năm ở vườn, nửa năm ở trong lều, mùa hè phải căng lưới màu đen. Đối với lều sử dụng lâu năm, để tránh tích tụ nước có thể đào hố sâu 15cm.

Mật độ trồng 25x25cm hoặc 30x30cm, mỗi mét vuông có thể trồng 10-15 cây, lúc trồng phải trồng nông. Từ lúc trồng đến lúc ra hoa ngắn nhất là 100-110 ngày, dài nhất là 150 ngày. Cần căn cứ vào nhu cầu của thị trường mà điều chỉnh thời gian trồng.

Câu 124. Khi hái ngọn cây hoa cắm chường cần chú ý những điểm gì ?

Trả lời

Hái ngọn có thể quyết định số lượng hoa, thời kỳ ra hoa và trạng thái sinh lý của cây. Thông thường phải cắt ngọn từ gốc lên 6 đốt. Trong sản xuất thường áp dụng 4 phương pháp, phương pháp hái ngọn khác nhau sẽ ảnh hưởng đến sản lượng, chất lượng và thời gian ra hoa.

- Hái ngọn đơn: Hái đỉnh ngọn cây có thể mọc 4-5 cành, thời gian ra hoa có thể ngắn nhất.
- Hái ngọn nửa đơn: Sau khi hái ngọn chính, cành bên mọc đủ dài, trên mỗi cây lại hái một nửa cành. Như vậy trên mỗi cây có 2-3 ngọn bên. Phương thức này làm giảm bớt lượng hoa lần đầu nhưng lượng hoa ổn định tránh được lúc nhiều hoa lúc ít hoa.

- Hái ngọn đôi: Sau khi hái ngọn chính, cành bên mọc đến độ dài nhất định thì hái toàn bộ cành bên. Phương pháp này trong cùng một thời gian sẽ hình thành rất nhiều cành hoa, số lượng hoa tập trung, nhưng dễ làm cho cành hoa lần sau yếu nên trong thực tế ít dùng.
- Hái ngọn đơn và bỏ cành dài: Lúc đầu giống như hái ngọn đơn rồi tiến hành bỏ các cành dài, sau khi mọc 2 tháng phải thường xuyên loại bỏ cành dài. Như vậy sẽ giảm bớt được lượng hoa ra sớm và trong nhiều năm bảo đảm luôn có hoa, nâng cao sản lượng.

Hái ngọn lần đầu sau khi trồng khoảng 30 ngày, cây con mọc được 6-7 đốt. Tránh hái vào sáng sớm, chiều tối hoặc lúc có mưa, phải hái từ gốc lên 5-6 đốt và giữ cây ổn định. Khi cắt lần thứ 2 phải tiến hành lúc cành bên mọc 5-6 đốt và giống như cách thứ nhất.

Sau khi hái ngọn cành bên bắt đầu sinh trưởng và uốn cong ra ngoài phải căng dàn để giữ cây. Cứ 15cm một tầng dàn, cự ly các tầng dàn là 25cm, trong quá trình sinh trưởng phải căng 2-3-4-5 tầng dàn lưới.

Câu 125. Quản lý phân và nước đối với cây hoa cẩm chướng như thế nào ?

Trả lời

Cây con sau khi trồng phải tưới nước, để bộ rễ và đất tiếp xúc, nâng cao tỷ lệ sống, nhưng đất quá ẩm dễ làm cho cây thối, nhiệt độ cao cũng vậy. Cho nên sau khi

trồng không lâu phải tiến hành tưới nước bên hàng cây để bộ rễ tiếp xúc đất.

Thông thường khi nhiệt độ 15°C , cây sinh trưởng nhanh không lo có bệnh thối rễ, nên tăng lượng tưới nước. Nhưng vào mùa đông do nhiệt độ ban đêm và ban ngày sai khác nhau, lượng nước tưới phải được khống chế. Mùa hè nên tưới vào sáng sớm hoặc chiều tối, mùa đông tưới vào buổi trưa.

Bón phân lót phải đủ, bón thúc phải loãng. Phương pháp bón phân khoa học nên định kỳ phân tích dinh dưỡng lá để điều chỉnh tỷ lệ các chất trong phân bón thúc.

Khi thiếu nhiều nguyên tố vi lượng, mặc dù cây chưa xuất hiện triệu chứng bệnh nhưng sinh trưởng của cây vẫn bị ảnh hưởng.

Thường cây hoa cẩm chương thiếu B, biểu hiện ở đốt ngắn, cuối thân hơi thô, bệnh nặng làm cho hoa biến dạng. Trong mùa hè nóng nực thường ít có hiện tượng thiếu B, dùng dung dịch có Ca, K, P, B để bón.

Trong khi bón phân mùa đông phải bảo đảm cho cây sống trong điều kiện ẩm áp, cần lượng phân gấp 3 lần mùa hè.

Lượng phân hóa học bón thúc pha loãng trong 1.000 lít nước như sau: 245g $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$, 411g KNO_3 ; 82g NH_4NO_3 ; 164g MgSO_4 , 82g axit phosphoric, 41g cát B, 2-3 tuần bón 1 lần. Ngoài ra trong điều kiện khắc nghiệt có thể bón thêm nước giải 0,1%, KH_2PO_4 0,2-0,3%, hiệu quả rất tốt.

Câu 126. Các biện pháp chăm sóc cây hoa cắm chướng thế nào ?

Trả lời

Ngoài các biện pháp quản lý nước phân, nhiệt độ, ẩm độ, vấn đề ánh sáng cho cây hoa cắm chướng cũng rất quan trọng. Ta cần chú ý các biện pháp sau:

Tỉa cành hái ngọn. Hoa cắm chướng sau khi cắt ngọn, sẽ nảy các chồi bên, ngoài việc giữ lại 3-6 cành hoa, các chồi bên có thể cắt đi để giảm cành, cung cấp cho lứa sau. Các chồi bên yếu và cao cũng phải cắt bỏ, nếu không sẽ ảnh hưởng đến quang hợp và thông thoáng. Những nụ hoa trên cành hoa nở, chỉ để lại 1 hoa to làm giống, các chồi bên giữa đốt thứ 6 tính từ gốc nên bỏ đi. Khi đường kính chồi đỉnh được 15mm, từ chồi to đầu tiên trở xuống cũng cần hái đi. Việc tỉa chồi là việc làm liên tục, nên 7-10 ngày tiến hành 2 lần.

Để đáp ứng nhu cầu sản xuất năm sau, năm đầu tiên phải tiến hành tỉa thưa, thời gian tỉa thưa vào cuối tháng 6, khi cây đã cao được 25-30cm. Trước khi cắt bỏ 1 tuần phải ngừng tưới nước, sau khi cắt mới tưới. Cây con năm thứ 2 rất ít phải tỉa.

Đề phòng nứt dài hoa. Nứt cuống và dài là do môi trường không thuận lợi, như: nhiệt độ, nước trong đất. Nhất là loại hoa to có đến 60 tràng dễ bị nứt. Khi nhiệt độ thấp lượng nước tưới nhiều hoặc phân bón nhiều, tỷ lệ N, P, K không thỏa đáng, nhất là P quá nhiều dễ dẫn đến nứt cuống và dài hoa. Để hạn chế điều này cần điều chỉnh

nhệt độ trong lều, ban ngày phải thoáng gió, tưới vừa nước, không khô quá hoặc ẩm quá. Trong 1 -2 tuần khi có hoa cần lấy giấy nilông buộc lại hoặc khi nụ hoa to bằng hạt đậu dùng Streptomycin 30×10^{-6} (30ppm) để xử lý.

Luân canh và cây ải. Trồng cây hoa cẩm chương phải luân canh để tránh bệnh hại. Cần luân canh với các loài cây có rễ nông. Đất trồng cây hoa cẩm chương cũng có thể có thời gian cho đất nghỉ và cây ải. Thời gian đất nghỉ là vào tháng 7-8, mùa đông vào tháng 12-2.

Câu 127. Muốn hoa cẩm chương nở quanh năm phải làm gì ?

Trả lời

Muốn có hoa cung cấp liên tục cho thị trường ta phải lập kế hoạch trồng, chăm sóc hái ngọn, quản lý nhiệt độ thật hợp lý.

Chọn loại hoa. Có thể nhập nội một số loài hoa của các nước Hà Lan, Đức chọn ra loài hoa mọc trong điều kiện nhiệt độ cao và nở hoa lâu. Một loại khác yêu cầu nhiệt độ thấp có thể qua đông.

Lập kế hoạch trồng. Lập mô hình trồng hoa khổng chế thời gian hoa nở là một vấn đề kinh tế. Ta có thể tham khảo cách lập của một số vùng trồng hoa như sau:

- Trồng vào tháng 1-2: Tiến hành hái ngọn 2 lần, sẽ có hoa vào tháng 7, nhiều vào tháng 8-9; sau 4 tháng có hoa lứa thứ 2; 5-6 tháng có hoa lứa thứ 3 cho đến tháng 7.

- Trồng vào tháng 2-3: Chủ yếu là cắt hoa, không tiến hành hái ngọn, tháng 6 hoa nở, nửa tháng 6 kết thúc.
- Trồng vào tháng 4-5: Trồng được nhiều cự ly cây và hàng là 15x15, 15x20, 15x18. Hái ngọn 2 lần, ta sẽ có hoa vào tháng 11 đến tháng 3-4. Mùa này vào dịp tết nên tiêu thụ nhiều.
- Trồng vào tháng 6-7: Lần này chủ yếu là phục vụ lễ Nôen, Tết dương lịch và âm lịch. Đặc điểm của loại này là cho hoa ngắn, hiệu ích cao, nhưng cũng khá nguy hiểm vì có khi nhiệt độ ban ngày cao, ảnh hưởng đến tỷ lệ sống. Cho nên trước khi trồng phải trồng giả, di cây, che bóng; sau khi trồng phải hái ngọn 2 lần hoặc tăng mật độ, 1 lần hái ngọn, để bảo đảm sản lượng. Mùa đông phải tăng cường quản lý nhiệt độ.
- Trồng vào tháng 9-10: Phương pháp này thường trồng hoa trong nhà kính, tháng 6 đưa cây con ra vườn trồng giả vào chậu dinh dưỡng rồi trồng vào đất vườn hoặc lều. Tháng 9 phải hái ngọn 1 lần, đầu tháng 10 hái lần thứ 2, để mỗi cây 5-6 cành. Tốt nhất tiến hành vào lúc cây cao 20-25cm, để Tết dương lịch có hoa bán.
- Trồng vào tháng 11-12: Lúc này khí hậu mát lạnh, tỷ lệ sống cao, 15-20 ngày hái ngọn lần đầu. Tháng 1 năm sau hái lần 2; mỗi cây để 4-5 cành. Cự ly cây trồng là 20x20cm, tháng 5-6 sẽ có hoa bán và đến tháng 11 lại có hoa lần thứ 2.

Quản lý nhiệt độ. Do nhiệt độ cao của mùa hè, cần phải che bóng, kết hợp với phun nước để giảm nhiệt độ. Mùa đông nhiệt độ thấp hơn 10°C trong lều cần làm 2 lớp tấm

nilông, tăng trong dùng màng đất để giảm giá thành. Cần tăng ánh sáng vì cây hoa cẩm chương rất nhạy cảm với ánh sáng, nhưng rút ngắn hoặc kéo dài thời gian chiếu sáng đều có thể tăng nhanh sinh trưởng và phân hóa chồi hoa, cho hoa sớm hơn.

Tính toán kỳ ra hoa và cách khống chế. Thông thường ta dựa vào bảng sau để tính toán thời kỳ ra hoa:

- Tháng 4-6 ngừng hái ngọn, kỳ hoa nở rộ là 80-95 ngày.
- Giữa tháng 7 ngừng hái ngọn, kỳ hoa nở rộ là 120 ngày.
- Giữa tháng 8 ngừng hái ngọn, kỳ hoa nở rộ là 180 ngày.

Trong thực tế ảnh hưởng đến kỳ nở hoa còn một số nguyên nhân khác, trong đó phản ứng nhiệt độ là nhạy cảm nhất. Trong điều kiện nhiệt độ tự nhiên nếu chỉ dựa vào thời gian hái ngọn để tính thời kỳ ra hoa vẫn chưa toàn diện, chủ yếu bởi vì nhiệt độ không thông qua sự khống chế của con người. Ngoài ra nếu lệch về bón nhiều đạm, cũng có thể kéo dài thời kỳ ra hoa. Các nhân tố nhân tạo và tự nhiên cần phải xem xét toàn diện mới tính toán chính xác.

Câu 128. Cây hoa cẩm chương thường gặp những loài sâu bệnh hại nào? Cách phòng trừ chúng như thế nào?

Trả lời

Sâu bệnh hại cây hoa cẩm chương khá nhiều. Bệnh hại thường gặp là bệnh do vi khuẩn như: Bệnh khô héo,

bệnh đốm lá, bệnh xoắn tràng hoa. Bệnh do nấm gây ra như: bệnh khô héo, bệnh thối rễ, bệnh đốm lá, bệnh đốm hoa, bệnh gỉ sắt, bệnh thối hoa, bệnh thối cành, bệnh thối nhụy... Bệnh do virus gây ra có bệnh khô vằn, bệnh khảm lá, bệnh đốm vòng...

Phương pháp phòng trừ chung các bệnh đó là: chọn cây chống chịu bệnh, nhổ cây bệnh, phun thuốc phòng trừ và xử lý đất.

Những loài sâu hại cây hoa cẩm chướng có: Nhện đỏ, rệp ống, bọ trĩ, sâu xám, dế mèn. Có thể phun thuốc hoặc dẫn dụ. Đối với nhện đỏ dùng Decis 0,05%, với rệp ống dùng Orthene 0,1%, 1 tháng phun 1 lần, với bọ trĩ dùng Furadan 3% bón vào lỗ bộ rễ, mỗi lỗ bón 5g; với bọ hung dùng thuốc dầu sữa Dimecron 0,1% tưới vào gốc cây.

Câu 129. Khi hái hoa cẩm chướng cần chú ý những gì? Nhuộm màu hoa như thế nào?

Trả lời

Đối với hoa mùa hè mỗi ngày hái 1 lần, hoa mùa đông mỗi tuần 1 lần. Nên dựa vào thời tiết để thu hái hoa, nhiệt độ thấp chỉ hái 5, 6 lần; nhiệt độ cao thì hái 4 lần. Nếu chưa bán ngay ra chợ thì tìm cách cất trữ, xử lý, nên bọc hoa vào các túi kín. Sau khi hái cần phải phân cấp từng bó, sau khi cắt hoa biến đổi mạnh, sau đó bó thành bó, cắt bỏ phần thừa, bỏ vào thùng nhựa đựng dung dịch bảo quản ấm 37°C trong 2-4 giờ. Nhiệt độ trong

phòng là 21°C, lượng ánh sáng là 10,8 lux, sau đó chuyển vào kho lạnh nhiệt độ 0-2°C trong 12-24 giờ, sau đó mới đem ra thị trường bán. Trước khi mang ra chợ cần ngâm 12-18 giờ trong nước đường 10%, để tăng dinh dưỡng cho cành hoa.

Đối với hoa tự nhiên, một số hoa chưa bảo đảm màu sắc theo ý muốn, có thể nhuộm màu hoa. Thuốc nhuộm được hòa với nước ấm 37°C, thêm vào một ít chất hút ẩm, để tăng tốc độ di chuyển thuốc màu trong thân, trước khi nhuộm mấy giờ, cành hoa phải ngâm trong nước, lấy ra cắm vào thùng thuốc nhuộm, cành hoa phải được cắt lần nữa, chỉ cần ngâm 20-40 phút là được. Thời gian nhuộm cành hoa phải tùy theo cành dài hay ngắn, mức độ nhuộm đậm hay nhạt.

Câu 130. Cây hoa cẩm chương nhưng có những đặc điểm gì? Nhân giống và trồng cây thế nào?

Trả lời

Cẩm chương nhung (*Dianthus chinensis*) còn gọi là cẩm chương 5 màu, cẩm chương Mỹ, cẩm chương bao nhung, thuộc họ Cẩm chương; nguyên sản ở châu Âu, sau trồng ở Mỹ, nhiều nước dẫn giống từ Mỹ. Cẩm chương nhung là cây thân cỏ sống nhiều năm, thường là cây 2 năm. Cây cao 60cm, thân thẳng, ít phân cành. Lá đơn mọc đối, hình kim rộng, hoa nhỏ, nhiều, cuống ngắn, hoa tự dạng đầu mọc thành tán. Hoa màu đỏ, trắng, tím, tím sẫm. Hoa nở vào mùa xuân, mùa hè. Dễ lai tạo thành nhiều loài.

Cắm chướng nhưng ưa nơi cao ráo đủ sáng, thông gió, chịu rét sợ nóng. Cây chịu hạn, sợ ẩm ướt. Yêu cầu đất nhiều mùn, tơi xốp, có chất vôi.

Cắm chướng nhưng có thân thấp nhiều hoa, màu hoa tươi có thể trồng chậu và trồng hoa cảnh. Cây có thể làm thuốc.

Gieo hạt và giâm cành là phương pháp thường dùng để nhân giống cắm chướng nhưng. Không nên tiến hành muộn hơn tháng 9 sẽ làm cho cây thấp nhỏ, năm sau không có hoa. Khi giâm cành có thể cắt cành già dài 6cm, mùa xuân cắm vào cát là có thể ra rễ. Gieo hạt phải qua 10 tuần mới mọc cây con và chuyển vào chậu. Chậu cần được phủ tầng thoát nước.

Khi trồng cây vào chậu ta cần chú ý kỳ sinh trưởng yêu cầu nhiệt độ 10-20°C. Mùa đông chú ý chống rét. Trong mùa trồng phải hái ngọn 2 lần, để xúc tiến ra cành. Phải chú ý giữ ẩm, nhưng không nên tưới nhiều nước, bón ít phân, 20 ngày bón phân 1 lần. Sau khi cắt hoa, 1 tuần bón phân 1 lần để thu hái hoa lần sau. Về mùa hè, nhiệt độ cao cần chú ý che bóng, thông gió, để phòng nóng ẩm gây hại cho cây.

***Câu 131. Nhân giống cây anh đào mỹ nữ,
nuôi và bảo vệ cây như thế nào ?***

Trả lời

Cây anh đào mỹ nữ (*Lantana camara* Linn.) thuộc họ Đuôi ngựa, sống nhiều năm, thường trồng 1-2 năm.

Cây cao 20cm, cành chia ra ngoài dạng cây nho, cành dày, hoa nhiều và dạng bông nhưng hoa nở dạng tán. Hoa màu trắng, đỏ, lam, xanh tuyết, hồng... Mùa ra hoa vào tháng 5-11, thích hợp cho trồng hoa làm cảnh (Hình 30). Anh đào mỹ nữ nguyên sản ở Brazil, Peru, Nam Mỹ, ưa khí hậu ẩm, ẩm; ưa sáng; yêu cầu đất đai không nghiêm khắc; không chịu rét lắm nhưng mùa đông ở một số vùng Nam Trung Quốc, tiến hành che bóng có thể qua đông.

Nhân giống cây hoa anh đào mỹ nữ bằng gieo hạt và giâm cành. Giâm cành rất dễ sống, có thể tiến hành suốt mùa sinh trưởng. Gieo hạt vào mùa xuân, thu hái hoa vào tháng 7; gieo vào mùa thu tháng 5 năm sau hoa nở. Thông qua gieo hạt ta có thể thu được các loại hoa có màu khác nhau.

Cây hoa anh đào mỹ nữ có sức sống khỏe dễ trồng.

Hình 30. Hoa anh đào mỹ nữ

Trong thời kỳ ra hoa, nhiệt độ cao, lượng nước mất đi nhiều, cần chú ý tưới nước và bón phân. Mùa mưa nhiều cành dài, hoa nở ít, cần chú ý cắt ngọn, để cho nhiều cành bên và nhiều hoa. Sau khi tỉa thưa bón 1-2 lần phân.

Cây sinh trưởng 1 năm rễ hóa gỗ, sinh trưởng yếu, hoa mọc thưa, mùa xuân cần đào thải cây già.

***Câu 132. Nuôi trồng và quản lý cây
cỏ cát tường thế nào ?***

Trả lời

Cỏ cát tường còn gọi là cỏ quan âm, lan rừng thọ, thuộc cây cỏ sống nhiều năm. Cây cao 20cm, rễ củ, chỗ đốt mọc rễ; lá dạng lưỡi kiếm; hoa mọc trên chùm lá, trong trắng ngoài đỏ tím, có mùi thơm. Kỳ hoa nở là tháng 8-9 (Hình 31).

Cỏ cát tường nguyên sản ở Nam Trung Quốc, thường mọc nơi khe suối bóng râm, ưa ẩm, ẩm. Yêu cầu đất không nghiêm khắc, chỉ cần đất thoát nước tốt, có mùn là đủ. Do ưa bóng nên cây mọc thấp, bộ rễ phát triển, nảy chồi quanh rễ mạnh. Chúng mọc nhiều trong rừng. Nuôi chậu hoặc nuôi trong nước cũng phải đưa vào phòng.

Trồng cây cỏ cát tường bằng cách tách cây trước khi nảy chồi vào tháng 3. Mỗi chùm cây có 3-4 cây, khi trồng

Hình 31. Cỏ cát tường

chậu có thể phủ lá hoai 2 phần, đất vườn và cát 1 phần, chậu để nơi nửa bóng. Đất quá khô hoặc quá ẩm đều dễ làm cho lá bị khô, cho nên lúc chăm sóc cần chú ý giữ đất ẩm, nếu không khi khô cần phải phun nước, mùa hè tránh phơi nắng. Khi lá mới mọc, mỗi tháng bón phân 1 lần, lúc bỏ chậu vào phòng cần chú ý giữ mặt lá sạch. Nếu quá râm nửa tháng phải chuyển ra ngoài nuôi một thời gian.

Câu 133. Nuôi trồng bảo vệ cây bách cuốn thế nào ?

Trả lời

Cây bách cuốn (*Selaginella* spp.) còn gọi là cỏ trường sinh, cỏ hoàn hồn, thuộc họ Bách cuốn, mọc thành cụm trên đá, cây cao 10cm, thân thẳng, to, đỉnh phân nhánh hình quạt giống như lá bách, nên gọi là bách cuốn. Khi trời khô lá cuốn như đầu chim, sau khi gặp nước lại hồi phục lại như ban đầu (Hình 32).

Hình 32. Cây bách cuốn

Bách cuốn nguyên sản ở Trung Quốc; mọc nơi hoang mạc đỉnh núi trọc, trong kẽ đá, nơi rất khô hạn, chịu rét, thoát nước. Người ta nhân giống cây bách cuốn bằng cách tách cây hoặc gieo hạt đều dễ thành công,

phương pháp giống như trồng quyết. Bách cuốn có sức sống rất mạnh, khi trồng nên dùng chậu cạn và nhỏ, đất chậu có thể dùng đất lá và đất cát, nuôi nửa bóng và ánh sáng tán xạ.

Trong mùa sinh trưởng mỗi tháng bón 1-2 lần phân hữu cơ, nhưng sau khi bón phân, phải dùng nước tưới rửa sạch lá. Mùa đông chỉ cần để trong điều kiện nhiệt độ 0°C, thì có thể qua đông an toàn.

Câu 134. Dền răng ngựa có những đặc tính gì, nuôi trồng như thế nào ?

Trả lời

Dền răng ngựa (*Portulaca pilosa* Linn.) là một loài hoa lớn, sống nhiều năm. Thân màu tím lá dày chất thịt, dạng kiếm, hình trứng ngược. Hoa lớn màu đỏ, có loại màu vàng, mùa hoa nở tháng 5-11. Quả rụng sớm, khó chín (Hình 33). Dền răng ngựa có tính chống chịu khỏe, ưa sáng, chịu hạn, ưa nhiệt độ cao đất nghèo dinh dưỡng, thời gian hoa nở rất dài, ngược lại trời mưa phùn hoa nở ít hoặc không ra hoa. Mặc dù sống nơi đất nghèo nhưng có đất mùn,

Hình 33. Hoa dền răng ngựa

bón phân, cây sinh trưởng tốt hơn, trong mùa hoa bón mỗi tuần 1 lần phân cung cấp đủ nước, tránh nước đọng.

Cây dền răng ngựa được nhân giống bằng giâm cành. Trong mùa sinh trưởng cắt cành cắm, không cần che bóng, sau 1 tuần là có rễ mọc. Có thể giâm cành vào chậu, sau 1 tháng là có thể có cây xanh, về sau hoa không ngừng mọc. Nếu hái ngọn, xúc tiến phân cành, có thể thu được nhiều cành hoa.

Dền răng ngựa rất sợ rét, mùa đông lạnh phải chuyển chậu vào nhà để qua đông. Mùa đông cây mẹ có nhiều cành lá, không thoáng gió dễ gây ra hiện tượng thối rễ.

Do cây mẹ qua đông nên giâm cành vào tháng 8-9, đầu tháng 11 di chuyển vào phòng, giữ nhiệt độ trên 7°C, tưới đều nước. Tháng 5 năm sau cây nở hoa, giữa tháng 6 bước vào kỳ sinh trưởng mạnh.

Câu 135. Nuôi trồng cỏ tai hổ như thế nào ?

Trả lời

Cỏ tai hổ (*Salifraga atolonifera* Meerb.) là cây thường xanh sống nhiều năm, mặt lá phủ lông nhung, có vân trắng, mặt lưng và cuống lá màu tím, giữa nách lá có thân nhỏ trên thân mọc cây mới. Hoa màu trắng, tràng dài, trên có 2 tràng nhỏ, dưới có 2 tràng to, thường có các loại cỏ tai hổ màu xanh, màu đỏ, màu đốm đỏ...

Cỏ tai hổ phân bố rất rộng, có thể trồng quanh năm. Đất trồng chậu gồm đất lá, cát trộn với nhau. Sau khi

trồng mang vào nơi râm mát ẩm, hướng mặt trời, phải thường xuyên phun nước xung quanh cây. Mùa hè nắng nóng phải mang vào nhà, mùa hoa cần bón 1 lần phân N. Chậu không cần đục đáy để tăng độ ẩm.

Câu 136. Cách nhân giống cây lê phượng đỏ như thế nào ?

Trả lời

Cây lê phượng đỏ (*Vriesea polmannii*) thuộc họ Lê phượng, nguyên sản ở châu Mỹ và các quần đảo Tây Ấn Độ, hiện nay trên khắp thế giới đều nuôi trồng.

Lê phượng đỏ là cây thường xanh, sống nhiều năm. Cây mọc thẳng, cao 20-30cm; lá mỏng, màu xanh, lá hình tuyến rộng, dài 25-30cm, rộng 3-4cm, mép lá nhẵn, không gai, chòm lá bao thành dạng phễu, giữa cây mọc lên thân hoa, trên thân có 1 hoặc chòm cành hoa, hoa tự bông phức, thân hoa

Hình 34. Hoa lê phượng đỏ

dài 30cm, cao hơn ngọn lá, mảnh bao màu đỏ tươi, đỏ sẫm, đỏ da cam. Phiến bao mọc hoa nhỏ màu vàng (Hình 34). Kỳ hoa nở là tháng 2-3. Hiện có khoảng 250 loài. Phần lớn chúng sống phụ sinh, trong đó thường thấy nhất là loài lê phượng vân da hổ (*V.splendens*).

Lê phượng đỏ ưa sáng. Mỗi ngày phải có 3-4 giờ dưới nắng, có lợi cho việc nở hoa; ưa nóng ẩm, sinh trưởng trong điều kiện nhiệt độ 20-27°C, mùa đông nhiệt độ tốt nhất là 10°C. Đất không nên quá ẩm, nhưng yêu cầu không khí ẩm khoảng 60%.

Nhân giống cây này bằng cách tách cây, cũng có thể dùng phương pháp nuôi cấy mô. Phương pháp gieo hạt phải thông qua thụ phấn nhân tạo mới kết hạt.

Phương pháp tách cây được tiến hành sau khi cây mẹ có hoa khô héo, gốc cây mẹ có chồi nhỏ, thể chồi mọc được 5-8cm, dùng dao cắt, cắm vào cát sạch, bỏ vào nơi râm mát, ẩm, nhiệt độ 20-28°C, sau 1 tháng mọc rễ lên cây và đem trồng vào chậu. Hiện nay do nhu cầu thị trường người ta đã nuôi cấy mô để trồng hàng loạt.

Câu 137. Cách trồng cây lê phượng đỏ vào chậu thế nào ?

Trả lời

Trước hết phải bổ sung tầng thoát nước, sau đó chọn giá thể xốp, thoáng khí để trồng. Giá thể thường dùng là than bùn, lá cây hoai vữa, cát hoặc dùng than bùn đất vườn. Như vậy ta có đất hơi chua, có lợi cho sinh trưởng, 2-3 năm sau thay chậu 1 lần. Khi trồng cây vào chậu ta cần chú ý những điểm sau:

Cần phân biệt kỳ sinh trưởng và kỳ ngủ nghỉ để quản lý. Các tháng 3-10 là kỳ sinh trưởng, nên giữ nhiệt độ cao, ẩm; nhiệt độ mùa hè là 20-30°C, độ ẩm là 65-75%

mới thích hợp với điều kiện sinh trưởng. Hiệu quả phun nước tốt hơn hiệu quả tưới nước, tăng phun nước cho lá. Mùa đông cây bước vào mùa ngủ nghỉ, ánh sáng yếu, nhiệt độ thấp 10-18°C, lúc này không nên phun nhiều nước, tránh thối rễ.

Cung cấp phân, cần chú ý ngoài việc chọn giá thể có lượng mùn cao, trong mùa sinh trưởng cứ 20 ngày bón 1 lần phân, dùng phân hữu cơ hoặc phân tổng hợp chứa N, P, K. Khi bón phân do bộ rễ chưa phát triển, lá và ngọn cây hút nước nhiều hơn rễ, nên cần tiến hành phun nước phân vào lá, sau tưới vào chậu để phòng thối ngọn. Mùa đông không cần bón phân.

Câu 138. Đặc điểm chủ yếu của cây hoa tai thỏ ?

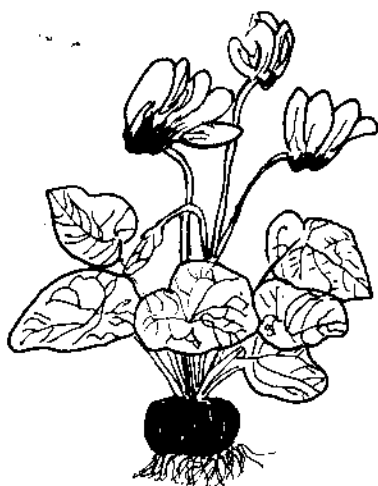
Trả lời

Cây hoa tai thỏ (*Cyclamen persicum*) thuộc họ hoa Báo xuân, nguyên sản ở Nam Âu và Địa Trung Hải, nay phân bố khắp thế giới, các thành phố duyên hải Trung Quốc đều nuôi trồng.

Cây hoa tai thỏ thuộc cây thân cỏ rễ củ, sống nhiều năm, có củ chất thịt, cây cao 30cm, lá mọc ở đỉnh giữa củ, hình quả tim, mép có răng cưa, màu xanh sẫm, có đốm màu trắng hoặc trắng xám, mặt lưng màu đỏ tím.

Hoa mọc từ giữa chum đỉnh lá, cuống hoa dài, hoa mọc đơn tựa như tai thỏ, màu đỏ sẫm, đỏ hồng, hồng, tím nhạt, trắng ngọc. Một số loại có mùi thơm (Hình 35). Quả đậu, hạt nhiều cạnh, mỗi quả có 40-50 hạt.

Hoa tai thỏ có rất nhiều biến loài, trở thành loại hoa trồng chậu hiện đại nổi tiếng trên thế giới. Biến loài thường là những loài hoa to, tràng hoa nhẵn, tràng trùng lặp, lá bạc, loại mùi thơm...

Hình 35. Hoa tai thỏ

Cây hoa tai thỏ ưa mát, ưa sáng, sợ ánh nắng, nhiệt độ cao và sợ rét; sợ tích nước, ưa thoáng gió, sợ khò, ưa đất tơi xốp, bón phân loãng; sợ phân đặc và phân tươi. Độ chua là pH 6-7. Ngoài ra, lá nhiều thì nhiều hoa, lá to thì nở hoa muộn; mùa đông bổ sung CO_2 có thể tăng nhanh sinh trưởng và ra hoa. Kỳ hoa nở rộ là tháng 12 đến tháng 5 năm sau.

Câu 139. Cách nhân giống và trồng hoa tai thỏ vào chậu như thế nào ?

Trả lời

Nhân giống cây hoa tai thỏ thường bằng phương pháp gieo hạt, thời gian gieo thích hợp là tháng 9-10, nhiệt độ thích hợp cho sự nảy mầm là $18-20^{\circ}\text{C}$. Chọn hạt giống thuần, ngâm dung dịch HgCl_2 0,1% trong 30 phút, rửa sạch, rồi bỏ vào chậu nông hoặc hòm gỗ.

Dưới đáy chậu bỏ một tầng thoát nước, giữa phủ lớp hạt thô dày 3-4cm, trên bỏ cát mịn dày 1-2cm. Sau khi gieo phủ lớp đất dày 0,5-0,7cm, rồi để nước ngấm vào. Sau 2 tuần là ra rễ, sau 4-5 tuần mọc lá mầm. Khi cây con mọc đều, chuyển ra sáng, thoáng gió, tránh bệnh thối rễ và chăm sóc.

Ngoài ra còn dùng phương pháp nuôi cấy mô để nhân giống. Nuôi cấy mô được tiến hành khi củ nảy chồi mới. Mỗi phần cắt một chồi và củ, rồi bôi bột lưu huỳnh hoặc tro bếp vào mặt cắt, để nơi khô mát để trồng.

Câu 140. Cần chú ý những gì khi trồng và chăm sóc cây hoa tai thỏ ?

Trả lời

Vào tháng 11-12, đưa cây con vào chậu nhỏ có đường kính (miệng chậu) 10cm, đường kính củ phải để lộ ra khỏi mặt đất 1/3; tháng 3-4 năm sau có thể thay chậu có đường kính 15cm, để củ lộ ra 2/3. Đất nuôi phải là đất giữ nước và thoáng khí, có thể dùng 40% đất lá mục, 40% đất vườn, 10% tro trấu, 10% bột phân bò, trộn lại.

Thay chậu cây hoa tai thỏ phải xem cây to hay nhỏ, chậu dần dần phải to hơn, không nên dùng chậu to trồng cây nhỏ. Chú ý trồng nông, để tránh củ bị ẩm mà thối.

Khi trồng ta cần chú ý mấy điểm sau:

- 1) *Mùa hè phải giảm nhiệt độ bảo vệ cây*, nhiệt độ thích hợp là 10-20°C, trên 30°C là bước vào thời kỳ ngủ nghỉ, cây dễ bị thối. Vì vậy, phải có lều thông gió,

phun nước vào lều, độ ẩm không cao quá 70% để tránh sâu bệnh.

- 2) *Xúc tiến mọc nhiều lá*; đối với cây hoa tai thỏ, lá càng nhiều hoa càng nhiều. Ngoài việc thay chậu, đất trồng phải tơi xốp, bón phân và nguyên tố vi lượng. Trong mùa sinh trưởng mỗi tháng phải bón phân 3 lần. Phân thường dùng là bột bánh đậu, bột xương, bột phân gà; thêm vào nước giải, $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$, K_2SO_4 , KH_2PO_4 , bón thúc cần tiến hành lúc trời nắng, không bón buổi trưa và ngọn cây, sau khi bón phân xong phải tưới nước. Ban ngày phải đảm bảo độ ẩm 60-70%, ban đêm 30%, không nên tưới nước vào ngọn và lá, chú ý độ ẩm đất và độ ẩm nước phải như nhau.
- 3) *Nắm vững kỳ ra hoa để nuôi dưỡng bảo vệ*. Kỳ hoa nở của cây hoa tai thỏ kéo dài nửa năm, chăm sóc hoa là vấn đề mấu chốt. Một là phải đủ sáng, xúc tiến ra nhiều hoa; hai là vào mùa đông phải tăng nhiệt độ, giữ nhiệt độ 10-20°C, ban ngày nhiệt độ hơi cao hơn; ba là không bón phân vào mùa đông, còn các thời gian khác vẫn bón phân bình thường; bốn là phải tưới nước, 1-2 ngày tưới 1 lần. Đặc biệt chú ý là khi cây bị héo mới tưới thêm nước thì không thể cứu vãn nổi... Ngoài ra phải kịp thời cắt bớt lá dày và hoa tàn.
- 4) Phòng trừ sâu bệnh; Cần nắm vững nguyên tắc “phòng là chính”, coi trọng xử lý hạt, chậu, đất.
Khi bị bệnh có thể dùng Topsin, Daconil 0,1% để phun. Nếu có rệp, sâu cuốn lá thì dùng Rogor, Sumithion 0,03% để phòng trừ.

**Câu 141. Cây thu hải đường củ có những
đặc điểm gì ?**

Trả lời

Cây thu hải đường củ (*Begonia tuberhybrida*) có hoa vào mùa thu nên gọi là thu hải đường củ (khác với cây hải đường củ thân gỗ), thuộc họ Thu hải đường, còn gọi là thu hải đường hoa trà, nguyên sản ở Peru và Venezuela; thông qua lai tạo, các nước như Mỹ, Nhật Bản, Đức, Hà Lan, Bỉ đã có các xí nghiệp sản xuất loại hoa này. Cây thu hải đường củ là cây thân cỏ, rễ củ sống nhiều năm. Củ chất thịt, hình cầu dẹt.

Hình 36. Thu hải đường củ

Thân thẳng, có lông, màu xanh có vân hồng, cây cao 30cm. Lá to, mọc lệch, hình tim ngược.

Hoa to, đơn tràng, hoặc nhiều tràng trùng lặp, có các màu trắng, vàng, đỏ, hồng và màu tạp, mép tràng lượn sóng, thơm (Hình 36). Kỳ ra hoa vào mùa hè, quả đậu. Cây thu hải đường củ ưa ẩm, ẩm, nửa che bóng; sợ nhiệt độ cao, thích hợp nơi đất tơi xốp, nhiều dinh dưỡng và hơi chua. Tuổi thọ hạt nảy mầm là 2 năm.

***Câu 142. Nhân giống và trồng cây thu hải đường
củ vào chậu thế nào ? Cần chú ý những gì ?***

Trả lời

Thường dùng phương pháp gieo hạt, giâm cành và tách củ để nhân giống.

Hạt thu hải đường củ rất bé, nên trộn với cát mịn rồi hãy gieo. Thường gieo vào nhà kính trong tháng 1-2, dùng chậu nông để gieo; đất chậu dùng 2 phần tro bếp, 1 phần đất lá mục và cát, trộn với nhau đem dùng. Sau khi gieo đậy kín bằng kính để giữ độ ẩm, nhiệt độ 18-21°C, khoảng 15 ngày nảy mầm, sau đó mang vào nơi nửa che bóng, khi cây có 2-3 lá chuyển cây vào chậu để trồng. Đất chậu không nên quá ẩm, để phòng thối củ. Đến giữa tháng 5-6, cây con lớn lên có thể tách cây trồng ổn định.

Để thu được giống tốt, vào tháng 6-7 có thể cắt cành chồi cây mẹ, dài 10cm, chờ nhựa khô cắm vào cát, giữ độ ẩm vừa, nhiệt độ không khí 21°C, sau 3 tuần mọc rễ, sau 2 tháng đem vào chậu trồng, trong năm đó sẽ có hoa.

Ngoài ra, vào tháng 3-4, trước lúc ra củ, từ đỉnh củ cắt chỗ có chồi, chấm vào tro hoặc bột lưu huỳnh, sau khi khô cắm vào cát, chờ các củ nảy chồi rồi đem trồng vào chậu.

Thu hải đường củ là loại thực vật rễ nông, ta thường dùng chậu có đường kính 15cm, đất chậu được phối chế theo tỷ lệ: 70% đất lá mục, 20% đất vườn, 10% bột phân gà. Giữa tháng 5-6, cấy cây con vào chậu, với cây con giâm cành vào chậu khi cành ra rễ; cây con trồng

củ vào chậu sau khi nảy chồi, củ phải lộ lên trên mặt đất, để đề phòng thối củ.

Hải đường củ có hoa vào mùa thu, lá vàng dần, có thể lấy củ vùi trong cát, để vào nơi khô mát, không chế nhiệt độ 10°C, tháng 2 năm sau lại trồng vào chậu.

Câu 143. Trồng cây vĩ hoa tròn như thế nào ?

Trả lời

Cây vĩ hoa tròn (*Anthurium andraeanum* Linden.) là loài cây nguyên sản ở vùng rừng mưa nhiệt đới châu Mỹ và châu Nam Mỹ. Hiện đã được trồng ở nhiều nước. Vĩ hoa tròn là cây thân cỏ sống nhiều năm, cao 50-70cm. Hoa màu đỏ và một số màu khác.

Vĩ hoa tròn là cây hoa tươi nhiệt đới được mọi người ưa chuộng, có thể làm hoa tặng, hoa trồng chậu, trang trí hội trường.

Vĩ hoa tròn có thể tách cây hoặc giâm cành, mọc nơi rừng mưa nhiệt đới nên ưa độ ẩm cao, ưa sáng, ưa nóng, thoáng gió. Cây trồng vào mùa xuân và mùa thu, giâm cành chỉ sau 30 ngày rụng rễ. Áp dụng phương pháp nuôi cấy mô chỉ nuôi 1 năm là có thể sản xuất hàng loạt cây.

Trồng cây hoa vĩ tròn có thể trồng vào chậu và vườn. Cây hoa vĩ tròn là cây phụ sinh, tính thoáng khí của giá thể có yêu cầu cao nên phải đệm dưới các xỉ than, gạch, tránh tích nước. Giá thể thường là than bùn, rễ quyết khô, than củi, thêm một ít phân hữu cơ và canxi photphat. Nếu lấy đất đá núi lửa để trồng càng tốt.

Trong chăm sóc, quản lý ta cần chú ý mấy điều sau:

- *Phun mù tưới nước.* Mùa sinh trưởng mỗi ngày tưới 1 lần, đến mùa đông ít tưới và mùa đông không nên phun nước vào sáng sớm và chiều tối để tránh lạnh.
- *Điều chỉnh ánh sáng và nhiệt độ.* Tránh ánh sáng quá mạnh, cần có giàn che bóng, giữ nhiệt độ 18-20°C, độ ẩm 50-70%. Nhiệt độ không được thấp hơn 10°C.
- *Bón thúc phân hóa học.* Mỗi tuần phun dung dịch $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ và KH_2PO_4 20%.
- *Phòng trừ sâu bệnh hại.* Chú ý phòng bệnh thối rễ, cần loại bỏ cây bệnh, tránh gây tổn thất cho các cây khác.

Câu 144. Đặc điểm chủ yếu, cách nhân giống và trồng cây vi hoa thơm như thế nào ?

Trả lời

Cây vi hoa thơm (*Anthurium scherzerianum* Lindl.) là cây thân cỏ thường xanh sống nhiều năm, nguyên sản ở châu Mỹ và châu Nam Mỹ, hiện nay có 200 loài sống hoang dại, hiện được dẫn giống trồng ở nhiều nước.

Rễ cây vi hoa thơm mềm, không có củ. Lá hình bầu dục dài dạng quả tim, mặt lá bóng, chất da, cuống lá dài. Cuống chùm hoa mọc từ giữa cây, cao 50cm, vượt lá, hoa nhỏ, lưỡng tính, màu vàng; bao hoa màu đỏ, hình tim, mặt nhấp nhô dạng sóng. Hoa nở vào mùa hè, kỳ hoa 2 tháng, hoa có các màu khác nhau: vàng, trắng, xanh.

Vi hoa thơm ưa nhiệt độ cao, ẩm, bóng, không chịu rét, yêu cầu đất thoát nước, giàu dinh dưỡng.

Nhân giống cây vĩ hoa thơm bằng tách cây và gieo hạt, nhưng tách cây là chính. Nói chung vào tháng 4 sau khi hoa nở là có thể tách cây, mỗi cây tách ra phải bảo đảm 3-4 chồi. Cũng có thể gieo hạt nhưng phải tiến hành thụ phấn nhân tạo mới cho hạt, quả phải qua 8-9 tháng mới chín, trong mỗi quả có 2-5 hạt. Hái hạt xong gieo ngay, sau khi gieo phải tưới nước và che ẩm, sau 20 ngày hạt nảy mầm mọc cây con. Cây con trồng phải nuôi 3-4 năm mới ra hoa.

Đất chậu trồng cây vĩ hoa thơm phải là đất tơi xốp, dùng chậu loại vừa, thoát nước đáy chậu phải bỏ một lớp sỏi, cây tách ra trồng vào chậu được đem vào nơi đủ ánh sáng tán xạ, cứ 2 năm thay chậu 1 lần.

Cây vĩ hoa thơm yêu cầu ánh sáng tán xạ, nhiệt độ thích hợp 20-30°C, ban đêm không thấp hơn 18°C, mùa đông phải bảo đảm trên 10°C, đất chậu không nên quá ẩm, thông thường phun nước lên lá là được. Mùa sinh trưởng mỗi tháng bón 1 lần phân. Cần chú ý phòng trừ bệnh tuyến trùng và bệnh thối rễ. Trước khi trồng phải kiểm tra đất, nếu có tuyến trùng hay bệnh cần tiến hành xử lý. Lúc hái hoa tươi, cần phải khử trùng dao cắt.

Câu 145. Cây lan tím châu phi có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Cây lan tím châu phi (*Saintpaulia ionantha*.) còn gọi là giâm bụi Châu phi, nguyên sản ở Tanzania, hiện

nay trên thế giới đều có phân bố; là loài cây cỏ thường xanh sống nhiều năm. Cây thấp, có lông, thân rất ngắn. Lá mọc ở gốc, nhiều thịt hình trứng dài 6-8cm, rộng 5-6cm, mép nhẵn, hai bên phủ đầy lông màu xanh sẫm, mặt sau có vân hồng, cuống lá dài 10-15cm, hoa

Hình 37. Hoa lan tím châu phi

chung có 1-8 bông, cuống hoa dài 10cm. Hoa màu lam, màu tím nhạt, màu hồng. Quả đậu, hạt nhỏ ra hoa vào mùa hè và mùa thu nhưng nhiệt độ thích hợp có thể ra hoa cả năm (Hình 37).

Lan tím châu phi có nhiều biến loài, thích hợp với trồng chậu và để treo trong nhà. Lan tím châu phi ưa ẩm, ẩm và nửa bóng, kỵ ánh sáng trực xạ và nhiệt độ cao, không chịu lạnh, ưa mọc trên đất, tối xốp, nhiều mùn và nhiều nước.

Câu 146. Cách nhân giống và trồng lan tím châu phi thế nào ?

Trả lời

Nhân giống bằng giâm cành, gieo hạt, nuôi cấy mô.

Phương pháp giâm cành phần nhiều dùng cho cả giâm lá và giâm chồi. Giâm lá thường tiến hành vào

tháng 5-6, lấy một lá có cuống cắm nghiêng vào cát sạch hoặc sỏi, để thẳng lá. Chú ý che bóng, giữ ẩm, sau 20 ngày thì ra rễ. Phương pháp cắm chồi thường cắt cành dài 6-7cm, cắm vào giá thể luống cát lúc trời khô, râm.

Gieo hạt thường tiến hành vào mùa thu, nhiệt độ 20-25°C, sau 3 tuần thì nảy mầm và 2-3 tháng sau có thể chuyển cây.

Phương pháp nuôi cấy mô: Lấy một mảnh lá 1cm nuôi trên môi trường MS (pH 5,7). Trong môi trường thêm NAA và chất kích thích, nuôi trong nhiệt độ 27°C, hàng ngày chiếu sáng 16h, sau 30 ngày bắt đầu phân hóa, 60 ngày cho cây con, chuyển vào chậu trồng khoảng 6 tháng thì hoa nở.

Câu 147. Khi trồng vào chậu cây lan tím châu Phi cần chú ý những điểm gì ?

Trả lời

Lan tím châu phi thấp lùn nên chậu không nên quá to đến lúc cây lớn thay chậu một lần vào mùa xuân, kết hợp việc tách cây. Đất chậu có thể dùng một phần đất lá mục, một phần đất vườn và một phần cát mịn.

Khi trồng cần chú ý trồng nơi râm, nhiệt độ vừa phải nhưng không được thiếu ánh sáng; mùa đông khi thiếu ánh sáng phải thêm đèn huỳnh quang. Nhiệt độ thích hợp cho cây sinh trưởng là 20-25°C, dưới 16°C cây sinh trưởng chậm, 27°C sinh trưởng nhanh nhưng lượng hoa ít; nhiệt độ quá cao lá bị khô héo. Cần chú ý không

chế độ ẩm >70%. Ngoài việc tưới nước vào mùa hè, mùa khác thấy khô thì tưới. Nửa tháng bón phân tổng hợp N, P, K một lần.

Trong quá trình sinh trưởng thường gặp bệnh thối rễ, bệnh lụi trảng hoa, để phòng bệnh cần chú ý khử trùng đất, để cây nơi thoáng gió, giảm độ ẩm trong phòng. Kịp thời phòng trừ rệp ổng, nhện, bọ trĩ, tuyến trùng.

Câu 148. Lan Cattley có những loài nào, đặc tính sinh thái, cách nhân giống và trồng như thế nào ?

Trả lời

Lan Cattley (*Cattleya* spp.) thuộc họ Lan, có rất nhiều loài hình thành trong gia tộc Cattley, nguyên sản ở các nước nhiệt đới Nam Mỹ và châu Á; trong đó Colombia và Brazil là nhiều nhất. Ngày nay người ta lai tạo được vô số loài và phân bố khắp thế giới. Ta thường thấy loài lan 2 màu (*Cattleya bicolor*), lan vàng chanh (*Cattleya citrina*), lan hoa lớn (*C. gigas*).

Lan Cattley thuộc loài cây phụ sinh, sống nhiều năm trong rừng, ưa ẩm, ẩm, nửa bóng.

Nhân giống lan Cattley bằng cách tách cây, kết hợp với thay chậu. Giá thể trồng lan cattley thông thường là rêu than bùn, rêu quyết, vỏ cây hoặc gạch vụn. Lúc trồng đáy chậu phải bổ sung một ít gạch vụn, than gỗ; dùng 2 phần rêu quyết, 1 phần rêu than bùn; hoặc dùng vỏ cây nhân kích thước 1cm, vỏ cây dẻ, rêu cây lan được trồng vào

chậu bùn có lỗ. Trồng 2-3 năm cây mọc to. Lúc này cần tách cây trồng vào các chậu mới.

Khi trồng cần chú ý chọn giống thích hợp với nơi trồng. Mùa sinh trưởng từ xuân đến thu, cây yêu cầu nhiều nước độ ẩm không khí rất cao, không để cây bị khô. Trong mùa sinh trưởng cứ 10 ngày tưới nước 1 lần.

Lan Cattley ưa ẩm và ấm, mùa đông vào ban đêm nhiệt độ thích hợp là 15°C, ban ngày nhiệt độ trên 20°C. Khi cây có đủ lá, rễ mới sau 2-3 tháng có thể tách cây. Mùa hè cần chú ý che bóng để bảo đảm lan sinh trưởng phát triển bình thường.

Câu 149. Phân bố, đặc điểm hình thái và sinh thái cây lan Paphio như thế nào ?

Trả lời

Lan Paphio (*Paphiopedilum* spp.) thuộc họ Lan, nguyên sản ở Ấn Độ, Mianma, Thái Lan, Philippin, Indonesia, Malaysia, Việt Nam, Trung Quốc và Niu Ghi nê.

Lan Paphio là loài cây cỏ thường xanh, phụ sinh sống nhiều năm. Thân rất ngắn, lá mọc gốc, hình giải dài, hoa dạng tai. Hiện nay có hơn 100 loài. Các nước Âu Mỹ đều dẫn giống, lai tạo và đã có hơn 20 ngàn loài lai.

Lan Paphio ưa nửa bóng, độ ẩm cao, sợ ánh sáng mạnh. Cả năm chỉ sinh trưởng trong điều kiện ánh sáng yếu. Độ ẩm thiếu thường không ra hoa, ưa sống nơi mát mẻ, không chịu rét, chịu nhiệt độ thay đổi ngày đêm lớn. Vật liệu trồng lan Paphio phải thoáng hơi thoát nước.

Nhân giống bằng cách tách cây. Khi cây có 6 lá tiến hành tách là thích hợp. Tách cây vào mùa tạm ngủ nghỉ của thời kỳ sau khi hoa nở. Nuôi trên rế quyết và đất lá mục hoặc vỏ cây và đất lá mục. Để tăng độ thoáng có thể trộn thêm một ít sỏi.

Sau khi trồng cây vào chậu, có thể phủ lên một lớp rêu ẩm. Trước khi vào chậu, đất chậu cần bỏ thêm một lớp gạch vụn.

Không nên để cây mọc quá dày, tránh thối ngọn, cây mọc yếu. Nói chung 2-3 năm thay chậu 1 lần, rồi để nơi râm mát, tưới nước để hồi phục nguyên dạng. Khi trồng và chăm sóc cây lan Paphio cần chú ý:

- *Không chế độ ẩm.* Độ ẩm không khí luôn luôn bảo đảm trên 80%. Trong mùa khô cần tưới nước vào lá. Đồng thời phải chú ý đến thông thoáng, để phòng sâu bệnh phá hại.
- *Râm mát* là điều kiện tốt cho lan sinh trưởng, mùa hè, ban ngày phải dưới 30°C, ban đêm cố gắng hạ nhiệt độ, mùa đông nhiệt độ nên bảo đảm khoảng 10-15°C. Nhiệt độ mùa đông luôn luôn trên 5°C.

Bảo đảm ánh sáng trong khoảng trên 50%, mùa hè thường che nắng 60-70%.

Phòng trừ sâu bệnh. Chỉ cần quản lý hợp lý nước phân là giảm tỷ lệ bệnh. Nếu có bệnh vi khuẩn phun 1 lần thuốc diệt vi khuẩn vào tháng 1-2. Nếu có nhện đỏ và rệp sáp cần dùng thuốc trừ sâu như các loài hoa khác đã chỉ dẫn.

***Câu 150. Đặc trưng chủ yếu của cây lan đầu hổ
và cách nhân giống chúng như thế nào ?***

Trả lời

Lan đầu hổ (*Cymbidium* sp.) thuộc họ hoa Lan nguyên sản ở sườn núi Himalaya và núi cao Đông Nam Á. Phân bố chủ yếu ở các nước Nepal, Butan, Ấn Độ, Thái Lan là một loài nguyên thủy quan trọng cần được bảo vệ.

Lan đầu hổ có lá dày, dài như thắt lưng, mọc quanh củ, mọc lên rồi uốn cong ở giữa. Lá dài hay rộng tùy theo loài. Có lá dài 50-100cm, rộng 1-3cm. Củ hình trứng, hoa mọc từ giữa củ, thân hoa thẳng, dài 80cm. Sau khi hoa nở, củ héo dần, mọc cây con và ra hoa khác. Lan đầu hổ không có rễ chùm, rễ mới màu trắng mập, rễ già màu vàng, hàng năm sinh ra nhiều rễ mới, 2 năm sau biến thành màu nâu và tự đứt ra. Tròng hoa rất rộng màu tươi và nhiều màu như: trắng, hồng, tím, vàng, xanh, tuổi thọ của hoa khá dài.

Lan đầu hổ có khoảng 20 loài, những loài phổ biến là: lan đầu hổ (*C.hookerianum*), lan đầu hổ Tây tạng (*C. tracyanum*), lan đầu hổ lá ngắn (*C.willsonii*), lan bích ngọc (*C. lowianum*), lan nhiều hoa (*C. floribundum*), lan tuyết (*C.mastesii*), lan ve sầu (*C. iridioides*). Các loài lai tạo thì vô cùng nhiều. Đến nay đã có hàng ngàn loài.

Lan đầu hổ ưa ẩm, ẩm, trong điều kiện thông gió, là loại sinh trưởng trong môi trường giữa đất và không khí.

Nhân giống cây lan đầu hồ thường bằng phương pháp tách cây, thao tác đơn giản. Nên tách cây vào lúc cây có hoa tàn, chồi mới chưa mọc cao, trước lúc tách cần rửa sạch chậu, để khô.

Khi rễ cây lan đầu hồ còn trắng rất khó cắt, cần tránh gây vết thương. Thông thường 2 năm tách rễ 1 lần, khi tách cần lật úp chậu làm cho đất tách rời chậu rồi chuyển chậu. Đồng thời cắt bỏ lá khô vàng. Cuối cùng cắt các rễ củ già. Mỗi cây lan có 2-3 củ, trong đó phải có 1 cành mọc năm trước. Nếu có vết thương cần bôi tro bếp hoặc bột lưu huỳnh.

Câu 151. Trồng cây lan đầu hồ vào chậu và thay chậu như thế nào ?

Trả lời

Trước hết phải chọn chậu sâu và hẹp. Đáy chậu không để lỗ to. Vật liệu trồng không dùng bùn, có thể dùng rêu, xơ dừa, cát, sỏi, gạch vụn, vỏ cây, than bùn. Sau khi rửa sạch trộn lẫn vào nhau, độ pH 5,5-6,0. Củ phải để lộ lên trên mặt. Nếu lấy cây con từ bình nuôi cấy mô, phải để trong bình nửa năm mới trồng, loại lá dài 15cm thì cách 7cm trồng 1 cây con. Một năm sau cây cao 60cm đổi sang chậu 12cm, nuôi 1 năm mọc chồi mới lại chuyển vào chậu 16cm, khi mọc được 5-6 củ lại tách củ đem trồng, mỗi chậu trồng 2 củ sẽ có lợi cho việc ra hoa.

Khi trồng ta cần chú ý: việc quản lý nước sau khi trồng phải căn cứ vào tuổi cây con để xác định. Nếu trồng

cây con bằng nuôi cấy mô, sau khi trồng cần chú ý phun nước mấy lần lên mặt lá.

Quản lý khi cây trưởng thành cần chú ý cung cấp đủ nước. Mùa đông và mùa xuân sáng sớm phải tưới 1 lần. Mùa hè trước 8 giờ và sau 5 giờ chiều tưới 1 lần.

Lan đuôi hổ cũng như các loài lan khác đều ưa phân bón. Mùa xuân khi cây mọc chồi mới cần phải bón phân, để xúc tiến thành thực vào mùa thu. Khi sử dụng phân vô cơ phải là phân tổng hợp nồng độ 0,1-0,2%, mỗi tuần bón một lần. Phân hữu cơ cần bón trong năm, cũng có thể bón $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$.

Trong thời kỳ sinh trưởng có thể bón phân hoai pha loãng 0,2%. Thời kỳ ra hoa, tăng cường bón phân K, nhiệt độ thích hợp nhất cho sự sinh trưởng thường khác nhau theo loài nhưng điều kiện khí hậu chung là 15-25°C, nhiệt độ mùa Đông không thấp hơn 5°, mùa hè không cao hơn 35°C.

Những loài chịu nhiệt có thể nở hoa vào mùa hè nhưng đến mùa thu nảy chồi hoa và lá sẽ vàng. Hầu hết chúng yêu cầu ánh sáng tán xạ. Nếu không đủ ánh sáng thì khó ra chồi hoa. Thông thường các loài lan phải có lưới che bóng 50%, thời gian chiếu sáng phải > 6 giờ. Trong thời kỳ ra hoa, ánh sáng yếu nếu ánh sáng trực xạ sẽ làm cho hoa rụng.

Môi trường để trồng hoa lan thường bị các loài rệp sáp, nhện đỏ phá hoại, khi không thoáng gió thường bị bệnh thối rễ. Cần chú ý thoáng gió và phòng trừ các bệnh hại trên.

**Câu 152. Cây lá sọc dưa có những đặc điểm
hình thái và sinh thái như thế nào ?**

Trả lời

Cây lá sọc dưa (*Sinningia speciosa*) nguyên sản ở Brazil, hiện các nước đều trồng.

Cây thân củ sống nhiều năm. Cây cao 12-25cm, có lông trắng. Củ ngắn, lá mọc đối, rất ít mọc vòng, lá mang màu hồng. Hoa mọc đỉnh hoặc nách, hoa hình chuông, đường kính 6-7cm, 5 cánh; hoa có các loại: màu đỏ, đỏ sẫm, lam tím, trắng, còn có màu khảm (Hình 38).

Hình 38. Lá sọc dưa

Quả đậu, chín nứt ra, hạt màu nâu. Hoa nở vào mùa xuân và hè.

Hiện nay có 30 loài cúc khác nhau và lai tạo được nhiều giống mới cho hoa to và nhiều hoa.

Cây ưa ẩm, ẩm, nửa che bóng, tránh ánh sáng trực xạ, yêu cầu đất cát hơi chua, tơi xốp, nhiều mùn.

Nhân giống cây lá sọc dưa bằng cách gieo hạt, giâm cành, trong đó gieo hạt là chính. Khi gieo hạt nhiệt độ phải trên 18°C. Tháng 8-10 hoặc tháng 11 gieo vào chậu, do hạt nhỏ sau khi gieo không cần phủ đất, lấy gỗ ép nhẹ cho tiếp xúc với đất chậu là được. Đất chậu phải tơi xốp,

thoát nước, hơi chua, thêm một ít $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot 2\text{CaSO}_4$, ở nhiệt độ 20°C sau 15 ngày nảy mầm, mọc cây con.

Phương pháp giâm có thể chia ra giâm chồi và giâm lá. Giâm chồi tiến hành vào mùa xuân, để một chồi ở giữa, bóc hết chồi bên rồi cắm vào cát, đậy túi nilon giữ nhiệt độ 25°C sau 15 ngày thì mọc rễ.

Phương pháp giâm lá sọc dừa được tiến hành sau khi hoa tàn, cắt cuống lá đến 5cm, cắm lệch vào cát khoảng 20 ngày chồi cát hình thành một củ nhỏ và trồng vào chậu, sau 4 tháng có thể ra hoa.

Phương pháp nhân giống bằng củ được tiến hành lúc mọc chồi mới. Căn cứ vào số chồi mới mọc ra, cắt chồi, chấm bột than hoặc bột lưu huỳnh, hong khô 1 ngày rồi trồng vào chậu. Lúc trồng chồi đỉnh phải để ngang mặt đất không được sâu quá, khi chồi dài 3cm cần bóc chồi chỉ để một chồi ở giữa.

Câu 153. Phương pháp trồng cây lá sọc dừa vào chậu như thế nào?

Trả lời

Khi cây gieo mọc được 2 lá, chuyển vào chậu lần 1, trước hết trồng vào chậu nông, cự ly cây là 3cm, trước khi chuyển 1 ngày phải phun nước một lần, sau khi chuyển cây cần phải che bóng. Khi cây mọc được 3-4 lá thì chuyển chậu lần 2, cự ly cây cần rộng hơn; cây 5-6 lá có thể chuyển vào chậu sành đường kính 10cm, mỗi chậu một cây, sau khi mọc một thời gian chuyển vào chậu cỡ

16cm rồi tiến hành chăm sóc, bón phân, tưới nước. Khi trồng phải dùng đất hữu cơ bón lót hoặc thêm một ít bột xương, 1 thìa $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$ 2CaSO₄. Đối với cây lớn cứ 3 năm chuyển chậu một lần.

Khi trồng cần chú ý che bóng, vào tháng 4 khi trời nắng lượng che bóng tăng dần. Trong mùa ra hoa phải rút ngắn thời gian che bóng để xúc tiến hạt chín, trong mùa nóng ẩm tưới ít nước, đất chậu không khô thì không tưới. Mùa đông toàn bộ cây khô héo không cần tưới nước, xung quanh chậu chỉ cần tưới ít nước 1-2 lần, nếu không khí quá khô chỉ cần phun vào một lá. Trong mùa sinh trưởng lá sọc dưa thường bị sâu đo ăn lá non, mỗi chậu có thể bỏ 3-5g Furadan để phòng trừ.

Câu 154. Cây trường sinh xuân có những đặc điểm gì ?

Trả lời

Cây trường sinh xuân (*Kalanchoe blossfeldiana*) còn gọi là cây hoa trường thọ, thuộc loài thân cỏ, chất thịt sống nhiều năm, nguyên sản ở Madagasca, hiện nay được nhân giống khắp các nước. Các loài được chia ra loài thương phẩm, loài mọc thấp, loài mọc cao, loài lá to, loài lá nhỏ.

Lá mọc đối hình trứng ngược. Hoa nhỏ, nhiều, hoa 4 cánh đường kính khoảng 1,5cm. Hoa có màu hồng, màu đỏ da cam, màu vàng, màu tím. Hoa nở vào mùa Thu và mùa Xuân. Thời kỳ hoa kéo dài hơn 1 tháng.

Cây trường sinh xuân yêu cầu ánh sáng không nhiều, nhưng ngày ánh sáng ngắn lại có lợi cho phân hóa chồi hoa. Ưa ẩm, chịu hạn, yêu cầu nơi đất pha cát, thoát nước. Cây trồng trong chậu để trong nhà ngắm hoa vào mùa xuân.

Nhân giống có thể bằng cách gieo hạt, giâm lá hoặc giâm cành, cả năm đều có thể nhân giống, chỉ cần cắt các cành, cắm vào đất cát thoát nước, sau 10 ngày ra rễ. Từ các lá có hoa, cắm vào đất cũng có thể mọc chồi và nở hoa. Khi cắt lá để giâm phải cắt phần cuống lá rồi cắm nghiêng vào đất cát, 2 ngày phun nước một lần, sau 20 ngày cuống lá sẽ ra rễ và chồi mới.

Sau khi cây ra rễ có thể đưa vào chậu. Mỗi chậu 2-3 cây, đất chậu phải dùng đất vườn thêm vào cát, tốt nhất dùng đất lá mục hoặc đất than bùn. Cây trường thành mỗi năm phải thay chậu một lần.

Cây trường sinh xuân không nghiêm khắc nhưng có ánh sáng sẽ có lợi cho sinh trưởng cho nên phải để cây vào nơi sáng. Cây có hàm lượng nước nhiều, nếu tưới nước nhiều đất ẩm, rễ dễ bị thối, thông thường 2-3 ngày tưới một lần.

Sau thời kỳ sinh trưởng hoặc kỳ ra hoa mỗi tháng phải bón nước phân chứa P, K một lần. Những đất trung tính mỗi chậu nhỏ trồng một cây, mùa hè phải chú ý thoáng gió, tháng 11 sau Tết dương lịch có thể nở mấy chục hoa, có cây đạt 200 hoa. Sau thời kỳ hoa 4 tháng, cây trường sinh xuân qua đông khi nhiệt độ không thấp quá 5°C.

Câu 155. Trồng cây lá bóng như thế nào ?

Trả lời

Cây lá bóng còn gọi là “lá rơi mọc rế” là loại cây sống nhiều năm, có thể thành gần như cây bụi, lá dày, mép có răng cưa, 2 lá nhỏ mọc đối xứng, trong điều kiện ẩm dưới lá nhỏ có thể mọc rế khí sinh. Những chồi nhỏ có thể sắp xếp bên mép lá, vừa chạm phải là rụng xuống và mọc rế.

Cây lá bóng nguyên sản ở đảo Madagasca Nam Phi, mọc thành bụi trên núi hoặc bên khe suối, trong điều kiện ẩm, ẩm, đủ ánh sáng. Chúng chống chịu hạn, chịu nóng, không chịu rét, mọc trên đất chưa thoát nước. (Hình 39).

Hình 39. Cây lá bóng

Cây lá bóng có thể dùng chồi bất định trên lá còn có thể giâm lá bằng cách phủ lá trong đất ẩm vừa, sau khi mọc cây cắt lá từng đoạn bỏ vào đất. Dùng 3 phần đất lá mục, 1 phần đất cát trộn bỏ vào chậu. Khi cây mọc, hái ngọn cho phân nhánh, những cây già cần cắt ngắn, không nên để cây mọc quá cao. Mùa sinh trưởng 1-2 tháng bón phân 1 lần. Mùa hè nóng cần che bóng, các mùa khác phải có đủ ánh sáng, nếu không lá sẽ bị mất màu xanh.

***Câu 156. Đặc điểm và cách nuôi trồng
cây chuối rê quạt như thế nào ?***

Trả lời

Cây chuối rê quạt (*Ravenala madagascariensis*) thuộc họ Chuối rê quạt, nguyên sản ở Madagasca, hiện nay được nhập vào nhiều nước nhiệt đới. Chuối rê quạt có thân dạng cây cọ, cao 30m. Lá to, dạng lá chuối, xếp thành dạng quạt. Hoa dạng bông, mọc nách lá, hoa lưỡng tính, có bẹ hình thuyền, hoa màu trắng. Quả khô nhiều hạt. Có nhiều loài khác nhau gần giống chi chuối rê quạt như chuối trắng (*Strelitzia nicolai*), thiên đường điều (*S. reginae*), chuối kim điều (*Heliconia caribaea*), chuối rủ hồng (*H. platystachy*), chuối vàng (*H. wagnerriana*). Chúng đều có giá trị làm cây cảnh.

Chuối rê quạt ưa ẩm, ẩm, đủ ánh sáng, sinh trưởng ở nhiệt độ 23-32°C.

Cây chuối rê quạt được nhân giống bằng tách cây hoặc gieo hạt. Mùa xuân có thể gieo hạt tạo ra hàng loạt giống. Sau khi cây con mọc có thể trồng vào chậu, tăng cường bón phân. Khi cây lớn, từ gốc sẽ mọc nhiều cây con, đào lên tách cây đem trồng.

Đất trồng cây chuối rê quạt cần phải tơi xốp, giàu dinh dưỡng, thoát nước. Mùa xuân hàng năm khi cây con cần cấy vào bầu, sau đó mới trồng. Cây chuối rê quạt yêu cầu đủ ánh sáng, mỗi ngày cần 3-4 giờ có ánh sáng trực xạ. Nếu thiếu ánh sáng cây sẽ không ra hoa. Nhiệt độ nếu thấp hơn 15°C, cần đưa vào nhà nuôi.

Trong cùng một địa điểm trồng mấy cây, cần điều chỉnh các cây theo cùng 1 hướng. Lá thường bị gió làm rách nên trồng nơi kín gió. Khi trồng nên bón phân lót, 1-2 tháng bón thúc 1 lần. Sau khi có cây con cần cắt bỏ lá già, xúc tiến cây sinh trưởng chiều cao. thỉnh thoảng gấp rệp sáp gây hại cần phun thuốc Rogor 0,1%.

Chuối rẻ quạt trồng chậu có thể dùng trang trí hội trường, cây lớn trồng làm cảnh ở công viên, đình chùa...

Câu 157. Đặc điểm và cách gây trồng cây cẩm cù thế nào ?

Trả lời

Cây cẩm cù (*Hoya carnos*) còn gọi là cây lan sáp, lan cầu lông, lan câu, lan anh đào. Nguyên sản ở Nam Trung Quốc, Đông Nam Á và châu Đại Dương, thuộc cây dây leo, cao 7m. Thân mềm, các đốt có rễ. Lá dày, hình bầu dục, đầu lá nhọn, gân bên không rõ, mọc đối. Hoa mọc nách, rủ, hoa tự hình cầu nên còn gọi là lan cầu. Hoa màu trắng, nhụy màu đỏ nhạt, có mùi thơm, tràng hoa tựa như hoa anh đào, xếp thành hình tán, nên còn gọi là lan anh đào. Cùng chi còn có nhiều loài như cẩm cù lùn (*H. belta*) cẩm cù thơm (*H. zyi*) cẩm cù úc (*H. australis*), và rất nhiều biến loài như cẩm cù 3 màu, cẩm cù cuốn...

Cây cẩm cù ưa nhiệt độ cao, ẩm và nửa bóng, chịu rét và chịu hạn cao.

Nhân giống cây cẩm cù bằng cách giâm cành và chiết cây. Chọn cành có 2-3 đốt, hái hết lá trên mắt, phía

dưới chỉ cắt 1/2 lá rồi cắm vào cát hoặc đất chậu, sau 20 ngày ra rễ. Sau khi cây sống thì trồng vào chậu. Đất chậu thường dùng là đất lá mục, than bùn và cát thô. Mỗi chậu trồng 3-4 cây. Cây lớn mỗi năm thay chậu 1 lần.

Khi nuôi trồng cây cẩm cù cần chú ý điều chỉnh ánh sáng, nên để nơi có bóng râm. Mùa hè nhiệt độ cao cần bảo đảm độ ẩm cao mới sinh trưởng tốt, cần phun nước lên lá. Hai tháng tưới nước phân N 1 lần.

Cẩm hái ngọn để cho ra nhiều nhánh; hái hoa héo để cho ra hoa mới. Hoa cẩm cù có lá và hoa rất đặc thù, màu thanh nhã; gần đây người ta treo trong nhà tạo nên cây cảnh đẹp. Cả cây có thể dùng làm thuốc chữa bệnh.

Chịu trách nhiệm xuất bản
NGUYỄN CAO DOANH
Phụ trách bản thảo
THANH HUYỀN - MẠNH HÀ
Trình bày bìa
HƯƠNG QUỲNH

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP

6/167 Phương Mai, Đống Đa, Hà Nội

ĐT: (04) 8 521940 - 8 523887 Fax: (04) 5 762767

CHI NHÁNH NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP

58 Nguyễn Bình Khiêm, Quận I, TP Hồ Chí Minh

ĐT: (08) 8 297157 - 8 294521 Fax: (08) 9 101036

In 1000 bản, khổ 15 x 21cm, tại Xưởng in NXB Nông nghiệp.
Quyết định in số 08-2006/CXB/474 - 223/NN do Cục Xuất bản cấp
ngày 15/12/ 2005. In xong và nộp lưu chiểu Quý II/2006.

63 - 630

- 474/ 223 - 06

NN - 2006

VIVACO HÒA VÀ CÂY CÀNH T2-H

S013081
15.500 đ

o "936032"940477"

Giá: 15.500 đ